

Hva er 5 åringens syn på kvalitet i barnehagen?

MARIANNE SKAILAND OG
IRENE SÆVELAND RASMUSSEN

VEILEDER
Morten Øgård

Universitetet i Agder, 2019
Fakultet for samfunnsvitenskap
Institutt for statsvitenskap og ledelse

Master

Forord

Vi som styrere i kommunale barnehager er opptatt av at hvert enkelt barn skal få den beste kvaliteten i barnehagen. Det er mange meninger og ulike syn på hva som er den gode kvaliteten for barna. Regjeringen har et mål om at barnehager i Norge skal være høykvalitetsbarnehager, og at alle barn skal få et likeverdig tilbud uansett hvor de bor i landet. Likevel vet vi at det er store kvalitetsforskjeller på barnehagene våre. Det må ikke være flaks eller uflaks hvilken barnehage barna går i, og hvilke voksne de utsettes for. Derfor er det viktig å jobbe med kompetanseheving i alle ledd fra politikere til den enkelte ansatte ute i hver barnehage. Vi synes at det er på tide at vi tar med oss barna på kvalitetsvurderingen. Gjennom arbeidet med oppgaven vår ønsker vi å få frem barnets stemme i forhold til kvalitetsutvikling i barnehagen. Vi kjenner ikke til noen tidligere forskning på kvalitet i barnehagen der en hører barnets stemme og kobler det til et rammeverk som går på organisasjon og ledelse. Dette vil vi forsøke å gjøre i vårt forskningsarbeid.

Først av alt vil vi takke alle de fantastiske femåringene som gjorde det mulig for oss å gjøre dette forskningsarbeidet. Vi ble imponert av åpenheten til barna, og hvor villige de var til å leke med oss og svare på det vi lurte på. Tusen takk til styrerne og de ansatte i de kommunale barnehagene i Eigersund som lot oss komme inn å være en del av deres barnehagehverdag.

Vi vil også takke vår veileder professor Morten Øgård for alle gode råd og ærlige tilbakemeldinger som vi har fått i løpet av den lærerike prosessen vi har vært i gjennom.

Til slutt vil vi takke gode kollegaer, venner og familie for oppmuntring og støtte underveis.

Vi er takknemlige for at vi sammen har fått forsket på det som er viktigst for oss som ledere i barnehagen: *Å få frem barnets stemme.*

Vi har utfylt hverandre godt og vi er nå klar til å starte prosessen med å utvikle lekekloke barnehager i Eigersund kommune sammen.

Marianne Skailand og Irene Sæveland Rasmussen

Eigersund, desember 2019

Sammendrag

Barnehageansatte har en av de viktigste jobbene i Norge. Hvis vi skal tenke på fremtidens barnehage, må vi ha fokus på hva barna trenger for å kunne mestre livet sitt i tiden som kommer.

Vi som styrere møter barn med mange ulike forutsetninger og behov, og det er viktig at hver og en av disse barna blir sett for den de er og opplever gode dager som gir gode spor. I barnehagen lærer barna fra de kommer inn døren tidlig om morgenen til de går hjem på ettermiddagen. I løpet av denne tiden møter de mange andre barn og voksne som de er i relasjon med gjennom mange ulike prosesser. Her skal de lære om seg selv i møte med andre, samtidig som de skal være en del av stort felleskap. Derfor er det viktig at vi har den riktige strukturen og ledelsen, de rette folkene og bygger opp den beste kulturen for å være mest mulig effektive i forhold til barnehagens oppdrag. I tillegg til dette må vi legge godt til rette for barns medvirkning i alle barnehager. I dette arbeidet må vi styrere være balansekunstnere og det er viktig å vite hvordan vi skal lede våre medarbeidere mot målet om å være den beste barnehagen vi kan skape sammen for barn. Vi må vite hvordan vi skal drive med barnehagebasert kompetanseutvikling å forske på egen praksis, slik at vi hele tiden er i utvikling. Det aller viktigste for å få til dette arbeidet er at vi får med alle de ansatte i samme retning, og at vi som ledere bruker ulike verktøy som metoder slik at alle føler et eierskap til utviklingsarbeidet som skal gjennomføres.

Gjennom denne oppgaven har målet vært å få frem barnas syn på kvalitet i barnehagen. For å få frem deres stemme har vi laget en kvalitetsmodell med fire kvalitetsperspektiver ut fra Bolman & Deal (2018). Denne kvalitetsmodellen ønsker vi å bruke i vårt fremtidige arbeid med utvikling av kvalitet i barnehagene for å sikre at vi får med oss de kvalitetsperspektivene som barna er opptatt av. Vi har valgt deltakende observasjon, løpende protokoll og barnesamtaler som metode. Vi har brukt en kvalitativ hermeneutisk metode for å komme frem til en helhetlig forståelse av barnas syn på kvalitet. Gjennom undersøkelsen og analysen fant vi ut hvilke kvaliteter som er viktige for 5 åringene i de kommunale barnehagene i Eigersund.

Innhold

Forord	2
Sammendrag	3
1 Tema og problemstilling	7
1.1 Kvalitet i barnehagen – barnets stemme er under press	7
1.2 Hva er god kvalitet i barnehagen.....	8
1.3 Problemstilling og avgrensning	10
1.4 Oppgavens oppbygning.....	11
2 Endring og utvikling av kvalitet i barnehagen	14
2.1 Kvalitetsdiskursen rundt norske barnehager	14
2.2 Barnehagen som politikkområde.....	17
2.3 Pedagogisk utvikling og brudd i barnehagen fra 1975 og fram til i dag.....	19
2.4 Å ta barns perspektiv	22
2.4.1 Tidligere forskning i forbindelse med barnets stemme	23
2.5 Våre erfaringer og tanker som profesjonsutøvere	24
2.6 Presentasjon av de kommunale barnehagene i Eigersund.....	26
3 Teoretisk tilnærming	29
3.1 Innledning	29
3.2 Bolman & Deal sine 4 perspektiver for å forstå atferd i organisasjoner.....	31
3.2.1. Barnehagefabrikken	32
3.2.2 Barnehagejungelen.....	34
3.2.3 Barnehagefamilien	37
3.2.4 Barnehagetempelet.....	39
3.3 Hallowells 5 steg mot lykke	42
3.3.1 Tilhørighet/tilknytning.....	42
3.3.2 Lek/flow	43
3.3.3 Øvelse	44
3.3.4 Mestring	45
3.3.5 Anerkjennelse.....	46
4 Metode	48
4.1 Innledning	48
4.2 Kvalitativ metode.....	49
4.2.1 Utvalg og datainnsamling	50
4.2.2 Samtaleguide til barnesamtale	50

4.2.3 Deltakende observasjon.....	51
4.2.4 Løpende protokoll.....	52
4.3 Reliabilitet og validitet.....	52
4.4 Mangler, feilkilder og etiske hensyn.....	52
4.5 Databehandling.....	53
5 Hvilke kvalitetsperspektiver finner vi i barnehagene?	55
5.1 Innledning	55
5.2 Presentasjon av - deltakende observasjon.....	55
5.3 Oppsummering av deltakende observasjon.....	61
5.4 Presentasjon av løpende protokoll	64
5.5 Oppsummering av løpende protokoll.....	68
5.6 Konklusjon knyttet til hvilke kvalitetsperspektiver som er dominerende	69
6 Hvilke kvalitetsperspektiver foretrekker barna?.....	70
6.1 Innledning	70
6.2 Barnas svar på samtaleguiden	70
6.2.1 Barnehagefabrikken.....	70
6.2.2 Barnehagejungelen.....	71
6.2.3 Barnehagefamilien	74
6.2.4 Barnehagetempelet.....	76
6.3 Oppsummering av barnesamtaler.....	77
6.4 Konklusjon knyttet til hvilke kvalitetsperspektiv barn foretrekker.....	79
7 Oppsummering, implikasjoner og avslutning	80
7.1 Innledning	80
7.2 Kvalitetsperspektiver barna preferer mest til sett i sammenheng med våre observasjoner og barnas preferanser på kvalitet.....	80
7.2.1 Barnehagetempelet.....	80
7.2.2 Barnehagefamilien	83
7.2.3 Barnehagejungelen.....	83
7.2.4 Barnehagefabrikken.....	84
7.3. Implikasjoner for videre arbeid med å få frem barnets stemme.....	85
7.3.1 Implikasjoner for struktur og ledelse.....	85
7.3.2 Implikasjoner for hvordan vi kan utvikle barneperspektivet.....	86
7.3.3 Implikasjoner for den voksnes rolle.....	87
7.3.4 Implikasjoner for hvordan vi som ledere må jobbe med kulturen	88

7.3.5 Implikasjoner for videre forskning.....	88
7.4 Sluttord.....	89
Litteraturliste:.....	90
Vedlegg 1: Informasjonsbrev til foreldre med samtykke skjema og samtaleguide	94
Vedlegg 2: Informasjonsskriv til kommunalsjef.....	98
Vedlegg 3: Informasjonsskriv til styrerne.....	99
Vedlegg 4: Godkjenning fra NSD.....	100

1 Tema og problemstilling

1.1 Kvalitet i barnehagen – barnets stemme er under press

«Vi lar ikke barna organisere seg, vi mangler respekt, tillit og velvilje, vi bryr oss ikke om deres mening; men uten ekspertene kommer vi ikke til å lykkes, det er barna som er ekspertene.»
(Januz Korczak, 2016)

Barnehagen er barnas verden!

Det er på tide at vi tør å se på betydningen av barnas meninger og innspill, og er villige til å «røske» litt i vår tradisjonelle oppfatning av hva barnehage skal være for barn. Vi må tørre å utsette oss for barnets kritiske stemme, og deres kritiske blikk på voksnes handlinger i barnehagen. Hvis barna får delta aktivt i debatten om barnehagens innhold kan det være nøkkelen til en bedre barndom.

I vår masteroppgave vil vi ta del i den omfattende debatten om barns læring og utvikling i barnehagen. Dette er ikke en ny debatt, men den har tilspisset seg etter barnehageforliket og barnehagene ble overflyttet til kunnskapsdepartementet, og ble en del av utdanningsløpet fra 1. januar 2006. Dette var et betydningsfullt brudd med tanke på kvalitetstenkning og utvikling av «den gode barnehagen».

Da kom flere aktører som politikere og økonomer på banen, og barnehagene gikk mer i en retning av at den skulle måles ut fra et New Public Management syn, med vektlegging på gode resultater av samfunnsmessig betydning som var i takt med god servicekvalitet og kundetenkning.

Spørsmålet om lek og læring er til stadighet et aktuelt tema, og vi som styrere står midt oppi diskusjonen med et profesjonsutgangspunkt og med direkte fokus på barna og den nye rammeplanen som ble iverksatt i august 2017.

Vårt bidrag inn i debatten er å ta utgangspunkt i hva som er god kvalitet fra et barneperspektiv. Vi vil snu debatten på hodet, ta barna på alvor og legge inn barnas stemme i vurderingen av hva som er god kvalitet i barnehagen.

Slik samfunnet har blitt i dag måles det meste ut i fra en servicelogikk og en markedstenkning, og barnehagene merker et stort press utenfra.

Vi har valgt en metode for å måle kvalitet ut i fra barnas perspektiv. I vår forskning skal vi undersøke hva barnet trenger for å få «god livskvalitet» i barnehagen. Ut fra funn fra forskning vår vil vi se på hva barn trenger både på individnivå og hvordan barnehagen kan legge til rette på organisasjonsnivå. Vi er interessert i å høre barnas stemmer og observere hva som kan gi det beste grunnlaget for barns livskvalitet i barnehagen med utgangspunkt i «hele mennesket». Kan vi finne nøkkelen til trygge og selvstendige barn som har tro på seg selv akkurat slik som de er.

Det å mestre livet sammen med andre mennesker på en god måte i et godt felleskap kan ha større betydning for barna selv , enn det vi voksne mener og tror.

1.2 Hva er god kvalitet i barnehagen

«Hvis vi stiller spørsmål om hva barnehager er godt for til barn, foreldre, barnehageansatte, forskere, politikere og ledere i næringslivet, får vi mange ulike svar. Det gis mange svar, fordi barnehagen har mange forskjellige oppgaver, og fordi hvilke oppgaver som vektlegges, varierer med hvilket perspektiv som inntas»(Barnehagen som samfunnsinstitusjon 2018 s. 11).

Hvorfor fokus på barnehagekvalitet? I St. meld nr. 27(1999-2000) ble kvalitet i barnehagen satt på dagsorden, blant annet gjennom kvalitetssatsningen «den gode barnehagen». Det har tidligere vært mest fokus på bygging av barnehager, foreldrebetaling og antall barnehageplasser i den offentlige debatten. De siste årene har ordet kvalitet blitt stadig mer brukt, og det stilles høyere krav til kvalitet i alle sektorer i samfunnet.

I barnehagesammenheng har det kommet inn stadig nye moment som markedsføring, kundetenkning og konkurranse. Foreldre stiller også høyere krav til kvalitet i barnehagene, og er mer bevisste i forhold til dette. Slik samfunnet fremstår i dag er det nok barnehageplasser og kvaliteten kan være utslagsgivende når foreldrene skal velge barnehage.

Definisjon av barnehagekvalitet:

«Med barnehagekvalitet menes barnas, foreldrenes og de ansattes oppfatninger av og erfaringer med barnehage, og i hvilken grad barnehagen oppfyller faglig og samfunnsmessige kriterier på hva en god barnehage er» (Søbstad 2002:17) .

«De siste årene har aktører både i og utenfor sektoren diskutert hvilken retning barnehagens innhold bør ta. Eksempelvis har balanse mellom lek og læring, uformelle og formelle læringssituasjoner, barnehagen som arena for tidlig innsats og barnehagens allmennpedagogiske oppdrag vært diskutert» (Kunnskapsdepartementet 2016 s. 32).

Stortingsmeldingen «Tid for lek og læring» (2016) tar opp denne diskusjonen og har blitt kritisert for å legge for mye vekt på målrettet og formell læring. Solveig Østrem (2018) som er professor i pedagogikk mener at det blir tatt for lite hensyn til lek og omsorg, og at stortingsmeldingen river grunnen under vår mangeårige barnehagetradisjon.

Når det gjelder utviklingen av barnehagen som læringsarena finner vi 2 ytterpunkter. På den ene siden har vi den sosialpedagogiske retningen som har fokus på et helhetlig læringssyn der lek, læring, danning og omsorg står i sentrum. Retningen legger vekt på de uformelle læringssituasjonene i barnehagen. Den andre retningen bygger på en forståelse av at barnehagen skal være en skoleforberedende arena med konkrete læringsmål og formell læring. Begge retningene og perspektivene på læring har påvirket på forskjellige måter i barnehagepolitikken i varierende grad. Det er i spenningsfeltet mellom disse to retningene den politiske styringen av barnehagen som læringsarena har balansert siden barnehageloven kom i 1975 og fram til i dag.

I løpet av 1990 tallet ble det gjort store organisatoriske endringer i en del kommuner som var i tråd med New Public Management tenkningen. Oppmerksomheten ble flyttet mot utbytte og effekt. Mindre barnehager ble slått sammen til større enheter og de fikk felles faglig og administrativ ledelse. De fikk delegert driftsansvar fra Barnehagemyndigheten i kommunen. Etter 2000 tallet ble det et større politisk fokus på barnehagene, og det siste tiåret har presset blitt overveldende både i form av samfunnsendringer og fra politikere som vil mye. Dette har igjen ført til økt interesse for både innholdet og strukturen i barnehagene, og barnehagene har blitt et viktig tema i den offentlige debatten i dagens samfunn.

Professor og tidligere direktør i Folkehelseinstituttet Arne Holte (2019) vil at barnehagene skal bli rangert med smilefjes, strek eller sur munn som viser barnehagens kvalitet. Dette for han mener at

foreldrene har rett og vite om deres barn går i en god eller dårlig barnehage. Nok voksne og pedagoger er viktig for god kvalitet mener han.

Barnehageansatte blir i større grad utfordret på deres oppgaver for utvikling av «den gode barnehage». De har ikke lenger monopol på definisjon av hva som er en god barnehage. Denne makten har spredt seg til flere interessenter deriblant foreldre som har klare oppfatninger om hva som er best for dem. Både barn, foreldre og politikere har rett på å mene hva deres oppfatning på hva kvalitet er, og sammen kan kvalitetsbegrepet vokse frem i en dialog mellom disse (Gotvassli 2016).

1.3 Problemstilling og avgrensning

Barnas stemme utsettes for press fra flere hold, og det har oppstått spenninger mellom det politiske og det faglige miljøet rundt barnehagen. Vi opplever også spenninger internt i sektoren mellom de ulike faglige nivåene. Noen ser på barnehagen som en forberedelse til skolen med økt fokus på læring og kunnskap. Andre mener at grunnmuren i barnehagen skal være voksne som har faglig innsikt og forståelse for hvor mye omsorg og gode relasjoner har å si for det enkelte barn. Det er mange som mener noe om kvalitet i barnehagen, og det kommer an på hvilke «briller» man ser med. Foreldre har sine tanker og opplevelser om barnehagekvalitet, politikere har sine visjoner og «hurraord» og fagmiljøer kan ha helt andre meninger om barnehagekvalitet. Det er mye fokus på «livslang læring» og tidlig innsats», men hvem skal bestemme hva barna skal lære og hvordan barna skal trives.

«Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet, jf. Barnehagelovens § 1 og § 3. (Grunnloven § 104)

Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. (FNs barnekonvensjon art.12 nr. 1)

Alle barn skal erfare og få innflytelse på det som skjer i barnehagen. (Rammeplanen 2017 side 27)

Ut fra vår erfaring som barnehagestyrere og vårt kjennskap til barns utvikling lurer vi på om det er andre faktorer enn den tradisjonelle barnehage tenkningen som har større betydning for barns utvikling og læring i barnehagen. Samfunnet er stadig i endring og barnehagens kjerneoppgave må kanskje fornyes i en retning som kan hjelpe barn til å mestre den komplekse verden som stadig stiller høyere krav til samarbeid, forståelse, robusthet og fleksibilitet.

Vi lever i et oppbrudd samfunn og det dukker stadig opp ny oppgaver som barnehagen skal løse. Mange foreldre har det travelt med karrierer og selvrealisering, og vi ser tendensen til at små barn vokser opp som individualister. Barn i dag vokser opp i en mer kompleks verden enn tidligere og barndommen er under press. I tillegg til god servicekvalitet må vi også jobbe bevisst med barns livskvalitet og karakterdannelse i barnehagen, og vi må forberede barna best mulig på fremtidens verden. Vi synes at det er på tide å spørre barna selv om hva de mener er kvalitet ut fra et barneperspektiv. Hva er det som gjør at de har en «god dag» og gleder seg til å gå i barnehagen. Vi ønsker å finne ut av hva som er det gode liv i barnehagen for barna, og om de har nok innflytelse på hvordan kvaliteten er rundt i barnehagene i vår kommune. Derfor har vi kommet frem til følgende problemstilling,

Hva er 5 åringens syn på kvalitet i barnehagen?

For å belyse denne problemstillingen har vi to underspørsmål:

1. Hvilke kvalitetsperspektiver finner vi i barnehagen?
2. Hvilke kvalitetsperspektiver foretrekker barna?

1.4 Oppgavens oppbygning

Første kapittel i vår oppgave er en innledning med valg av tema og problemstilling. Vi vil utføre et nytt empirisk studie av kvalitetsdiskursen i norske barnehager, med utgangspunkt i hva barna selv mener om kvalitet og gode dager i barnehagen.

I andre kapittel vil vi belyse kvalitetsdiskursen rundt norske barnehager. Videre vil vi presentere barnehage som politikkområde og si noe om den historiske utviklingen, og de pedagogiske bruddene

fra 1975 og frem til i dag. I vår oppgave handler det om å ta barns perspektiv og ta frem virkelighetsbilde til barna i barnehagen. Dette sier vi også noe om i dette kapitelet. Vi avslutter med våre egne erfaringer og tanker som profesjonsutøvere og en presentasjon av de kommunale barnehagene i Eigersund.

I kapittel tre vil vi som tilnæringssett til arbeidet vårt anvende organisasjonsteorien til Bolman & Deal, med sine fire perspektiver. Videre vil vi sette inn dette i en barnehage sammenheng, og se hva de har å si for kvalitet. I teorien så har vi satt inn disse fire uttrykkene for kvalitet som vi vil operasjonalisere i vår empiri. I tillegg vil vi gjøre rede for Hallowells 5 steg mot lykke som er en klassisk pedagogisk teori. I den teoretiske tilnærmingen har vi utarbeidet en modell der utgangspunktet er kvalitet i barnehagen.

Kapittel fire er metodedelen. I vårt forskningsarbeid skal vi benytte oss av kvalitativ metode, med deltakende observasjon, løpende protokoll og barnesamtaler. Vi vil gjøre rede for deltakende observasjon, løpende protokoll og barnesamtale guide, og gjøre rede for vår datainnsamling og databehandling.

I kapittel fem vil vi presentere empirien fra deltakende observasjon først, og deretter løpende protokoll. Vi vil presentere hvilke kvaliteter vi finner ute i barnehagene, og setter dette inne i en empirisk fremstilling ved bruk av analysemodellen som vi presenterte i kapitel 3. Vi avslutter begge observasjons metodene med en oppsummering der vi setter våre funn inn i kvalitetsperspektivene til Bolman & Deal, før vi presenterer vår konklusjon på hvilke kvalitetsperspektiver som dominerer ute i barnehagene.

I kapittel seks presentere vi spørsmålene i samtaleguiden og barns svar på hvilke kvalitetsperspektiver de foretrekker i barnehagen. Dette gjør vi for å få en dybdeforståelse av empirien i kapittel 5. Spørsmålene og svarene med sitater blir satt inn i og presentert ut fra perspektivene til Bolman & Deal. Til slutt lager vi en oppsummering fra barnesamtalene for å få en helhetsforståelse ut fra de forskjellige fortolkningsrammene, før vi presenterer vår konklusjon på hvilke kvalitetsperspektiver barna preferer mest til.

I kapittel syv oppsummerer vi de to forskningsspørsmålene som vi hadde i problemstillingen. Da ser vi på de kvalitetsuttrykkene vi har funnet i observasjonene og samefatter dette med svarene vi fikk av barna selv. Videre så oppsummerer vi med en konklusjon om hvilke kvalitetsperspektiver som er viktigst for barna. Vi vil så se på hvilke fremtidige implikasjoner vi må ta hensyn til for å jobbe helhetlig ut fra vår modell for kvalitet slik at barnets stemme blir tatt på alvor. Vi vil også se på implikasjoner i forhold til videre forskning. Oppgaven avsluttes med våre sluttord.

2 Endring og utvikling av kvalitet i barnehagen

2.1 Kvalitetsdiskursen rundt norske barnehager

Det har vært lite føringer og få diskusjoner rundt barnehagens faglige og pedagogiske innhold tidligere, men diskursen tok seg opp i 2006 da det ble full barnehagedekning. I dag er situasjonen totalt forandret, og forventningene til barnehagen som pedagogisk virksomhet og velferdsordning er veldig høye fra både foreldre og omgivelsene rundt. Kravet til god kvalitet på det pedagogiske tilbudet er stadig oppe i Utdanningsdirektoratet, fagmiljøer, forskning, blant de ansatte og brukere av barnehagen.

Det er mange som mener og vil mye med barnehagene nå. Politikere og økonomer har interesser av at barnehage utvikles i bestemte retninger. Det er blant annet store forventinger til at innholdet i barnehagene skal ha effekt på både kort og lang sikt.

Kari Pape (2013) er opptatt av jakten på den gode barndom. Hun mener at de voksnes handlinger og holdninger i møte med barn er avgjørende for hvordan barna trives og opplever mestring. Voksne som gir rom for barns vennskap har stor betydning for barns opplevelse av den gode barndom i barnehagen. Hun mener også at de voksne må ha god kunnskap om lek og relasjonskompetanse når de skal hjelpe barn som står utenfor et lekefelleskap. Lek og det lekende samspillet må settes øverst på planen i barnehagen mener Pape.

Å gi rom for den gode barndom for alle barn i barnehagene handler også om en praksis basert på likeverdig menneskesyn. Kari Pape mener også at alle barn trenger å føle seg betydningsfulle for andres opplevelser av at livet er godt.

Anne Greve (2015) er bekymret for at leken og vennskapets plass blir truet til fordel for et økt læringspress i dagens samfunn. Hun mener bærebjelken i barnehagens pedagogikk dermed vil bli svekket. Fokus på økt læringsutbytte kan også bli styrende for hvilket fagspråk barnehagelærerne utvikler. Presset blir styrt bort fra hva som ligger i et helhetlig læringssyn, lekens egenverdi i barns liv eller hva omsorgshandlingene betyr for det pedagogiske arbeidet. Greve, Jansen og Solheim (2014) er bekymret for retningen mot en mer tradisjonell skoleorientert læring.

Professor Mari Rege ved Handelshøyskolen ved UIS har utarbeidet et opplegg i samarbeid med UIA(Agderprosjektet) som kalles lekbasert læring. Lekbasert læring handler i hovedtrekk om at barna skal lære noe gjennom voksenstyrte aktiviteter og lek hver dag i barnehagen. Målet er at barna skulle få et bedre utgangspunkt ved skolestart. Funn viser positive resultater i matematikk, språk og selvregulering, og at læringsgevinsten vedvarte ett år etter skolestart. Forskningen viste også at barnehager der det allerede var mye læring opplevde ingen eller liten effekt. Det vil si at det var de barna i de «dårligste» barnehagene som fikk mest igjen for Lekbasert læring. Metoden har fått mye kritikk fra Utdanningsforbundet og andre forskere innen Barnehagefeltet.

OECD peker på to hovedretninger, en sosial pedagogiske retning og en skoleforberedende retning. De siste årene har politikerne vært svært opptatt av at barna i barnehagen skal forberedes til å møte krav som venter dem senere i skolen og arbeidslivet. Det er flere som ser på barnehagen som noe forebyggende for det som skal skje senere i livet.

Thorbjørn Røe Isaksen kom med følgende uttalelse i forbindelse med ny pedagognorm i 2018: «Det er viktig av flere av de ansatte i barnehagen er barnehagelærere. De er faglige eksperter på å få barna våre til å leke, utvikle seg og trives. De er nøkkelen til en god barnehage. Tidlig innsats starter allerede her.» (Kunnskapsdepartementet januar 2018, Pressemelding)

I 2013-2018 ble «GoBaN undersøkelsen – Gode barnehager for barn i Norge» gjennomført. Dette er Norges største forskningsprosjekt innen barnehagefeltet noensinne. Kunnskapsdepartementet presenterte noe av de viktigste funnene fra forskningen ved å konstatere at det ble oppdaget store kvalitetsforskjeller i norske barnehager. De barnehagene som skåret høyt hadde høy voksen-barn tetthet og tilstedeværende pedagoger. De mindre gode barnehagene må bli bedre på samspill, språk og tilgang til materiell/leker, hygiene og sikkerhet. Kunnskapsminister Jan Tore Sanner konkluderte med at det er viktig å satse på flere ansatte og flere barnehagelærere, slik det er blitt gjort med ny bemanningsnorm og skjerpet pedagognorm som kom i august 2018. Han mener også at forskningen må ut i praksisfeltet nå og at vi kan ikke vente på nye stortings meldinger og lovendringer før vi gjør noe.

«Blikk for barn – kvalitet i barnehagen for barn under 3 år» er et femårig forskningsprosjekt som ble avsluttet i 2017. Prosjektet hadde mange felles mål med GoBaN prosjektet og disse samarbeidet derfor om deler av datainnsamlingen. Dette prosjektet hadde som formål å undersøke om organisering fra de tradisjonelle barnehagene med små grupper mot mer variert inndeling av grupper og størrelsen på gruppene virket inn på kvaliteten. Funn viste blant annet at måten barnehagene var organisert på fikk stor betydning for barna.

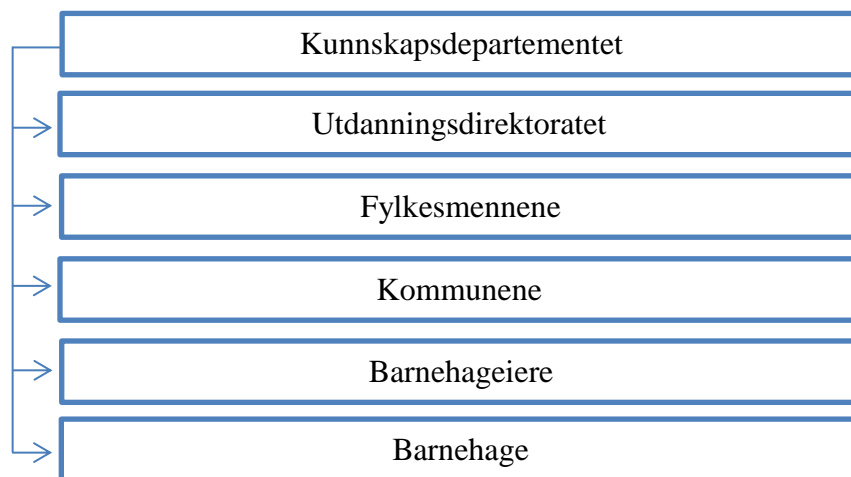
Mai 2019 presenterte Thomas Nordal nye studier gjennomført i barnehagene i Hedmark. Resultatene viste at barn som har gått i kvalitativt gode barnehager, har bedre skolefaglige prestasjoner, bedre grunnleggende ferdigheter og bedre sosial kompetanse enn de barna som har gått i dårlige barnehager. Kriteriene om barnehagen er en god eller dårlig barnehage vises gjennom barns trivsel, erting, relasjon til de voksne, gjenkjennelse av tall og bokstaver, språklige og sosial ferdigheter og atferd. Videre viser funn at barnehager med god kvalitet har mye humor og glede og åtte ganger mer korreksjon av atferd enn dårlige barnehager.

Psykolog Jens Andersen ved University College Nordjylland mener at det er viktig at barna opplever en følelse av felleskap i barnehagen. Det er de voksne som har ansvar for å skape de gode relasjonene til barna. «Det er fantastisk hva barn kan hvis de voksne har en god stemning rundt barnet og gidder» Jens Andersen (2019). Får vi til dette i barnehagen kan dette være med på å utvikle barna i rakettfart mener Andersen.

Det er snakket alt for mye med voksne og altfor lite med barn om hvordan de har det i barnehagen. Gjennom denne kvalitetsdiskursen mangler vi barns synspunkt på hva som er kvalitet for dem i barnehagen. Barnehagene er barnas viktigste dannelses plass og derfor er det viktig at vi tar barna på alvor og ser på kvalitetsbegrepet fra barnets perspektiv. Et sentralt kvalitetselement for barnehager i Norge, er at barna skal være delaktige og medvirke til barnehagens innhold og trivsel i hverdagen.

2.2 Barnehagen som politikkområde

Figur 5.1 Den formelle administrative styringsstrukturen i barnehagesektoren.

(Moen, Gotvassli, Granrusten, 2016)

Politikernes interesse for innhold og kvalitet har historisk sett vært større i skolen enn i barnehagen. I 1739 kom den første skoleloven, og i 1975 ble den første barnehageloven innført i Norge. Den første Rammeplanen for barnehagen kom så sent som i 1996.

Barnehagens røtter i Norge går helt tilbake til første del av 1800 – tallet, og barnehagens brede samfunnsmandat er utviklet ut fra to historiske røtter: Frøbeltradisjonen og asyltradisjonen.

Frøbeltradisjonen fører oss tilbake til den tyske filosofen og pedagogen Friedrich Frøbel (1782 – 1852). Han utviklet pedagogikken om at barn gjennom sin egen aktivitet fikk handle og tenke fritt. Frøbel ville at barnehagen skulle være en fritt stående pedagogisk virksomhet for alle barn uavhengig av sosial klasse.

Asyltradisjonen oppstod da industrialiseringen i Europa medførte at folk flyttet til byene. For å møte de utfordringene som oppstod når foreldre gikk på arbeid, ble det opprettet barneasyl. Barneasylene ble drevet av det private borgerskapet og privat veldedighet.

Frøbeltradisjonen preget etter hvert asylene i Norge, men det brede samfunnsmandatet til barnehagen har utgangspunkt i møtet mellom asyltenkningen og Frøbels pedagogikksyn.

Etter 2. verdenskrig var det ingen avklaringer om hvordan barnehagene skulle organiseres ut fra politisk hold i Norge. Spørsmålet var om barnehagen skulle styres ut fra barnevernet eller

skoleverket. Kontrollmyndighet i 1947 var Sosialdepartementet, og barnehagene ble legitimert ut fra målet om å styrke foreldrenes evne til omsorg.

I 1954 ble det vedtatt at barnehagen skulle høre inn under barnevernet og barne – og familiedepartementet, og barnehagen ble tillagt sosiale oppgaver på lik linje med de pedagogiske oppgavene. På 1950 tallet var det et skille mellom daghjem og barnehage, og de ble sett på som helt forskjellige. Barnehagens mål var ut fra pedagogiske hensikter, mens daghjemmene ble drevet ut i fra sosiale hensikter i et forebyggingsperspektiv.

De to institusjonene nærmet seg hverandre etter hvert, og ble likestilte i 1975, da vi fikk vår første lov om barnehager. Regjeringen fastslo at barnehagen skulle være et pedagogisk tilbud, et sosialpolitisk virkemiddel og et sosialt hjelpetiltak.

I 1995 kommer det endringer i lov om barnehager, og det innføres forskrift om Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver med virkning fra 1. januar 1996.

I 1997 iverksatte regjeringen en ny grunnskolereform der det ble skolestart for 6 åringene skoleåret 1997/1998. Dette ble en omfattende endring for barnehagene som fikk yngre barnegrupper og måtte tenke nytt i forhold til barnehagens innhold og kjerneoppgaver.

Faglig og målrettet læring som en investering for samfunnet og det enkelte barn har fra 1990 årene utfordret den sosialpedagogiske tradisjonen i barnehagen. Offentlige dokumenter inneholder et mer instrumentelt læringssyn.

I stortingsmelding 24 «Barnehagetilbud til alle, økonomi, mangfold og valgfrihet» (2002 – 2003) la regjeringen fram nye mål for barnehagepolitikken i Norge. Denne barnehagereformen blir også kalt «barnehageforliket» og sikret at alle familier som ønsket det skulle få barnehageplass i løpet av 2005. Målsettingen var barnehageplass til alle, økonomisk likebehandling av private og kommunale barnehager, lavere foreldrebetaling, kvalitet og mangfold i tilbudet. Den største satsningen som er gjort på barnehager noensinne var i statsbudsjettet for 2003. Denne satsningen skulle blant annet gå til 12 000 nye barnehageplasser og finansiering av maksimalpris for heltidsplass i barnehage.

Barnehagen blir nå et universelt tilbud for alle.

Begrepet «livslang læring» i barnehagen blir en del av innholdet i offentlige dokumenter, og peker ut retningen mot et skarpere skille i 2006 når barnehagen kom inn under kunnskapsdepartementet.

Barnehagen ble da definert som en del av utdanningsløpet, og det blir en kursendring i norsk

barnehagepolitikk. Politikerne ser nå på barnehagen som et virkemiddel for å unngå sosiale forskjeller, og en samfunnsmessig økonomisk investering.

Barnehagen som politikkområde har fått større plass de siste årene, og de sentrale styringsmaktene har lagt mer vekt på hva barn skal lære i barnehagen. Det har skjedd store endringer gjennom de siste 40 årene når en ser på hva som har preget de offentlige dokumentene i forhold til barnehagen som læringsarena. Samtidig har det vært en stor grad av kontinuitet fordi det helhetlige læringssynet alltid har vært i sentrum. Det kommer også fram i stortingsmeldingen «Tid for lek og læring» fra 2016 der regjeringens syn er at barnehagens innhold skal være bredt og inneholde både omsorg, lek og læring i uformelle og formelle situasjoner.

2.3 Pedagogisk utvikling og brudd i barnehagen fra 1975 og fram til i dag

Årstall	Politiske føringer og dokumenter	Konsekvenser for barnehagene	Betydningsfulle Brudd
1975	Lov om barnehager	Barnehagen ble tillagt et bredt samfunnsmandat som var knyttet til en sosial pedagogisk tradisjon. Barnehagen skulle være et pedagogisk tilbud, et sosialt hjelpetiltak og et sosialpolitisk virkemiddel.	En standardisering av barnehagesektoren
1987 -1988	St. meld nr. 8 Barnehagen mot år 2000	Grunnlaget for barnehagepolitikken i 1990 årene blir laget. Verdien av barnehagen og rollen den spiller for samfunnet blir drøftet.	Offensiv barnehagepolitikk Bedre det pedagogiske innholdet
1996	Ny forskrift til barnehageloven: Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver	Offisiell retningslinje for det faglige og pedagogiske innholdet. Planen ga tydelig uttrykk for at barnehagene måtte forholde seg til felles mål og rammer for arbeidet. Barnehagen må forholde seg til fagområder.	Barnehagen som læringsarena
1999 – 2000	St. meld nr. 27 Barnehagen til beste for barn og foreldre	Regjeringen ville jobbe for at alle barn skulle få en barnehageplass i nærmiljøet. Barnehagen skulle integrere pedagogikk og omsorg.	Helhetlig læringssyn Brukervennlig barnehage Barnehage for alle

		Barnehagen skulle være fleksibel, brukervennlig og variert.	barn
2002	Barnehageavtalen	Flertallet på stortinget inngikk en avtale om finansiering og styring av barnehagesektoren.	Finansiering og styring av barnehagene
2002 – 2003	St. meld nr. 24 Barnehagetilbud til alle – økonomi, mangfold og valgfrihet	Barnehageplass til alle som ønsker det, økonomisk likebehandling for kommunale og private barnehager, lavere foreldrebetaling og kvalitet og mangfold i tilbudet.	«Barnehageforliket»
2006	Endring i forskrift om rammeplan	Lik inndeling som den første planen, men betydelig kortere. Barns medvirkning blir en viktig del av planen. Tydeligere at barnehagen må ta hensyn til hvert enkelt barns forutsetninger og behov	Barns medvirkning Barns behov
2006 – 2007	St. meld nr. 16 Å ingen stod igjen	Regjeringen vil føre en aktiv politikk for å redusere forskjellene i samfunnet. Tidlig innsats for livslang læring er i fokus.	Barnehagen som utdanning Læringstrykk
2008 - 2009	St. meld nr. 41 Kvalitet i barnehagen	Det ble mer fokus på god ledelse i barnehagen. I 2009 trådte retten til barnehageplass i kraft. Fokus på mennesket som ressurs og kompetanseheving blant personalet. Planen ga føringer for hva en god barnehage er.	Kvalitet ut fra barnet selv og i et samfunnsperspektiv God ledelse
2011	Endring i forskrift om rammeplan	Fra 5 fagområder til 7 fagområder. Endring av innhold i fagområdene.	Fokus på realfag i barnehagen
2012 – 2013	St.meld. nr. 24 Framtidens barnehage	Fokus på tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehagen. Hensynet til «Barnets beste» skal vektlegges. Mer intensiv jobbing med kvalitet. Stort fokus på kompetanseheving og utvikling.	Tidlig innsats Likeverdig kvalitet Lærende organisasjon
2014 – 2020	Kompetanse for framtidens barnehage	En strategi for kompetanse og rekruttering. Styrer og pedagogiske leder blir trukket fram som nøkkelen til god kvalitet.	Kompetanseutvikling Nøkkelen til god kvalitet

2015 – 2016	St. meld, nr. 19 Tid for lek og læring, bedre innhold i barnehagen	Barnehagen skal fortsatt bygge på den nordiske tradisjonen med et helhetlig læringssyn. Samtidig må barnehagens innhold videreutvikles for å møte en ny tid. Barnehagen skal være et trygt sted med høy kvalitet. Fokus på overgang mellom barnehage og skole	Helhetlig læringssyn Møte en ny tid Inkluderende miljø
2017	Endring i forskrift om rammeplan	Barnehagens forpliktelser blir tydeligere. Personalet må forholde seg til hva de skal gjøre, ikke bare bør gjøre. Leken skal fortsatt ha en sentral plass i barnehagen. Det blir lagt føringer for oppstarten for de minste barna og samarbeidet med foreldrene. Rammeplanen blir et klarere verktøy for barnehagens ledelse og utvikling.	Barnehagens forpliktelser blir tydeligere Leken skal være sentral Gode rutiner for overganger
2018	Ny forskrift om pedagogisk bemanning	Det skal være minst en pedagogisk leder per 7 barn under 3 år og minst en pedagogisk leder per 14 barn over 3 år.	Flere faglige eksperter
2018	Endring i barnehagelovens § 18 om grunnbemanning	Minimumskrav til grunnbemanning i barnehagene. En voksen per 3 barn under 3 år og en voksen per 6 barn over 3 år.	Minimumskrav til grunnbemanning
2018 – 2022	Kompetanse for framtidens barnehage – revidert utgave	En strategi for kompetanse og rekruttering. Styrer og pedagogiske leder blir trukket fram som nøkkelen til god kvalitet.	Barnehage kompetanseutvikling Nøkkelen til god kvalitet
2019-2020	St. meld nr. 6 Tett på-tidlig innsats og inkluderende felleskap i barnehage, skole og SFO	Videreutvikle kvaliteten i barnehagen, slik at alle barn får lære, mestre og utvikle seg i inkluderende felleskap. Barnehagen må ha en kultur for inkludering og tidlig innsats. En viktig forutsetning for å få dette til er ledelse. Vi må ha økt kunnskap for å endre praksis og et kompetanse løft for å sikre et bedre tilpasset tilbud. Øke kapasiteten ved å organisere	Kvalitet, kultur, kunnskap, kompetanse og kapasitet

		arbeidet bedre og bruke kompetansen der den gir størst nytte.	
--	--	---	--

2.4 Å ta barns perspektiv

Virkelighetsbildet til barna i barnehagen er ofte annerledes enn det vi voksne har. Barna har en annen posisjon, de gjør andre tolkninger av som skjer, og gjør andre erfaringer enn oss. De erfaringer de opplever formidler de på en annen måte enn det vi gjør. Barnas egne vurderinger av sin virkelighet er en nyttig innfallsvinkel når vi skal vurdere kvaliteten på barnehagens innhold. Vi voksne må møte barns refleksjoner med åpenhet og interesse fordi dette kan gi oss nye oppdagelser som vi kan i bruke utviklingsarbeidet vårt. På denne måten kan barnets stemme bidra til endringer og forbedringer. Samtidig viser vi at vi respekterer barnets syn ut fra deres ståsted. Vi voksne bør være bevisste på å få frem barns synspunkter og meninger, fordi det er barna som er de primære brukerne av barnehagen.

«1. Partene skal garantere et barn som er i stand til å gjøre danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet. 2. For dette formålet skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller gjennom en representant eller et eget organ, på en måte som er i samsvar med saksbehandlingsreglene i nasjonal rett.»

(FNs barnekonvensjon artikkel 12 barnets rett til å gi uttrykk for sin mening)

«Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehages daglige virksomhet. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet»

(Barnehageloven § 3).

«Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende felleskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. Alle barn skal kunne oppleve demokratisk deltakelse ved å bidra og medvirke til barnehagens innhold, uavhengig av kommunikasjonsevner og språklige ferdigheter.»
(Rammeplanen 2017 s. 8)

Tidligere var det voksne som uttalte seg på barnas vegne. Å se barn betyr og forstå det enkelte barnet. Barna har rett til å delta, bli tatt på alvor og hørt. Barnets stemme kan ha to betydninger. Den ene er at barnet selv direkte uttrykker seg muntlig eller skriftlig, og den andre betydningen er i hvilken grad barnet blir synlig.

Utrykket barns deltakelse betyr direkte aktivitet og medvirkning fra barnets side. For å forstå hva barn tenker og hvordan de uttrykker sine valgmuligheter og sin egen innflytelse må de voksne nærme seg barnets eget perspektiv. Det er viktig å forstå forskjellen mellom å ha et barneperspektiv og det å forsøke å ta et barns perspektiv. Å ha et barneperspektiv vil si å gå ut fra at en har kunnskap om hva som er barnets beste. Men å ta barns perspektiv vil si å forstå og hjelpe barnet med å uttrykke sitt eget perspektiv og egne intensjoner. Ved å kunne se, lytte og forsøke å tolke barnets måte å være på nærmer vi oss barns perspektiv.

Alle voksne i barnehagen må være bevisste på barns ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning som er tilpasset barnets alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov. De yngste barna som kommuniserer på andre måter enn gjennom tale, har også rett på å bli hørt. De voksne må observere og følge opp alle barns ulike uttrykk og behov.

2.4.1 Tidligere forskning i forbindelse med barnets stemme

Bae (2004) har forsket på samspill og kommunikasjon mellom barn og voksne. Målet var å utvikle kunnskap om hvordan barn kan bli hørt gjennom bevisstgjøring og utvikling av voksnes kommunikasjon med barn. Hun brukte deltakende observasjon og videofilming i barnehagen, hvor det ble sett på det dyadiske spillet mellom barn og voksne i naturlige hverdagssituasjoner.

Greve gjorde også en studie om vennskap mellom toåringene i 2007. Dette prosjektet har gitt en tydelig stemme til barna. Det var barnas egne initiativ og relasjoner med andre barn som var i

sentrum for interessen. Gjennom videoobservasjoner, observasjon i lek og hverdagsaktiviteter på en småbarnsavdeling gjennom et helt år, så Greve hvordan vennskap mellom ulike barn utviklet seg og varte over tid.

Sigurd Aukland (2015) har studert femåringen ved å besøke ulike barnehager over et års tid. Han er opptatt av at det er kvaliteten i samspillene mellom barn og voksne som er avgjørende. Alle barn er forskjellige og må møtes med ulikhet. Hverdagen barna møter i barnehagen må gi rom for mestring og at det må være bredde og mangfold i både mål, innhold og aktiviteter.

I 2017 produserte Margreth Olin filmen «Barndom». I filmen følger vi 1-7 åringene i en Aurora barnehage på Nesodden gjennom et år, med mest fokus på seksåringene gjennom inne- og uteaktiviteter der lekens betydning står i fokus.

2.5 Våre erfaringer og tanker som profesjonsutøvere

Vår erfaring som barnehagelærere har gått over mange spennende og lærerike år. Utgangspunktet for å arbeide i barnehagen har hele tiden vært at vi er glad i barn, og vi vil at de skal ha det godt og trives hos oss. Vi er opptatt av at vi hele tiden må konsentrere oss om vår kjerneoppgave « å skape gode hverdager» for barn. Vi funderer vi støtt og stadig over dette i vårt arbeid som styrere. Hvem skal definere hva som er en god barnehage for barn? Klarer vi å innfri vår kjerneoppgave på en best mulig måte? Samfunnet er i stadig utvikling og omgivelsene rundt barnehagen forandrer seg, og vi ser at vi må følge med i tiden og se framover.

Høsten 1993 startet vår erfaring og reise i barnehagen, der en av oss begynte som avdelingsleder i en privat barnehage etter endt førskolelærerutdanning. Både hodet og hjertet var klar til å ta fatt på «verdens viktigste jobb», og vi hadde ikke fått vår Rammeplan for barnehagen på denne tiden. Det var to begrep som det ble lagt stor vekt på i utdanningen og praksisen, og det var didaktikk og metodikk. Det handlet mest om at vi skulle lære fra oss noe, og undervise barna i samlingsstunden og i aktiviteter på en kreativ måte. Pedagogen hadde en aktiv rolle i samvær med barn, og barnet var mer en mottaker eller objekt i relasjonen voksen – barn. Hvis du klarte «å fange barna» på en god måte og få dem til å høre på vårt budskap, var dette det samme som at du hadde valgt en god metode og var en vellykket pedagog. Dagene var ofte tettpakket med voksenstyrte aktiviteter, og vi var stolte

når vi fikk skryt av foreldrene fordi barna hadde laget 3 ting hver til jul eller påske. Det handlet mye om å nå mange delmål, men ikke så mye om de gode prosessene og praksisen for å nå målene. På denne tiden dreide pedagogikken seg mest om barnehagens indre arbeid, våre arbeidsmåter og måloppnåelse. Mye dreide seg om formidlingsmodellen der pedagogen skulle formidle et innhold til barnet. Det var også avsatt tid til lek igjennom dagen, slik at barna skulle få utfolde seg og gjøre ting som de selv var opptatt av. Dette var i tråd med en vekstpedagogisk modell, og ga barna mange muligheter til indre motiverte aktiviteter og erfaringer.

Det var liten interesse om barnehagens innhold fra omverden, og få som var spesielt opptatt av barnehagens indre liv. Det kom noen uttalelser om at «barnehagetantene» var koselige damer som egentlig ikke trengte noen utdanning for « å sitte i en sandkasse å leke». Foreldrene stilte lite kritiske spørsmål om innholdet. De var glade for at de hadde fått en barnehageplass og at barna hadde et sted å være når de var på jobb. Noen foretrakk helst at det skjedde mye i løpet av dagen, og at dagene ikke «bare» var lagt til rette for lek. De syntes også den gang at det var viktig at barna skulle lære noe i barnehagen!

I personalgruppen opptrådte vi etter samme modell: Pedagogisk leder presenterte mål, innhold og arbeidsmåter, og assistentene utførte arbeidet sammen med pedagogen. Det var mer fokus på planer og mål enn på det å være en personalleder og inspirator for de andre. Voksenperspektivet var større utbredt enn barneperspektivet, og kosekulturen var bredere enn læringskulturen i de fleste barnehager.

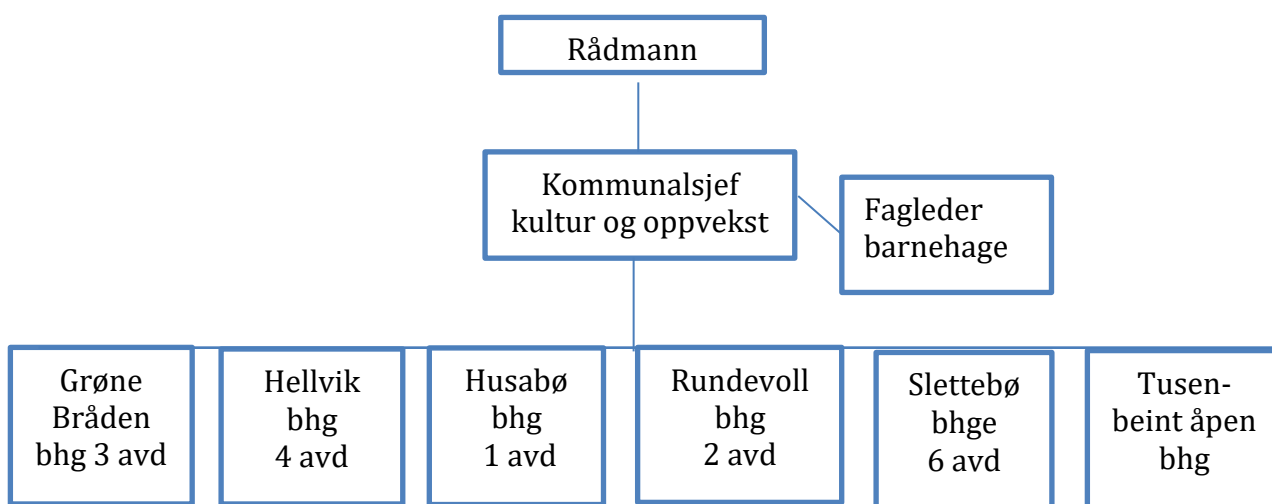
I 1996 startet vårt første møte med rollen som styrer i barnehagen, og det var dette året den første rammeplanen for barnehagen ble gjeldende. Vi har hatt en reise med erfaringer på godt og vondt som har formet oss til de barnehagestyrene vi er i dag. Det er fantastisk å få oppleve at noen av de barna som begynte i barnehagen på slutten av 90 – tallet nå kommer tilbake med sine barn i den samme barnehagen. Det får oss også til å fundere og tenke om barna i dag har samme behov som foreldrene deres hadde for over 20 år siden når de begynte i samme barnehage. Det er et større læringspress for barna i dag, men vi ser ikke at 5 åringen er mer moden enn tidligere, bare fylt med mange flere inntrykk enn før. I rammeplanen står det at barnehagen skal bygge på den nordiske modellen om helhetlig læring. Det står ingenting om at vi skal drive med ren instrumentell læring i barnehagen. Det krever at vi må oppdatere oss om hvordan vi kan gi barna gode rammer for et godt læringsmiljø, og se det spesielle og unike i hvert enkelt barn.

En ting som er sikkert er at omgivelsene rundt barna, foreldrene og barnehagen har forandret seg, samfunnet har endret seg. Det er mer ustabile forhold i familiene, vi opplever at foreldrene er mer usikre i forhold til grensesetting, vi har flerspråklige barn og møter andre kulturer. Vi har også en ny og tydelig rammeplan som setter standard for hva kvalitet i barnehagen skal være. Både foreldrenes og barnas medvirkning er nedfelt i barnehageloven, og samfunnet rundt oss er svært opptatt av barnehagens innhold og hva som er best for barns læring og utvikling. Vår erfaring er at samarbeidet mellom hjem og barnehage er viktig for at barn skal ha det godt i barnehagen og trives. Vår erfaring er også at et godt samspill mellom barna og personalet fører til trivsel og glede blant barna, men vi vet ikke hva barna selv mener er en «lykkelig dag i barnehagen».

Det voksne samfunnet rundt barna tror ofte de vet hva som er «barnets beste» uten å spørre barna først, og ofte tilrettelegges det for at alle barna skal «gå i takt» store deler av dagen. Vi er interesserte og nysgjerrige på hva barna har mest glede av i løpet av en barnehagedag.

2.6 Presentasjon av de kommunale barnehagene i Eigersund

Vi skal forske i fem av de seks kommunale barnehagene i Eigersund og vil derfor presentere organiseringen rundt disse.

Organisasjonskart for de kommunale barnehagene

Eigersund kommune har 10 private barnehager og 6 kommunale. Det går til sammen 763 barn i disse barnehagene, 222 barn går i de kommunale barnehagene.

Det finnes ingen overordnet plan for de kommunale barnehagene i Eigersund kommune verken fra politikere, rådmann eller kommunalsjef fra kultur og oppvekst. Det betyr av vi som barnehagestyrere har et stort mulighetsrom på hvilken retning vi vil lede barnehagene mot.

I valgprogrammene fra de ulike partiene ved kommunevalget høsten 2019, skrev de at de ønsker gode barnehager og skoler med høy kvalitet. Når rådmannen omtaler barnehagene har hun fokus på at vi skal være brukervennlige og vite hvem vi er til for, og hvorfor vi er der. Kommunalsjefen har et uttalt mål om at de kommunale barnehagene er høykvalitetsbarnehager.

Oversikt over de pedagogiske planene vi har å forholde oss til i Eigersund kommune som barnehagestyrere er:

- Lov om barnehager
- Rammeplan for barnehagen 2017
- Kvalitet- og kompetanseplan for barnehagene i Eigersund 2017-2021
- Plan for overgang fra barnehage til skole 2016-2020
- Handlingsplan mot krenkende adferd og mobbing i barnehagene 2017-2020
- Årsplan «Okka barnehage 2019-2020»

Det er etablert en kompetansegruppe i kommunen som består av 1 kommunal styrer, 2 private styrere og fagleder barnehage. Denne gruppen har i samarbeid med styrerne utarbeidet Kvalitet- og kompetanseplanen som gjelder for hele barnehagesektoren i Eigersund kommune. Fokusområder i planen bygger på fylkesmannen sine føringer, samt lokale prioriteringer. Planen har følgende hovedmål:

«Gjennom planen vil vi øke kompetansen til den enkelte ansatte og personalet som gruppe, noe som videre skal gi barna et bedre kvalitativt barnehagetilbud. Vi vil vektlegge en hverdag med fokus på evnen til å se det enkelte barn, både enkeltvis og i grupper»(Kvalitet- og kompetanseplanen for barnehagene i Eigersund kommune s. 5)

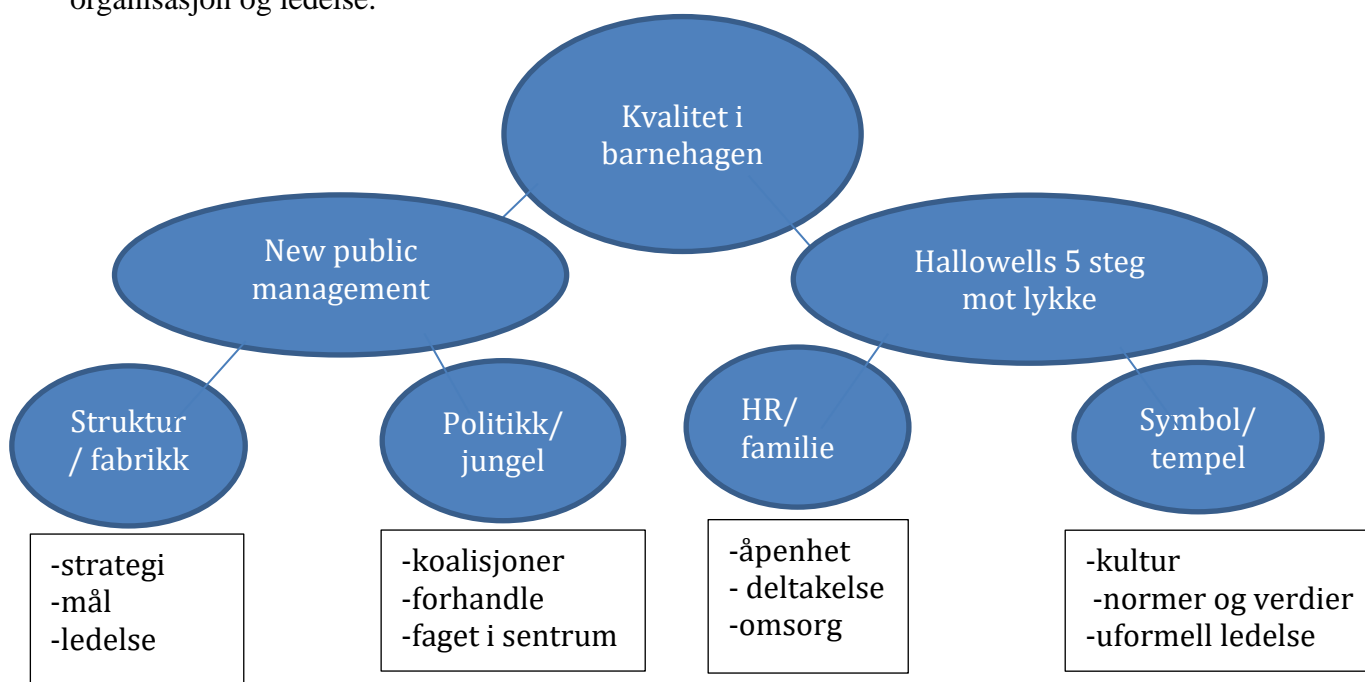
Med utgangspunkt i Kvalitets- og kompetanseplanen har de kommunale styrerne og fagleder barnehage utarbeidet en felles årsplan som gjelder for «okka barnehage». I denne årsplanen har vi felles mål, visjon og satsningsområder. Planen er gjeldende som et felles grunnlag og felles profilering for de kommunale barnehagene. I tillegg har hver barnehage sin del som bare er gjeldene

for dem. Det er samarbeidsutvalget i hver enkelt barnehage som godkjenner planen.
Samarbeidsutvalget består av ansatte, foreldre, eier/politiker og styrer som sekretær.

3 Teoretisk tilnærming

3.1 Innledning

Kvalitetsspørsmålet i barnehagen er et spørsmål som har kommet høyere opp på dagsorden de siste 10 år. Før har det dreid seg om kapasitet og makspris. Den politiske vinden har blåst mer i retning av det kvalitative innholdet i barnehagen. Vi har innledningsvis sagt at vi i kvalitet spørsmålet vil anvende en utradisjonell tilnærming, vi vil høre barnets egen stemme og høre hva deres syn er. Vi vil jobbe ut fra klassiske teoretiske tilnærminger for å forstå kvalitet i barnehagen. Vi har utviklet et teoretisk begrepsapparat med utgangspunkt i organisasjonsteori og pedagogisk teori. Dette gjør oss i stand til å bevege oss i kvalitetsdiskursen mellom organisasjonsnivå og individnivå og tilbake igjen. Kvalitet i barnehagen kan styres ut i fra barnehagens kjerneoppgaver og innhold. Samfunnet er stadig i utvikling, og vi ser at problemene og oppgavene kompliseres i takt med dette. Det samme gjelder for barnehagene, derfor må vi som ledere i barnehagen ha en bevissthet om at måten vi leder barnehagene på påvirker barnas kvalitet og barnehagen som organisasjon. Vi har utarbeidet figur 1 for å forstå kvalitet i barnehagen ut i fra 2 hovedretninger, og vil koble de ulike retningene til Bolman & Deal sin organisasjonsteori som omhandler 4 perspektiver på organisasjon og ledelse.

Figur 1: Servicekvalitet og livskvalitet i barnehagen

Øverst i figur 1 vises to hovedretninger for hvordan vi kan se på kvalitet i barnehagen. På den ene siden har vi den markedsorienterte New Public Management retningen som er strukturdrevet og har fokus på systemutvikling for total kvalitet. Denne retningen stiller krav til gode resultater og måloppnåelse og har derfor fokus på resultatsikring og kvalitetsutvikling (Øgård 2014). Utvikling skjer gjennom måling og ansvarsplassering/accountability styrt av den strategiske ledelsen (Roald 2010). Barnehagen blir invadert av denne tenkningen gjennom ulike programmer med fokus på den instrumentelle og den «skolske» læringen som mange ønsker seg. Fokuset da blir en individtenkning og fremdyrking av eneren.

Servicekvalitet har størst betydning i barnehagen når en vurderer kvalitet ut fra NPM – retningen.

Innenfor barnehagelitteraturen i dag ser vi at det har vært en dreining fra en rendyrket og normativ teori som omhandler tema som for eksempel utviklingspsykologi, kognitiv utvikling eller leketeori hos barn. Utgangspunktet i dag er en mer helhetlig teori som også henter inspirasjon fra organisasjons – og ledelsesteori. Denne dreiningen leder oss til andre siden av figur 1 vår som går mot en retning av noe som kan knyttes opp til New Governance tenkningen. For å videreutvikle kvaliteten i denne retningen vil vi bruke Edward M. Hallowells 5 steg mot lykke for å belyse hva barn trenger for å oppleve livskvalitet i barnehagen. Denne retningen er ikke opptatt av systemer og strukturer, men av selve prosessen. Retningen styres av felles verdier, tillit, innsyn og åpenhet. For å møte denne tenkningen er barnehagen avhengig av godt samarbeid, gode nettverk og gode relasjoner. Her handler det om å bygge opp gode fellesskap og se barnet i en kollektiv kontekst der fokuset er å bygge opp barns sosiale kapital. Retningen ser barnet ut fra et helhetlig perspektiv og er verdi – og kulturorientert (Kari Pape 2013). Livskvalitet har størst betydning i barnehagen når en vurderer kvalitet ut fra NG – retningen (Bovaird og Löfler 2009).

For å operasjonalisere de to synene på kvalitet som figur 1 illustrerer har vi valgt å bruke Bolman & Deal sine 4 perspektiver for å forstå atferd i organisasjoner. Dette innebærer helt konkret (som det fremkommer av figur 1) at med den strukturorienterte kvalitetstenkningen kobler Bolman & Deal de to første perspektivene struktur/fabrikk og politikk/jungel. De to sistnevnte perspektivene til Bolman & Deal bruker vi til en operasjonalisering av kvalitet i det vi betegner som en Governance tilnærming, HR/familie perspektivet og symbol/tempel perspektivet. Dette innebærer at vi har utviklet fire forskjellige forståelsesrammer/betegnelser for mulig kvalitetstenkning i barnehagen.

Vi vil nå redegjøre for de fire metaforene som vi har utviklet ut fra Bolman & Deal sin teori: Barnehagefabrikken, Barnehagejungelen, Barnehagefamilien og Barnehagetempelet. Deretter vil vi teoretisk forankre Governance tenkningen ved å anvende Hollowells 5 steg mot lykke. Vi skal redegjøre for den pedagogiske teorien som belyser hvordan vi kan ta utgangspunkt i barns mestring, og hvordan vi kan bygge opp barnet ved å ha fokus på de sterke kompetansene barnet har. Vi har derfor valgt å anvende Edvard M. Hollowell (2005) sin teori fra boken Livsmestring og livsglede i barnehagen som omhandler «det å fremme lykke i barndommen som investering for livet». En evig forsterkende sirkel, der målet er at barn skal få oppleve denne sirkelen hele tiden, helst gjennom hele livet. I denne teorien kobles lykke opp mot livsglede og livsmestring som er en viktig del av verdigrunnlaget for norske barnehager. I den nye rammeplanen fra 2017 blir det satt fokus på at barnehagen har en viktig rolle når det gjelder å bygge opp om barnas psykiske helse og bygge grunnlaget for et godt selvbilde. Bak vårt valg av den pedagogiske teorien ligger det en refleksjon og tanke om at vi ønsker å bryte med den instrumentelle tenkningen om hva som resulterer i god kvalitet og læring i barnehagen. Vi er i dag invadert av pedagogiske verktøy og rammeprogram fra det private næringsliv som skal gi oss nøkkelen til hvordan vi kan sørge for at barna lærer blant annet språk, sosial kompetanse og realfag i barnehagen. Mange barnehager legger i dag stor vekt på systematisk og målrettet læring som er en stor tilnærming til skolen.

Vi skal bruke det teoretiske rammeverket når vi observerer barn hva som skjer i barnehagene, og kople det til de fire perspektivene til kvalitet. Dette skal vi gjøre på to måter, vi skal bruke deltakende observasjon og løpende protokoll. Ut i fra rammeverket kan vi si noe om hva vi observerer. Den neste koplingen er barnesamtaler, da vil vi finne ut hvilken kvalitetsuttrykk de trives best i.

3.2 Bolman & Deal sine 4 perspektiver for å forstå atferd i organisasjoner

Bolman & Deal bruker fire ulike perspektiver for å tolke og forstå atferden i organisasjoner. Vi vil nå omforme disse perspektivene til kvalitet i barnehagen og vi vil bruke følgende betegnelser:

1. *Det strukturelle perspektivet = Barnehagefabrikken*
2. *Den politiske rammen = Barnehagejungelen*

3. *HR perspektivet = Barnehagefamilien*

4. *Den symbolske rammen = Barnehagetempelet*

3.2.1. Barnehagefabrikken

I barnehagefabrikken handler det mest om og nå mål og lage gode strategier. Barnehagefabrikken er godt organisert og strukturert og preget av regler, rutiner og systemer for å sikre og utvikle kvalitet i barnehagen. Bolman & Deal snakker om seks grunnantakelser om struktur. Disse grunnantakelsene skal vi nå sette inn i et barnehageperspektiv og se på hva disse antakelsene har å si for kvalitet i barnehagefabrikken.

Den første antakelsen er at barnehagen fastsetter mål ut i fra Lov om barnehager og Rammeplan for barnehagen. Det er viktig at den som leder barnehagen jobber for at alle skal arbeide i felles retning for å nå målene. Det handler om at leder velger en strategi som får personalet til å vise engasjement og effektivitet, og at vi drar lasset i samme retning. Vi lager strategiplaner og årsplaner og fastsetter mål og beskrivelser om hvordan vi skal nå målene. Når vår praksis er i overensstemmelse med de målene som vi har fastsatt, oppnår vi god kvalitet i barnehagen.

Den andre antakelsen er at barnehagen som organisasjon skal være «eksperter» på barn. Det stilles i dag høye krav til alle som skal jobber i barnehagen. Lov om barnehager, rammeplan, pedagognorm og bemanningsnorm regulerer personalkapitalen i en barnehage

Den tredje antakelsen er at i barnehagen er det lederens rolle og samordne alle funksjonene i organisasjonen, og lederen skal sike at hele barnehagen fungerer godt sammen. Det er mange oppgaver og funksjoner som skal ivaretas for å oppnå god kvalitet, og bli en effektiv organisasjon. Det er et lederansvar at disse funksjonene blir ivaretatt og samordnet, men oppgavene kan også utføres av andre i barnehagen.

Den fjerde antakelsen er at barnehagen blir utsatt for krav, forventninger og endringer i omgivelsene. Det er avgjørende for kvaliteten på oppdraget, hvordan vi møter dette som organisasjon. Vi må hele tiden endre barnehagen slik at vi er i takt med omgivelsene rundt oss.

Leder må holde stø kurs mot det som er vårt mål for barnehagen. Vi må aldri glemme hvem vi er til for, og i må holde fast ved de prosessene som fører til målet. Dette kan være en vanskelig lederoppgave som krever at man « står støtt i stormen» og har en dyp forankring i virksomhetens kjerneoppgaver.

Den femte antakelsen er at leder må sikre at barnehagen som organisasjon er strukturert på en måte som passer til Lov om barnehager og Rammeplanen. Vi må hele tiden vurdere å reflektere om vi klarer å innfri formålet og kravene. Det er viktig å stille kritiske spørsmål underveis, er vi på rett vei slik at kartet passer med terrenget.

Den sjette antakelsen er at hvis barnehagens struktur svekker vår yteevne i forhold til vårt samfunnsmandat, er det på tide å omstrukturere arbeidet vårt i alle ledd for å finne en løsning på problemet. Leder må ta grep og sørge for at barnehagen endrer kurs, slik at det skjer en positiv utvikling, og yteevnen til organisasjonen økes. Det er også en leders oppgave og fange opp endringene som skjer rundt barnehagen, så vi ikke blir «akterutseilte» organisasjoner som ikke passer til det som er formålet med virksomheten. Strategi for omstrukturering må gjelde både på individnivå og organisasjonsnivå.

Slik påvirker barnehagefabrikken de ulike aktørene i barnehagen:

Ledelse handler her om å være en strategisk arkitekt med fokus på god struktur og organisering. Styrer er en tydelig leder som jobber målrettet og peker ut retningen for organisasjonen. Barnehagen er organisert ut fra et organisasjonskart med god rolleavklaring og hierarki. Styrer legger også vekt på en god kvalitetsstandard og er opptatt av faglige spørsmål, og å skaffe seg mye kunnskap inn i organisasjonen. Interne og eksterne forhold blir hele tiden strategisk analysert ved hjelp av gode verktøy, og det tas strategiske valg til enhver tid. Til slutt utarbeides det gode planverk for gjennomføring av endringer som årsplaner og kompetanseplaner som passer til målene for organisasjonen.

Når det gjelder de ansatte vet de til enhver tid hvem som skal gjøre hva med god fordeling av arbeidsoppgaver. De jobber ut fra en felles visjon og retning. Det instrumentelle perspektivet er i fokus blant de ansatte, og de jobber effektivt for å nå målene i organisasjonen. Praksisen er

kunnskapsbasert og det legges stor vekt på å jobbe systematisk med planer og lovverk. Det er betydelig fokus på arbeidsoppgaver uavhengig av personer. Barnehagens hverdag er preget av gode rutiner, kontroll og samordning av driften for god kvalitet.

Tilretteleggingen for barna i barnehagefabrikken er strukturert pedagogikk med fokus på læringsutbytte. Det er et bredt fokus på god organisering med en bevisst inndeling av dagsrytme og ukerytme. Barna opplever et fastlagt systematisk program ut i fra rammeplanen og lov om barnehager. Hverdagen til barna er preget av regler, systemer og rutiner. Det er personalet som styrer barna. Det er fokus på kontroll og orden for en best mulig kvalitet.

Foreldrene er kunder i en barnehage som styres ut i fra lov, forskrifter, mål og visjoner. Informasjonen er tydelig både i forhold til struktur, oppgaver og innhold. Det er fokus på barnas utvikling og ferdigheter i foreldresamtalene. Foreldrene opplever en systematisk barnehage som bruker kunnskapsbasert og faglig kompetanse i arbeidet med barna. I foreldresamarbeidet går barnehagens planer og prosedyrer før foreldrenes ønsker og behov for barna. Barnehagens regler og rutiner går foran foreldrenes ønsker, og foreldrene har lite påvirkning.

Det operasjonaliserte uttrykket for å kategorisere det vi ser i barnehagefabrikken:

- Regler og rutiner som gir trygge rammer
- Tydelig ledelse
- En godt organisert dagsrytme
- Voksenstyrte aktiviteter som er godt planlagt og forberedt

3.2.2 Barnehagejungelen

Gjennom barnehagejungelen tolker vi kvalitetsspørsmålet utfra at hver organisasjon består av ulike aktører som har ulike oppfatninger. I barnehagen er barna en av flere aktører. Barnet som aktør blir ofte den svake part på grunn av tidsrammer, rettigheter blant de ansatte, tradisjon og de voksnes makt. I barnehagejungelen handler det mest om makt og forhandling mellom de ulike aktører. Det mange hensyn som må tas og barnets stemme står oftest nederst på rangstigen. Bolman & Deal snakker om 5 grunnantakelser om politikk/makt. Disse grunnantakelsene skal vi nå sette inn i et barnehageperspektiv og se på hva disse antakelsene har å si for kvalitet i barnehagejungelen.

Den første antakelsen er at en barnehage må forholde seg til forskjellige krav og forventninger fra ulike interessegrupper, og perspektivet på makt spiller en stor rolle i en beslutningsprosess. Her må leder manøvrere seg i landskapet mellom de ulike interessentene. Det er mange som forventer noe av organisasjonen, og det er mange som bidrar med ressurser inn i organisasjonen. Styrer må prøve å manøvrere forventninger, bidrag og maktforhold i det strategiske arbeidet. Barnehagen er en kompleks organisasjon, og dette kan by på store utfordringer. Det er mange ulike grupper som er involvert, og det handler om mange forskjellige aktører.

Den andre antakelsen er at i barnehagen må vi forholde oss til planer på ulike nivå. Vi har nasjonale, kommunale og egne virksomhetsplaner som skal tydeliggjøre hva som forventes av det arbeidet som utføres. Krav og forventninger fra foreldrene og samfunnet rundt påvirker hvordan planene og praksisen endres underveis. De ulike koalisjonene kan ha forskjellige syn på hvilke verdier som er viktige for barna, og kunnskaps – og kompetansegrunnlaget spiller en sentral rolle for de ulike aktørene i barnehagen.

Styrer må spre kunnskapen om hva som er barnets beste til alle aktørene og koalisjoner rundt barnehagen for å skape gode grunnleggende holdninger og verdier med fokus på oppdraget. Sammen kan vi finne veien med utgangspunkt i hva som er viktig for barns trivsel og utvikling.

Den tredje antakelsen er at styrer og de pedagogiske lederne må forvalte barnehagens knappe ressurser på en mest mulig effektiv måte for å nå målene. Her er det viktig å ha barnas behov i fokus slik at de får et best mulig tilbud. Styrerens oppgave er å sørge for at de ulike aktørene får en forståelse for hvordan ressursene forvaltes. Dette kan være en utfordring fordi de ulike aktørene har forskjellige interesser og behov.

Den fjerde antakelsen er at styreren og de pedagogiske lederne har de formelle ledelsesposisjonene i barnehagen. Noen ganger ser vi at det ikke er det samme som å ha makten i barnehagen eller på avdelingen. Det kan lett oppstå uformelle ledere som gjerne har egne perspektiver på hvordan arbeidet med barna skal drives. Makten kan ofte være skjult i relasjoner, og den som har makt styrer relasjonene. Styrer og pedagogisk leder må være bevisst på dette i sitt pedagogiske arbeid, og bruke sin formelle posisjon til å styre arbeidet i riktig retning. Styrer og pedagogiske ledere kan også møte motstand fra assistenter og fagarbeidere når viktige beslutninger skal tas. Dette kan gi oss flere

perspektiver å tenke ut ifra, og her er det mange gode verktøy som vi kan bruke sammen med våre medarbeidere til å analysere, drøfte og forhandle oss fram til gode strategier.

Hvis vi klarer å bygge opp en tillitskultur med gode samhandlinger i personalgruppen, har vi det beste grunnlaget for å gi barna den beste kvaliteten på tilbudet. Personalet vil da være mer lojale overfor arbeidsmåter, målsetting og verdier i organisasjonen. Dette vil igjen føre til mindre konflikter og øke kvaliteten på barnas tilbud i barnehagen.

Den femte antakelsen er at styrer må kunne kjenne litt på « duften i bakeriet» og sanse livet i barnehagen i sin hverdag som leder. Dette er en viktig evne for å fange opp hva som skjer mellom de ulike aktørene i barnehagen.

Slik påvirker barnehagejungelen de ulike aktørene i barnehagen:

Ledelse ut ifra dette perspektivet handler om profesjonsorientert ledelse med fokus på kjerneverdier og barnehagens oppdrag. Det handler mest om å styre barnehagen i riktig retning ved å manøvrere seg blant de ulike aktørene. Bygging av nettverk og gode koalisjoner både internt og eksternt er viktig ut fra dette perspektivet. Styreren som forhandler må være god på å legge til rette for effektive prosesser med involvering av de ulike interessentene. Styreren må bruke sin posisjon til å utøve makt på en bevisst måte som er trofast mot det faglige oppdraget.

Her er det viktig at de ansatte kan gi og ta til hverandre. Alle skal bidra og alle skal få belønning. De ansatte fungerer best hvis vi klarer å styre de ulike interessegruppene inn i et harmonifelt. Faglighet og ekspertise har stor betydning for barnehagens oppdrag, og barnet står sterkt i sentrum. Hvis noen utøver uformell makt uten gode faglige begrunnelser kan det raskt ende med konflikter og sløsing med ressurser. Derfor blir det ut fra dette perspektivet viktig med spilleregler, og å utnytte ressursene på en best mulig måte. Det er viktig at styrer får med seg noen allierte blant personalet ved endringsarbeid. De ansatte må ha kjennskap til, og aktivt ivareta barnas rettigheter slik de står i barnekonvensjonen.

I barnehagejungelen skal det være fokus på barneperspektivet i barnehagen. Valg og begrunnelser som blir tatt ut i fra barnas perspektiv skal være godt faglig begrunnet. Barns medvirkning står i sentrum og det gjelder å få personalet til å se på barns behov foran sine egne behov. Her kan det ofte oppstå spenninger, og det gjelder å tilføre barnehagens personale bred faglighet og kunnskap om

barn. Da vil barnets beste komme i sentrum, og de ansatte vil være bevisst på hvem de er til for og hvorfor. Profesjonen må enes i lag med barnet. Barna blir en av flere aktører som kjemper for å stå i sentrum utfra sine ønsker og behov. I barnehagejungel jobbes det med å ta vare på barns rettigheter utfra barnekonvensjonen, og ivareta barnets autonomi. Barna er deltakende aktører i det pedagogiske arbeidet.

Foreldregruppen har stor medvirkning som aktør i barnehagen. De har innsyn og god informasjon om det faglige innholdet og barnehagens kunnskap om barn. Foreldrene kan ofte ha andre interesser i barnehagen enn det som etter faget er til barnets beste. Det er viktig for styrer og ha noen allierte blant foreldregruppen som kan være med å begrunne valg overfor de andre foreldrene slik at det oppstår minst mulig spenninger. Foreldresamarbeidet sees på som en dynamisk prosess mellom hjem og barnehage.

Det operasjonaliserte uttrykket for å kategorisere det vi ser i barnehagejungelen:

- Medvirkning
- Barnet i sentrum
- Aktører i eget liv
- Tillit og forståelse

3.2.3 Barnehagefamilien

Med barnehagefamilien i sentrum handler det om å skape gode relasjoner, og bygge opp tillit og legge til rette for trygghet. Barn trenger barnehagen og organisasjonen trenger kunnskap for å møte barn der de er. I barnehagefamilien ser vi på møte mellom de ansatte og barnet som en «symbiose». Mennesketenkning og gode prosesser står i sentrum. Bolman & Deal snakker om fire grunnantakelser om HR. Disse grunnantakelsene skal vi nå sette inn i et barnehageperspektiv og se på hva disse antakelsene har å si for kvalitet i barnehagefamilien.

Den første antakelsen handler om menneskene som jobber hver dag i barnehagen, som er kvaliteten på leveransen av barnehagetilbudet. Derfor er det aller viktigst å investere i humankapitalen. Riktig kompetansebygging hos hver enkelt medarbeider, slik at alle innehar riktig kompetanse som er i

overenstemmelse med organisasjonens og barnehagens mål. Kompetanseutvikling skjer hver dag i møte med barna og foreldrene, og i alle prosesser som skjer i løpet av en barnehagehverdag.

Den andre antakelsen er at for å lykkes i å nå samme mål i organisasjonen er det viktig å ha med seg hver enkelt medarbeider. En forutsetning for å drive en god barnehage må være å ha medarbeidere som har den riktige innstilling og er genuint interessert i barn, i tillegg til å ha en god faglig kompetanse. For og nå mål må vi sammen samhandle med hverandre som team.

Den tredje antakelsen er at de ansatte i barnehagen må utføre gode arbeidsprosesser og legge til rette for gode relasjoner i arbeidet. Det må tilpasses slik at det vil oppstå gode relasjoner mellom de ansatte og mellom de ansatte og barna. Når barna blir en del av «flokk» opplever de å være verdifulle mennesker. I relasjonsarbeidet må vi gi barna oppbyggende erfaringer. Holdninger og verdier hos de voksne må samsvare med jobben som skal utføres for å ha et godt miljø for samspill. Det er avgjørende at vi har felles fokus på hvordan vi skal være sammen i barnehagen.

Den fjerde antakelsen er at barnehagens oppdrag er å sikre gode oppvekstvilkår og utvikling for alle barn. De voksne i barnehagen må ha riktig kompetanse, holdninger og vise engasjement. Dette vil bidra til at barna blir møtt individuelt og behandlet med respekt som får gode forutsetninger til å utvikle seg i riktig retning.

Slik påvirker barnehagefamilien de ulike aktørene:

Styrer er først og fremst en leder med gode relasjoner til de ansatte. Fokuset er rettet mot interne forhold i barnehagen spesielt mot de menneskelige ressursene. Styrer har fokus på å være en god støttespiller, motivator og omsorgsperson for sine ansatte. Flokken og mennesket betyr mest for at organisasjonen skal lykkes med oppdraget sitt. Utvikling av barnehagen skjer i et nedenifra og opp perspektiv der involvering av de ansatte er avgjørende for styrer. Personalets trivsel vektlegges som en viktig forutsetning og virkemiddel for at organisasjonen skal være mest mulig effektiv.

Hver enkelt medarbeider kjenner at de blir verdsatt av ledelsen i barnehagen. Det legges til rette for godt samarbeid og de ansatte blir også ansvarliggjort. Det er et internt fokus i personalgruppen, og det legges vekt på godt teamarbeid og gode relasjoner mellom de ansatte. Ved å praktisere dette

perspektivet får de ansatte et eierforhold til organisasjonenes oppgaver og mål. Dette vil føre til bedre trivsel og godt fellesskap innad i organisasjonen. De ansattes deltakelse og omsorg spiller en stor rolle for barnehagens prestasjoner overfor barn og foreldre.

Tilretteleggingen for barna er preget av god omsorg og godt samspill. Det legges stor vekt på god tilknytning og arbeid med å skape gode relasjoner mellom de voksne og barna i barnehagen. Det sosialpedagogiske perspektivet viser godt igjen i barnehagens praksis, og det blir tilrettelagt for trivsel og glede i barnegruppen. Barnas medvirkning har mye å si i dette perspektivet, og de får være med å utforme barnehagen i samarbeid med de ansatte ved hjelp av for eksempel barnemøter, barnesamtaler og demokrati.

Foreldrenes ønsker og behov blir ofte imøtekommet. Personalet har omsorg for alle foreldrene og vil at de skal trives og ha det godt i møte med barnehagen. Foreldrene opplever åpenhet og innsyn og får være aktive deltakere ved planlegging og vurdering av barnehagen. Foreldrene vil ut fra dette perspektivet bli møtt med respekt.

Det operasjonaliserte uttrykket for å kategorisere det vi ser i barnehagefamilien:

- Engasjerte og tilstedeværende voksne
- Gode relasjoner
- God omsorg
- Aktiv deltakelse

3.2.4 Barnehagetempelet

I barnehagetempelet handler det om verdier og normer som møtes mellom personalet, barna og foreldrene. Dette er en dynamisk prosess som omhandler blant annet å gi barna fortolkningsrammer i kvalitetsutviklingsarbeidet. Dette skjer i møte mellom verdier som barna representerer og de verdier som vi voksne har. Vi skal hjelpe de med å finne et godt verdisyn på hva som er rett og galt, og sammen reflektere med barna for å utvikle gode verdier og normer. Dette kan hjelpe barna å sosialisere seg inn i barnehagens miljø på en god måte. Bolman & Deal snakker om 5 grunnantakelser om symbol. Disse grunnantakelsene skal vi nå sette inn i et barnehageperspektiv og se på hva disse antakelsene har å si for kvalitet i barnehagetempelet.

Den første antakelsen handler om at organisasjonskultur i barnehagen blir beskrevet som «noe som sitter i veggene» eller «sånn har vi alltid gjort det». Normer, verdier og virkelighetsoppfatninger utvikles over tid og videreføres til nyansatte som begynner i barnehagen. Litt etter litt setter kulturen seg og blir en selvfølgelig del av hverdagen for både barn og voksne.

Den andre antakelsen er at barnehagens kulturinnhold er de ansattes og barnas felles normer, verdier og deres virkelighetsoppfatning. Både de ansatte og barna har ulik syn på hva som er verdifullt og hva de tror på. For å utvikle en god organisasjonskultur er det viktig å bruke tid sammen på hva vi i legger i disse begrepene for å finne uformelle spilleregler å jobbe utfra i vår barnehage.

Den tredje antakelsen handler om symboler som illustrer kvalitet og utviklingstenkning, vi må utarbeide en felles gjørekompetanse ved og sammen reflektere over verdier og normer. De uformelle spillereglene vi lager sammen er med på å lage symboler som forteller hvordan vi skal gjennomføre praksis i barnehagen. Når vi skaper sterke kulturer for hvordan vi gjennomfører handlinger og praksis står vi mer støtt hvis det kommer utfordringer og nye krav.

Den fjerde antakelsen er at i barnehagen oppstår det ulike mønster på hvordan vi gjør forskjellige ting. For å komme frem til hvordan vi vil utføre praksisen vår skapes løpende prosesser som går om og om igjen gjennom at vi erfarer og lærer, og for så utvikle nye mønster.

Den femte antakelsen er at kulturen i en barnehage er viktig når det gjelder hvordan barnehagen evner å nå sine mål, evnen til å omstille seg og i hvilken grad barnehagen klarer å være en lærende barnehage. Det som kjennetegner barnehager som er gode på å nå sine mål, er at de har en godt etablert kultur for samarbeid og fordeling av oppgaver og ansvar. Organisasjonskulturen har også mye å si for hvor bra de ansatte har det på jobb. Hvilken organisasjonskultur vi har i barnehagen smitter også over på barn og foreldre. Allerede når de stiger inn i barnehagen vil de kunne merke «duften i bakeriet».

Slik påvirker barnehagetempelet de ulike aktørene:

Her handler ledelse om å være den kulturelle arkitekten som legger vekt på verdibasert ledelse.

Styrer må da ha fokus på hvilke normer og verdier som skal prege barnehagen. Det foregår en mer indirekte form for styring og styrer er en viktig rollemodell for de ansatte. I barnehagen der en jobber med små barn er det avgjørende at styrer kan lede de ansatte inn i en god samarbeidskultur som har fokus på tilbakemeldinger og utvikling gjennom kollektive prosesser.

Det jobbes for at de ansatte skal ha en felles virkelighetsoppfatning ut fra normer og verdier. Å utvikle en felles kultur for hvordan vi gjør tingene hos oss er avgjørende i dette perspektivet. Alle de ansatte blir sett på som viktige kulturbærere som skal binde sammen et fellesskap og en god klankultur til beste for barn og foreldre. De ansatte oppfatter kjerneverdiene som et sosialt lim som har utviklet seg over tid i barnehagen. Dette er avgjørende for deres atferd i organisasjonen. De ansatte har ikke nedskrevne regler og rutiner som retningsdrivere. De ansatte blir viktige rollemodeller som overfører verdier og normer til barna. Lek og uformelle aktiviteter er en stor del av hverdagen og barnehagen tar vare på barnekulturen.

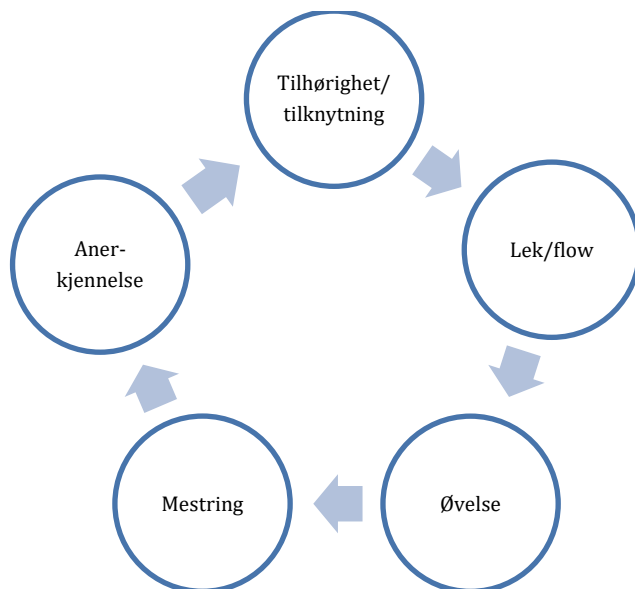
Barna er aktører i eget liv og det bygges opp om vennskap og et inkluderende miljø for alle barn. Vi bruker observasjon og refleksjon sammen med barna for å kunne legge til rette hvordan vi skal ha det sammen i barnehagen.

Det tilrettelegges for et godt foreldresamarbeid med åpenhet og respekt for hverandres holdninger og verdier. Et felles språk og begrepsapparat står i fokus. Dette kan handle om et felles språk for lek, læring, danning og omsorg. Barnehagen ønsker å lytte til foreldrene og ser på dem som viktige samarbeidspartnere. Ut fra dette perspektivet blir det viktig å legge til rette for foreldrenes medvirkning og påvirkning gjennom evaluering og en god tilbakemeldingskultur.

Det operasjonaliserte uttrykket for å kategorisere det vi ser i barnehagetempelet:

- Det er en god «duft i bakeriet»
- Det er en lekekultur i barnehagen
- Barna opplever mestring
- Gode vennskap mellom barna

3.3 Hallowells 5 steg mot lykke

Figur 9.1 Hallowells 5 steg mot lykke (Størksen, 2018).

De 5 temaene i sirkelen bygger på hverandre, og det starter med tilknytning og tilhørighet. Dette mener Hallowell er den første byggesteinen for en lykkelig barndom. Det neste steget er lek/flow som han mener er essensiell i barns liv. Leken gir grunnlag for øvelse ved å prøve å feile, som igjen gir barnet utholdenhet og disiplin. Når barnet får øvd seg vil det etter hvert kjenne på den gode mestringsfølelsen og føle lykke, og barnet opplever at det bidrar og anerkjenner seg selv. Vi vil nå beskrive de ulike stegene som i følge Hallowell fører til lykke hos barn.

3.3.1 Tilhørighet/tilknytning

Menneskers behov for god tilknytning og følelsen av tilhørighet er selve kjernen i det å være et menneske. Tilknytning oppstår når barn kjenner nærhet og trygghet overfor de voksne rundt seg, som anerkjenner barns følelser. Dette handler ikke bare om de gode følelsene, det handler også om å hjelpe barn med vanskelige følelser og støtte dem i utforskning og lek.

Når barns behov for nærhet, trygghet, og omsorg blir møtt, vil barn føle seg betydningsfull og ivaretatt. De blir trygge på seg selv og er trygge på hvor de kan henvende seg når de trenger trøst eller støtte i utforskningen. Opplevs derimot tilknytningsforholdene utrygge og uforutsigbare vil det gå ut over den psykiske helsen.

Tilknytningsrelasjonen i barndommen vil følge barnet i ungdomsårene og videre i voksenlivet. «Trygge tilknytningsforhold er den beste «livsforsikringen» du kan ha (Bowlby 1990). Bowlby påpeker videre at nøkkelbegrepene «trygg base» og «emosjonell tilgjengelighet» er avgjørende for at barna skal kunne gå ut i verden og utforske. Gjennom å erfare at de alltid kan vende tilbake til den «trygge basen» for trøst, oppmuntring og hjelp uten å bli avvist er avgjørende. Samtidig må barna oppleve at de voksne er oppriktig følelsesmessig tilgjengelig og tilstede når de trenger dem, og er var på barnets skiftende sinnsstemninger, både positive og negative. De trygge voksne skal ikke bare trøste og støtte, de skal også oppmuntre til utforskning og lek. Barnehagens faglighet og prioriteringer er avgjørende for å lykkes i dette arbeidet.

Foreldrene er den viktigste tilknytningspersonen, og barnehageansatte kommer på en god andreplass. De ansatte må ha god kunnskap om tilknytningsteori for å være gode sekundær voksne for barna i barnehagen. Etablering av tilknytning i barnehagen utgjør spesielt en forskjell for barn med utrygg tilknytning. Da disse barna er ekstra sårbare og trenger ekstra støtte.

For at barna skal bli gode og trygge som er en forutsetning for at barn kan få en god utvikling, må en jobbe aktivt og bevisst med tilknytning i barnehagene. Da vil gode relasjoner oppstå og barna vil oppleve god trygghet.

«Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barn får ta del i og medvirke i felleskapet, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen»
(Rammeplanen 2017 s. 7)

3.3.2 Lek/flow

Leken er viktig del av en lykkelig barndom som legger grunnlag for å kunne utvikle seg til en lekende person som er mer rustet i det videre livet. Lek kan beskrives som lystbetont, frivillig, tilfredsstillende og er en aktivitet for aktivitetens egen skyld. Lek er kjernen i barnehagen og bør vektlegges ved å komme i første rekke.

I leken forgår undring og utforskning av virkeligheten, og det skal være en balanse mellom krav og forventninger. For barn handler leken om trivsel og glede, og barn leker fordi de liker å leke.

Barnehagens viktigste samfunnsmandat er å støtte opp om, gi plass for leken og sørge for at alle barn har en plass i det lekende fellesskapet. Det er stor faglig enighet om at lek er en sentral del av de sosiale relasjonene og opplevelsene for barn i barnehagealder.

I leken er alt lov, og man kan prøve igjen og igjen til man våger å ta skrittet inn i virkeligheten. Gjennom spesielt rollelek, har barnet mulighet til å uttrykke og bearbeide følelser og opplevelser. Barnet leker virkelige hendelser og leker dem igjen og igjen.

Personalet må starte, verne og videreutvikle leken sammen med barna. Barna bruker leken som et kommunikasjonsmiddel med seg selv og med verden. Derfor er det viktig at det skapes et klima i barnehagene som er preget av humor og glede. Dersom vi fratår barn mulighet til å kunne leke, fratår vi dem også muligheten til medvirkning og ytringsfrihet.

Voksne som har kunnskap om å se barns ønske om lek, som ser lek og vet hvordan barns lek kan støttes er de voksne vi trenger i barnehagene.

«Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes»

(Rammeplanen 2017 s. 20)

3.3.3 Øvelse

Når barn leker får de muligheter til å prøve å feile. I en god barnehage får barna mange muligheter til øving, og dette er med på å øke utholdenhet og konsentrasjon hos barnet. Når vi kommer inn i barnehagen vil vi se barn som «lyser av glede». Da må vi vite hva det er som motiverer barn, hvordan vi kan hjelpe dem å mestre, og vi må by på vårt beste læringsmiljø. Da hindrer vi at barn «faller av lasset» allerede før de begynner på skolen. For å få til dette, må personalet ha kunnskaper om og god kompetanse i prosessene sammen med barna.

Kvaliteten på disse prosessene har mye å si for barns mestring, utvikling og læring i barnehagen. Vi må sette i gang pedagogiske krefter som mestring, glede og gode samspill.

Barna må føle at de hører til og at de er i utvikling og mestrer ulike utfordringer. Dette er også et viktig perspektiv på inkludering. Når barn får øve seg i lek, sosialt samspill og språk i positivt klima vil de etter hvert føle på en tilhørighet, og oppleve at det er noen som er glad for at jeg kommer til

barnehagen. Vårt hovedmål må være å etablere gode læringsmiljøer med stor takhøyde. Dette er avhengig av godt samarbeid og felles retningslinjer for pedagogisk praksis. Barnehagen er et sosialt system der det er rammer og betingelser for hvordan barna får utfolde seg.

«Valg av arbeidsmåter gir muligheter for å gjøre barnehagens innhold spennende og variert. Arbeidsmåtene kan bidra til å skape engasjement, interesse og motivasjon og gir mulighet for å tilføre nye opplevelser og erfaringer i barnehagen».

(Rammeplanen 2017 s. 43)

3.3.4 Mestring

Voksnes væremåte og holdninger i møte med barn er avgjørende om barnet er med eller står utenfor det lekende fellesskapet. Når vi er sammen med barn i barnehagen, er det viktig at vi møter dem med interesse og engasjement. Vi må verdsette dem for den de er, og belønne deres innsats og interesse underveis i læreprosessene. Denne måten å møte barn på vil fremme deres evne til å ha et «lærende tenkesett» der de oppdager at prøving og feiling er en del av hverdagen. De trenger voksne som kan hjelpe og møte dem med forståelse, og som kan gi dem troen på at det nytter å øve på nye ting for å forbedre oss. Vi må gi de erfaringer som er positive der de kan bruke sine ressurser sammen med andre barn eller voksne når de skal løse problemer eller nye oppgaver.

Den danske professoren Per Schultz Jørgensen er opptatt av hvordan vi kan forberede barna våre best mulig på fremtidens verden. Han mener at vi må « styrke barnets karakter» og ha fokus på hva barnet skal lære i barnehagen. Kvaliteter som han mener er avgjørende for et godt liv i barnehagen er kjærlighet, fellesskap og karakterdannelse.

Kjærlighet i barnehagen er helt nødvendig for barn. De trenger noen som kan gi dem trygghet og omsorg for å mestre hverdagens utfordringer. Barn merker hvis de voksne ikke gir dem kjærlighet og er nærværende. Vi må ha et krav om at personalet i barnehagen skal « være glad i barn» på en profesjonell måte.

Den andre kvaliteten han mener er viktig for et godt liv i barnehagen er barns opplevelse av fellesskap. De voksne må ha en aktiv rolle med tanke på å bygge opp gode fellesskap slik at alle barna blir inkludert.

Vi ser ofte at de barna som har venner i barnehagen er de som trives best. Dette kommer av at gode vennskap skaper et godt fellesskap som gir barna glede, trygghet og utfordringer.

I barnehagen må vi bidra til at barnet styrker sin karakterdannelse. I tillegg til å ha fokus på et godt fellesskap med gode relasjoner må vi gi rom for at barn lærer å være selvstendige. Vi må være opptatt av det enkelte barns personlige utvikling og læring.

For at vi skal få dette til må hvert enkelt barn få oppmerksomhet og omsorg av de voksne.

Når barna lærer å mestre livet i barnehagen på en god måte ut fra deres forutsetninger og ferdigheter, gjør vi dem mer robuste slik at de takler utfordringene som de vil stå overfor senere i livet. Da trenger de ansvarlige voksne som kan hjelpe dem å stikke ut kursen og bygge opp et indre kompass.

«I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre.»

(Rammeplanen 2017 s. 22)

3.3.5 Anerkjennelse

Vi vet at god anerkjennelse har stor betydning for barns psykiske helse og er avgjørende for at barn skal kunne utvikle et godt selvilde. Det finnes ingen klar definisjon på anerkjennelse men det å se, godkjenne, erkjenne og styrke barnet er anerkjennelse. Honneth knytter det til tre anerkjennelsesdimensjoner som kjærlighetsdimensjonen, rettferdighetsdimensjonen og dimensjonen om sosial verdsettelse.

I kjærlighetsdimensjonen er det fokus på de tidlige nære relasjonene som oppstår mellom barnet og foreldrene, men også de relasjonene som oppstår i barnehagen. Barnet må føle tryggheten og ha opplevelsen av å være velkommen og å høre til i en familie. De må oppleve seg sett, elsket og få mye kjærlighet.

Rettferdighetsdimensjonen handler om å ivareta barns rettigheter. FNs barnekonvensjon stadfester at barn har menneskerettigheter og har krav på spesiell beskyttelse. Barn må få mulighet til å påvirke egen situasjon, samtidig som de må lære å takle utfordringer og problemer som er en del av livet.

Konvensjonen skal ivareta barnets beste som handler om å gi kjærlighet, omsorg og beskyttelse.

Sosial verdsettelse handler om å være inkludert i det sosiale felleskapet.

Voksne som må legge til rette for at barna kan utvikle seg og være med å styrke barnas kompetanse. De voksne må være bevisste og lekekompetanse for å være med å hjelpe barna fra jeg- orientering til vi- orientering. Barna må ha hjelp til å forstå seg selv og andre for å vite hva de skal gjøre.

«Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke i felleskapet, er viktig verdier som skal gjenspeiles i barnehagen.»

(Rammeplanen 2017 s. 7)

4 Metode

4.1 Innledning

Formålet med dette studiet er å finne ut hva 5 åringens syn på kvalitet er. Vår metodiske tilnærming er utviklet med utgangspunkt i barneperspektivet. Samtidig vil vi forholde oss til teori med kvalitet i fokus. Vi vil anvende Bolman & Deal sitt rammeverk for å kartlegge hva barna mener er kvalitet i barnehagen. Dette vil vi gjøre med først å kategorisere våre observasjoner langs Bolman & Deal sine fire perspektiver på kvalitet. Deretter gjennom å operasjonalisere uttrykkene gjennom barnesamtaler med tanke på hva de synes er en kvalitativ god barnehagehverdag. Videre skal vi bruke barnesamtalene til å få et innblikk i hva barna trives best med. Hvilke kvalitetsuttrykk er det barna preferer til gjennom samtalene.

Når vi skal analysere vår empiri i deltakende observasjonene og løpende protokoll vil vi bruke følgende analyseramme. Vi skal klassifisere deltakende observasjon og løpende protokoll gjennom Barnehagefabrikken, Barnehagejungelen, Barnehagefamilien og Barnehagetempelet.

Analyseramme:

4 perspektiver	Uttrykk for kvalitet
Barnehagefabrikken	<ul style="list-style-type: none"> - Regler og rutiner som gir trygge rammer - Tydelig ledelse - En godt organisert dagsrytme - Voksenstyrte aktiviteter som er godt planlagt og forberedt
Barnehagejungelen	<ul style="list-style-type: none"> - Medvirkning - Barnet i sentrum - Aktører i eget liv - Tillit og forståelse
Barnehagefamilien	<ul style="list-style-type: none"> - Engasjert og tilstedeværende voksne - God relasjoner

	<ul style="list-style-type: none"> - God omsorg - Aktiv deltakelse
Barnehagetempelet	<ul style="list-style-type: none"> - Det er lekekultur i barnehagen - Det er en god duft i bakeriet - Barna opplever mestring - Gode vennskap mellom barna

Etter at vi har presentert deltakende observasjon og analyserammene vil vi lage en oppsummering i forhold til de fire perspektivene til Bolman & Deal, det samme skal vi gjøre på løpende protokoll. Spørsmålene i intervjuguiden vil ikke bli presentert i stigende rekkefølge men kategorisere i etter de fire perspektivene til Bolman & Deal. Vi vil i tillegg trekke frem enkelt sitater fra barnesamtalen som underbygger det barna forteller oss. Til slutt oppsummerer vi alle svar og sitater inne i de ulike perspektivene.

4.2 Kvalitativ metode

Vi har valgt å bruke kvalitativ metode i vår forskning. «Hensikten med kvalitativ metode er her å få fram hvordan mennesker fortolker og forstår en gitt situasjon» (Jacobsen, 2018, s. 133). Når vi skal foreta oss en kvalitativ analyse av våre innsamlede data vil den være identisk med en tekstanalyse. Vi må prøve å komme fram til en helhetlig forståelse av det fenomenet som det skal forskes på og sammenstille barnesamtalene og observasjonene for å se om det kan påpekes mønstre, spesielle avvik og underliggende årsaker. Her kan vi trekke fram sentrale detaljer som kan gi oss ny innsikt og svar på vår problemstilling.

Det handler om å redusere tekster til mindre deler, og binde disse sammen for å forstå delene i lys av helheten som dannes. Når vi veksler mellom deler og helhet kalles det ofte for hermeneutisk metode. (Jacobsen, 2018)

Vi kommer til å benytte av oss den hermeneutiske metoden når vi skal beskrive og systematisere enkelte sitater fra barnesamtaler og enkeltobservasjoner og etterpå sette det inn i en helhet.

4.2.1 Utvalg og datainnsamling

Vi vil gjennomføre barnesamtaler, være i deltakende observasjon og gjennomføre løpende protokoll på 26 femåringer i de kommunale barnehagene i vår kommune. Hvordan opplever disse barna kvalitet og innhold, og hvilke forventninger har de, og hva er viktigst for deres gode opplevelser. Vi har valgt og ikke se på variasjoner på tvers av de kommunale barnehagene på grunn av for få respondenter i forskningen vår. Vi har valgt 26 femåringer for å kunne gå i dybden på disse. Vi som forskere skal sammen delta på alle observasjoner og barnesamtaler for å kvalitetssikre funnene våre. Alle navn på barn er fiktive og vi velger å benevne de voksne som pedagog og assistent. Alle observasjoner og barnesamtaler er blitt gjennomført mellom september og oktober 2019.

Når vi har valgt ut hvilke 5 åringer vi vil bruke har vi valgt utvalgsriteriet informasjon. Det vil si at vi har valgt ut respondenter som vi mener har best forutsetninger for å fortelle oss mye, og dermed gi oss nødvendig og god informasjon. Femåringer har også lengst erfaring i barnehagen og har best forutsetning for å delta i forskningen vår. Det er de ulike styrerne i sine egne barnehager som har valgt ut barn etter utvalgsriteriet. Vi sendte ut informasjonsskriv med godkjenning til alle foreldrene. Vi har også fått godkjenning fra barnehageeier ved kommunalsjef for kultur og oppvekst til å gjennomføre studiet. For å dokumentere barnehagesamtalen tok vi lydopptak og en av oss notert underveis. Den andre hadde samtale med barna og la merke til barnets kroppsspråk. I etterkant ble samtalene transkribert.

4.2.2 Samtaleguide til barnesamtale

Barnesamtaler er en god metode for å høre hva barna mener om ulike ting, og en god måte å realisere målene vi har for barns medvirkning i barnehagen på. Gjennom barnesamtaler kan barna få frem deres meninger/stemmer som kan være med å endre synet til oss voksne på barn og barndom. Vi har valgt å bruke barnesamtaler med en fast samtaleguide. Vi har stilt åpne spørsmål der vi oppfordrer barna til å fortelle mest mulig hva de mener er viktig for dem. Vi benytter oss av lydopptak under barnesamtalene.

Det finnes ingen fasitsvar på hvordan gjennomføre barnesamtaler, men det er viktig at vi som intervjuer er godt forberedt og genuint interessert i svarene vi får. Det er en stor fordel om barna kjenner eller har kjennskap til oss på forhånd. Derfor har vi valgt å være i deltakende observasjon

først for å danne noen relasjoner med barna. Feilkilde kan være at barna vi samtaler med ikke sier så mye, eller ikke vil eller klarer å svare på det vi spør om. Barn er spontane og det kan derfor ha mye si hva som har skjedd rett før samtalen. Vi må også være observante på at barn ofte svarer det vi som voksne ønsker å høre.

Til barnesamtalene har vi laget en buss i papp som vi vil bruke som et verktøy for å få svar på hvilke voksne barna liker å være sammen med i barnehagen. Styrer i hver barnehage har skaffet bilder av de ansatte på avdelingen barna tilhører. På bussen er det tre ledige seter som barna kan fylle med voksne de vil ha med seg.

4.2.3 Deltakende observasjon

I deltakende observasjon vil vi gå inn i ulike situasjoner som i lek og hverdagsaktiviteter som aktive deltakere, og samspille med barn og voksne samtidig som vi bruker oss selv til og analysere og forstå feltet.

Deltakende observasjoner kan gjennomføres i sine naturlige omgivelser som i lek på avdelingen, men vi ønsker også gjennomføre noen observasjoner i voksen styrte aktiviteter. Når en gjennomfører deltakende observasjon er det viktig å være ekstra observant sin egen subjektivitet. Det er tidkrevende og det er mange områder en må være bevisst på når en går inn i deltakende observasjon. Den ene er hvordan vi går inn på en avdeling med barn spesielt hvis vi ikke kjenner dem fra før. Det å bli akseptert å få tilgang kan være en kritisk fase. Har en blitt akseptert er det lettere å studere miljøet. Det andre er når en har fått tilstrekkelig informasjon og skal trekke seg ut av barnegruppen. Det er viktig at dette gjøres ordentlig begge deler. En ulempe med deltakende observasjon kan være at en ofte sitter igjen med masse informasjon som kan være vanskelig å systematisere. Fordelen er at vi kommer nært på det som skal observeres og studeres. Det vi observerer i kombinasjon med barnesamtalene kan gi oss en mer helhetsforståelse og innsikt i det vi skal studere.

4.2.4 Løpende protokoll

For å sikre oss at vi finner mest mulig ut av hva som er kvalitet for barn i barnehagen, har vi også valgt å bruke løpende protokoll. I løpende protokoll er vi observatører som er tilskuere med blokk og penn som noterer stort sett hele tiden når hendelsen finner sted. Tidsperioden vi observerer kan være fra 3-10 minutter. Denne formen for observasjon er en nyttig og en rask måte å få informasjon om barna/barnet på. Målet er å få med seg mest mulig av det som skjer, derfor er det ofte noen spesielle sider ved barna det fokuseres på. Dette kan være ting barna har fortalt i barnesamtalen som vi ønsker å finne mer ut av. Begrensingen er at det er umulig å få med seg alt som skjer i observasjonen.

4.3 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet er knyttet til hvorvidt resultatene av forskningen vår representerer den virkelige situasjonen. Dataene vi samler inn ved barnesamtaler, deltakende observasjon og løpende protokoll må gi svar på problemstillingen vår. Er samtaleguiden relevant for det vi ønsker å få svar på? Klarer vi å være objektive når vi er i deltakende observasjon og skriver løpende protokoll uten å bli subjektive og tolke personlig. Er vi observante på at barna kan ha ulik dags form og ikke er helt seg selv denne dagen. Eller barn som ikke har lyst til å svare på det vi ønsker og spørre om. Vi må også tenke gjennom hvilket tidspunkt på dagen barnesamtalene bør gjennomføres og hvilken plass i barnehagen som er best å gjennomføre barnesamtalene. Hva med de barna som ikke kjenner oss i forholdet til de barna som kjenner oss godt. Vil vi få ulike svar fra disse. Dette må vi legge til grunn når vi skal analysere barnesamtalene og observasjonene.

Validitet handler om oppgavens gyldighet og relevans på det man har til hensikt å finne et svar på ut fra problemstillingen vår. For at oppgaven vår skal bli så gyldig og relevant som mulig vil vi bruke barnesamtaler, og i tillegg observasjon for å kunne se og få bekreftet det barna forteller oss. Dette vil vi observere i lek og voksenstyrte aktiviteter gjennom barnehagehverdagen. Det barna sier til oss i barnesamtalene ønsker vi å få bekreftet i observasjonene våre for at svarene våre skal bli så gyldige som mulig.

4.4 Mangler, feilkilder og etiske hensyn

Vi må være observante på at vi er forskere i egne barnehager i tillegg til tre andre kommunale

barnehager. Vi har sammen utarbeidet felles årsplan, og vi har god kjennskap til hverandre. Barnesamtalene og observasjonene kan gi feiltolkninger ved at vi gjør personlige tolkninger. Kunnskap vi har fra før om barnet/barna kan virke inn på det vi hører og ser. En annen feilkilde kan være at vi som forskere tolker forskjellig det vi hører og ser, eller at vi er så enige og ikke klarer å være objektive. Det er vanskelig og ikke blande inn følelser, selv om vi prøver å være så objektive som vi bare kan.

Å forske på barn har en konsekvens. Vi som forskere må tenke nøye gjennom på forhånd hvordan forskningen kan påvirke barna vi forsker på, og hvordan forskningen vil bli oppfattet og brukt. Dette stiller oss i etisk dilemma da det kun er 26 barn i de kommunale barnehagene vi skal forske på. I tillegg er noen av disse våre barn og vårt personal.

4.5 Databehandling

Da vi var ferdige med barnesamtalene og alt var transkribert utarbeidet vi en oversikt over alle spørsmålene og barns svar. Dette gav oss en systematisk oversikt over alle dataene. Barnas svar på spørsmålene i samtaleguiden har vi gjengitt i kapittel seks. I dette kapittelet avslutter vi med oppsummering av våre funn. Dataene vi samlet inn fra barnesamtalene ble sikret ved at vi låste inn lydopptaker og notater fra samtalene i arkivskap. Dataene vil bli slettet etter sensur i januar 2020. Dette ble foreldrene til barna informert om når de skrev under på samtykkeerklæringen før vi startet vår forskning i september 2019. Vi informerte også barna muntlig før hver barnesamtale hvorfor vi brukte lydopptaker og hvorfor en av oss noterte underveis.

For å sikre at vi behandler innsamlede data og personverns opplysninger riktig har vi fått godkjenning av Norsk senter for forskningsdata (NSD) før vi startet forskningen vår. Det vil si at alle barn som vi har barnesamtaler med og observerer i barnehagehverdagen blir anonymisert. Ingen av de voksne i barnehagene eller barna vil bli gjenkjent i oppgaven. Heller ikke forskjellene vi ser i de ulike barnehagene vil bli gjenkjennelig for noen, utenom de ansatte som var har vært involvert i deltakende observasjon og løpende protokoll. Vi vil bruke ulike koder på barna.

Under gjennomføringen av barnesamtalene måtte vi gjøre noen små justeringer underveis. Når vi kom til spørsmål tre i samtaleguiden så mente flere av barna at de allerede hadde svart på spørsmålet

i spørsmål 2. Vi vil derfor slå sammen spørsmål 2 og 3 i barnas svar i kapittel 6 når vi har presenterer funnene fra samtale.

Det samme vil vi gjøre med spørsmål 11 og 12. Her svarer barna de samme voksne på begge spørsmålene. Vi oppdaget også underveis at det var lurt å bruke bussen med bilder når vi snakket om de voksne i barnehagen. Vi la merke til at det ble lettere og mer konkret for barna.

5 Hvilke kvalitetsperspektiver finner vi i barnehagene?

5.1 Innledning

I dette kapittelet skal vi presentere et utvalg av våre deltakende observasjoner og løpende protokoll som vi gjennomførte ute i de kommunale barnehagene oktober 2019 i Eigersund.

Hensikten ved å bruke våre deltakende observasjoner og løpende protokoll er for å prøve å belyse det vi ser etter i oppgavens problemstilling. Observasjonene er strukturert ut fra vår operasjonalisering av Bolman & Deal sine fire ulike fortolkningsperspektiver.

5.2 Presentasjon av - deltakende observasjon

Deltakende observasjon 1

Barnehage A er i ferd å gå ut og vi observerer følgende trekk:

Når vi kommer til barnehagen er 5 åringene på vei ut. De får lov til å gå ut alene uten voksne. I påkledningen er den voksne behjelpelig, smilende og snakker med barna. Når alle barna er kommet ut er det 2 voksne og 17 barn ute. I uteleken er det en uformell organisering fra de voksnes side. De voksne har en oversikt/kontroll rolle som går ut på å telle barna og hjelper barna hvis de har behov for det. De voksne sirkulerer rundt på utelekeplassen. Det er lite lekemateriell tilgjengelig for barna, det var noen bøtter i sandkassen og et par sykler. Når 5 åringene går ut springer de rett bort til dissestativet. Her får vi i gang gode samtaler om hvordan de har det og hva de liker å gjøre i barnehagen. Ingen barn leker rollelek før vi setter i gang en « romskip lek». Barna sitter i ufo dissens og vi leker at vi er på vei opp i verdensrommet. Vi må sjekke at motoren er i orden og at alle sitter godt i romskipet. En av oss gir fart på dissens og vi er på vei. Da vi bruker lekestemme blir barna ganske overrasket. Det er et barn som bruker lekestemme. Barna er aktive og vil ikke avslutte leken. Når vi prøver å videreutvikle leken til å fortsette i skogen, faller noen av barna av leken. Vi leker også regellekene «fisken i det røde hav» som mange barn blir med på. Når vi leker med barna roper et av barna til en fast voksen at de leker «fisken i det røde hav» med oss, den voksne kikker på han og smiler og går sin vei. De voksne tar ikke del i leken sammen med barna og oss. Da vi skal avslutte

for dagen er det noen av barna som ikke vil at vi skal gå. Noen kommer også springende for å gi oss en ekstra klem.

For å strukturere observasjon 1 inn i vår teoretiske rammen til Bolman & Deal har vi laget følgende analysetabell som viser hva vi ser hva barna opplever av kvalitet og vår egne opplevelse.

Tabell 1 - empirisk framstilling av deltakende observasjon 1

Perspektiv på kvalitet:	Hva ser vi at barna opplever av kvalitet:	Ja	Nei	Opplevelse:
Barnehagefabrikken	Regler og rutiner som gir trygge rammer Tydelig ledelse En godt organisert dagsrytme Voksenstyrte aktiviteter som er godt planlagt og forberedt	x x	 x x	Vi ser barn som disser, sykler og er i skogen. De voksne teller barna og ser til at alle barna har det greit.
Barnehagejungelen	Medvirkning Barnet i sentrum Aktører i eget liv Tillit og forståelse	 x x	x x	Barna er selvstendige og leker med det de har lyst til. Barna reagerer positivt når vi voksne var aktive i lek.
Barnehagefamilien	Engasjerte og tilstedeværende voksne Gode relasjoner God omsorg Aktiv deltakelse	 x	x x x	Vi opplever at de voksne ikke er engasjerte eller deltar i lek, men de er tilgjengelige for barna. Vi opplever at barna liker å være med oss å leke.
Barnehagetempelet	Det er en «god duft» i bakeriet Det er en lekekultur Barnet opplever mestring Gode vennskap mellom barn	 x	x x x	Vi opplever barn som leker og trives. Lite lek, humor og glede mellom barn og voksne. De voksne viser omsorg.

Deltakende observasjon 2

Barnehage B (1) er på vei til skolen for å ha «språktimen» og vi observerer følgende trekk:

Fire femåringer skal til skolen i nærmiljøet for å ha den ukentlige «språktimen». Når vi er fremme på skolen setter barna seg i sofaen og kikker i bøker, mens pedagogisk leder finner frem utstyret. En av

oss leser for et barn. Samlingen blir startet ved at vi sitter foran pedagogisk leder som forteller og viser ved å peke på en plakat hva barna skal gjøre. En oppstart, en jobbeøkt og en avslutnings del. De starter med å synge en fast sang, etterpå fortsetter pedagogisk leder å lese Albin bok der hun peker på ordene i boken mens hun leser. Deretter er det jobbing i «Trampoline bøkene» der de skal slå opp på et bestemt sidetall og fargelegge ulike former. De prøver så å blåse såpebobler ut av trekanter laget av piperensere, og så er det tid for lek med tog bane. Pedagogisk leder finner frem tog banen og begynner å bygge. Barna var lette å få med seg i leken, ingen barn bruker lekestemme. Pedagogen bruker lekestemme litt etter at vi bruker i lekestemme i leken. Det hele blir avsluttet med en avslutningsdel der barna sitter på stolene og skal nevne en ting hver som de har gjort i dag. De fleste barna trekker da frem lek med tog bane og aktivitet med såpebobler, et av barna vet ikke hva han skal svare. De avslutter hele opplegget med å synge ABC sangen. Pedagogen peker da på plakaten slik at barn skal forstå at språktimen er slutt.

For å strukturere observasjon 2 inn i den teoretiske rammen til Bolman & Deal har vi laget følgende analysetabell som viser hva vi ser at barn opplever av kvalitet og vår egen opplevelse.

Tabell 2 - empirisk framstilling av deltakende observasjon 2

Perspektiv på kvalitet:	Hva ser vi at barna opplever av kvalitet:	Ja	Nei	Opplevelse:
Barnehagefabrikken	Regler og rutiner som gir trygge rammer Tydelig ledelse En godt organisert dagsrytme Voksenstyrte aktiviteter som er godt planlagt og forberedt	x x x x		Opplegget er godt planlagt og forberedt. Ungene er kjent med rommet og hva de skal gjøre når de kommer. De er klar og sitter fint på stolene, de er trygge i situasjonen. Alle følger reglene og sitter stille på stolene.
Barnehagejungelen	Medvirkning Barnet i sentrum Aktører i eget liv Tillit og forståelse	x x	x x	Den voksne styrer førskoleopplegget. Det er lite rom for spontanitet. Det er et planlagt program som skal følges. I leken får ungene bestemme selv og pedagogen deltar.
Barnehagefamilien	Engasjerte og tilstedeværende			Det er mye

	voksne Gode relasjoner God omsorg Aktiv deltakelse	x x	x x	enveiskommunikasjon. Pedagogen har et profesjonelt opplegg. Styrende kommunikasjon og det blir stilt krav til barna.
Barnehagetempelet	Det er en «god duft» i bakeriet Det er en lekekultur Barnet opplever mestring Gode vennskap mellom barn	 x	x x x	Et skolepreget opplegg. Det er ikke nok tid til at alle blir ferdig med oppgaven i Trampoline boken. I såpe boble leken er barna engasjerte og ivrige og viser glede. I leken med tog banen er barna mest engasjert og viser mest glede.

Deltakende observasjon 3

Barnehage B (2) er i ferd med å starte lunsj måltidet og vi observerer følgende trekk:

Barna i barnehagen sitter og spiser. 5 åringene sitter ved eget bord, før måltidet starter står det et barn fremme sammen med en assistent og forteller hvilke klær de skal ha på seg når de skal ut etter måltidet. Assistenten holder opp klær og spør barnet som står ved siden av henne, «hva er dette?». Barnet har vanskelig for å uttale klærne riktig han sier «dless» til dress, og assistenten gjentar det riktige ordet høyt etter barnet sier det. Etterpå synger de bordverset og så skal de spise. Vi sitter sammen med 5 åringene. Den ene må på do og da han kommer tilbake er det en pedagogisk leder på et annet bord som tar tak i han, og spør barnet «har du vasket hendene?». Barnet sier ja. Pedagogisk leder ser på en annen voksen som nikker og slipper han slik at han får gå tilbake til bordet. Barnet ser litt ned men kommer tilbake på plassen sin. Barna fortsetter å spise og snakker sammen, og med oss.

For å strukturere deltakende observasjon 3 inn i den teoretiske rammen til Bolman & Deal har vi laget følgende analysetabell som viser hva vi ser at barna opplever av kvalitet og vår egen opplevelse

Tabell 3 - empirisk framstilling av deltakende observasjon 3

Perspektiv på kvalitet:	Hva ser vi at barna opplever av kvalitet:	Ja	Nei	Opplevelse:
Barnehagefabrikken	Regler og rutiner som gir trygge rammer Tydelig ledelse En godt organisert dagsrytme Voksenstyrte aktiviteter som er godt planlagt og forberedt	x x x x		Fordeling av de voksne Struktur og organisering Barna er kjent med rutiner, regler og hvor de skal sitte
Barnehagejungelen	Medvirkning Barna i sentrum Aktører i eget liv Tillit og forståelse	x	x x x	Personalet bruker mye tid på selve gjennomføring av rutinene rundt måltidet. Trygge barn.
Barnehagefamilien	Engasjerte og tilstedeværende voksne Gode relasjoner God omsorg Aktiv deltakelse	x	x x x	Tilstedeværelsen hos de voksne er preget av rutiner. I noen samspill med barn irrettesetter enkelte voksne barna. Voksne bruker kroppsspråk seg imellom på en negativ måte.
Barnehagetempelet	Det er en «god duft» i bakeriet Det er en lekekultur Barna opplever mestring Gode vennskap mellom barn	x x	x x	Vi opplever en kultur rundt måltidet der barn og voksne er lite i samspill og fokuset er selve måltidet.

Deltakende observasjon 4

I barnehage C er barna i lek og vi observerer følgende trekk:

Vi kommer inn på en 3-6 års avdeling der det sitter tre jenter og skriver handleliste. Når de er ferdige går de inn på det andre rommet der en assistent har funnet frem koppestell og ulike frukter. Noen leker at de dekker på. Vi starter en tannlege lek der en av oss er tannlegen. Barna er lette å få med i lek. Når vi inviterer med assistenten er hun også lett med og er pasient hos tannlegen. Hun bruker også lekestemme. Ungene ler, og nå vil de prøve å være tannlege og drar leken videre. Vi trekker ut tenner som er store som potetgull.

For å strukturere deltakende observasjon 4 inn i den teoretiske rammen til Bolman & Deal har vi laget følgende analysetabell som viser hva vi ser barn opplever av kvalitet og vår egen opplevelse.

Tabell 4 - empirisk framstilling av deltakende observasjon 4

Perspektiv på kvalitet:	Hva ser vi at barna opplever av kvalitet:	Ja	Nei	Opplevelse:
Barnehagefabrikken	Regler og rutiner som gir trygge rammer Tydelig ledelse En godt organisert dagsrytme Voksenstyrte aktiviteter som er godt planlagt og forberedt	x x	 x x	Fordeling av de voksne i et lekende miljø. God fordeling.
Barnehagejungelen	Medvirkning Barnet i sentrum Aktører i eget liv Tillit og forståelse	x x x x		Barneperspektivet. Voksne har forståelse for barns behov.
Barnehagefamilien	Engasjerte og tilstedeværende voksne Gode relasjoner God omsorg Aktiv deltakelse	x x x x		Voksne er i lek og interesserte i barna.
Barnehagetempelet	Det er en «god duft» i bakeriet Det er en lekekultur Barnet opplever mestring Gode vennskap mellom barn	x x x x		God atmosfære på avdelingene. Stimulerende lekemiljø. Opplevde de voksne som gode rollemodeller

Deltakende observasjon 5

I barnehage D er det lek og vi observerer følgende trekk:

Vi blir med tre jenter inn på et rom som de kaller «venneklubben». De forteller at de gjør hemmelige ting, leker skole, bygger tårn og snakker om alt mulig i venneklubben. I dag er det leke dag i barnehagen, og de forteller om lekene de har med seg og ei av jentene viser en dukke. Inne på rommet er det klosser som vi begynner å lage et edderkoppspinn av. Ei av jentene vil være edderkopp som skal rømme fra edderkoppspinnnet. De to andre og en av oss skal fange henne og sette henne fast i edderkoppspinnnet. Dette gjentar seg flere ganger og jentene hyler og ler. Etter hvert så er alle jentene edderkopper og den voksne er heks. Så bygger vi hus til edderkoppene, og når heksen sover skal edderkoppene rømme. En assistent kommer inn og lurert på om en gutt kan være med i

leken. De sitter og observerer leken en stund, før gutten blir med i leken. Jentene vil ha han med i leken fordi de sier han er morsom og ha med seg. Så fortsetter leken med et barn til.

For å strukturere deltakende observasjon 5 inn i den teoretiske rammen til Bolman & Deal har vi laget følgende analysetabell som viser hva vi ser barn opplever av kvalitet og vår egen opplevelse.

Tabell 5 - empirisk framstilling av deltakende observasjon 5

Perspektiv på kvalitet:	Hva ser vi at barna opplever av kvalitet:	Ja	Nei	Opplevelse:
Barnehagefabrikken	Regler og rutiner som gir trygge rammer Tydelig ledelse En godt organisert dagsrytme Voksenstyrte aktiviteter som er godt planlagt og forberedt	x	x x x	Selvstendige barn som er i lek.
Barnehagejungelen	Medvirkning Barna i sentrum Aktører i eget liv Tillit og forståelse	x x x x		Vi opplever at barna hadde et fint samspill og en god dialog.
Barnehagefamilien	Engasjerte og tilstedeværende voksne Gode relasjoner God omsorg Aktiv deltakelse	x	x x x	Barna samarbeider og er inkluderende, og det var mye smil, latter og glede.
Barnehagetempelet	Det er en «god duft» i bakeriet Det er en lekekultur Barna opplever mestring Gode vennskap mellom barn	x x x x		Barna har lov til å ha sin egen frie lek. Barn har gode lekerutiner og godt vennskap.

5.3 Oppsummering av deltakende observasjon

Deltakende observasjon 1 sett ut fra tabell 1:

Vi opplever at personalet har en kontrollfunksjon der rutine og sikkerhet kommer først. Ut fra det vi ser forstår vi det slik at dette er den vante kulturen på hva som skjer i uteleken. Barna virker trygge og tilfreds. Ut fra de voksnes handlinger og hvor de er, så vurderer vi at det er mest fokus på kontroll

og tilrettelegging. Vi merker at dette er en naturlig ramme for utelek ut fra barnas væremåte. Når vi tar kontakt med barna og starter opp rollelek om romskipet blir barn først overrasket og er forundret over at en voksen bruker lekestemme. Men de er raskt med i leken og flokker seg rundt ufo dissen som «magneter». Vi opplever engasjerte barn som viser mye glede og latter og noen av barna går inn i roller. De er lette å få med i lek og et av barna bruker lekestemme. Vi merker at dette ikke er vanlig for barna. Men barna setter pris på at vi leker sammen med dem og at vi hjelper de med å starte opp lek sammen.

Ut fra observasjonen ser vi at barna liker å ha med seg voksne som er aktive og engasjerte i leken, og de blir værende i leken med oss helt til vi avslutter. Vi tenker at det er litt oppsiktsvekkende at de prioriterer to ukjente voksne framfor de kjente voksne som jobber i barnehagen daglig. Dette forstår vi dit hen at barna prioriterer å være sammen med voksne som tilrettelegger, viser interesse for dem og har en bevisst rolle i leken. Samtidig tror vi at barna synes det var spennende med besøk av to nye voksne som var aktive i lek sammen med dem.

Ut fra dette mener vi at følgende perspektiv på kvalitet dominerer i deltakende observasjon 1: Her ser vi en blanding av *Barnehagefabrikken* og *Barnehagejungelen*.

Deltakende observasjon 2 sett ut fra tabell 2:

Barna er trygge på hva som skal skje og de er godt kjent med hvordan aktiviteten skal forgå. Barna virket konsentrert ut i fra begynnelsen og de var klar til å ta imot dagens tema som var ulike geometriske former med fokus på trekanten. Ikke alle er komfortable med ABC sangen, vi opplever at de ikke forstår hva de synger om. Dette gjør at de ikke er så engasjerte, det blir mer som et ritual for dem. Vi ser det slik at det er helt greit for barna at den voksne peker og instruerer hva de skal gjøre og hvor fokuset skal være. De innretter seg uten og engasjere seg så mye. I lekesekvensene der barna selv får være aktører og være mer aktive ser vi tydelig hva barna liker best. Ut fra det vi ser oppsummerer vi det slik at barna liker best å være i aktivitet der de får bruke seg selv og bestemme. Vi opplever at pedagogen har et større fokus på instrumentell læring enn det vi ser barna foretrekker selv.

Ut fra dette mener vi at følgende perspektiv på kvalitet dominerer i deltakende observasjon 2: *Barnehagefabrikken*.

Deltakende observasjon 3 sett ut fra tabell 3:

Barna vet hvilket bord og hvilken plass de skal sitte på. Femåringene laget plass til oss ved bordet deres, og noen av barna lager litt støy og tøyser med oss. De andre voksne kikker bort på barna med blikk som forteller at nå må de være stille og spise fint. Vi merker også disse blikkene på oss og forstår at vi bråker for mye med barna. Når pedagogen tar i barnet og spør om han har vasket henne tolker vi de slik at de voksne har lite tro på at barna gjør det de skal. Dette ser vi ut fra mimikk og talespråk mellom voksne. Barnet blir usikkert og kikker på de voksne med «flakkende» blikk. Han opplever ikke mestring og tillit. Vi ser det samme ut fra hendelsen rundt barnet som ikke har riktig uttalelse av «dress». Videre opplever vi det slik at det er lite fokus på gode prosesser i måltidet, fokuset ligger på gjennomføringen av måltidet, hva som skal gjøres og ikke hvordan.

Ut fra dette mener vi at følgende perspektiv på kvalitet dominerer i deltakende observasjon 3:

Her ser vi en blanding av *Barnehagefabrikken* og *Barnehagejungelen*.

Deltakende observasjon 4 sett ut fra tabell 4:

Når vi kommer inn på avdelingen er barna i gang med lek og vi «kjenner en god duft i bakeriet». De voksne er opptatt med barna og kikker ikke opp på oss. Dette forstår vi slik at de voksne er opptatt av barna og er opptatt av den voksnes rolle i leken, og lar seg ikke forstyrre av at vi kommer inn. Barna er i fin rollelek og når vi selv inviterer oss inn i leken blir vi godt mottatt av barna og de voksne. Det virker som om at det er helt naturlig for de voksne å være med i leken på barnas premisser. Barna var engasjerte i leken, de lo og viste glede. Når vi trekker oss ut av leken fortsetter barna på egen hånd. Ut fra dette tenker vi at barna mestrer leken og har utviklet gode lekerutiner, lek er i fokus, og at barna har det kjekt sammen. Vi ser vennskap mellom barn og at de minste barna blir inkludert i leken med de eldste barna.

Ut fra dette mener vi at følgende perspektiv på kvalitet dominerer i deltakende observasjon 4:

Her ser vi en blanding av *Barnehagefamilien*, *Barnehagejungelen* og *Barnehagetempelet*.

Deltakende observasjon 5 sett ut fra tabell 5:

Vi ser barn som får bestemme selv hva de har lyst å holde på med. Det er ingen voksne som styrer dem. Vi ser at disse barna har gode lekerutiner og har utviklet et godt vennskap dem imellom. De er ikke avhengige av voksne til å få til god lek, og har skapt seg en egen barnekultur i sin egen lille magiske verden. Jentene forteller at de hadde et eget rom og det er her de liker best å leke. Vi tenker

her at de voksne har tilrettelagt for barna og har tro på at barna er selvstendige, og at de mestrer og ha likeverdig lek sammen. Når vi inviterte oss selv inn i «venneklubben» blir vi godt mottatt. Vi får utdelt roller og får være med i leken. Slik vi forstår det liker disse femåringene å være i fred og holde på med sine ting uten å bli forstyrret av de andre barna og de voksne, og vi ser at dette er noe de mestrer.

Ut fra dette mener vi at følgende perspektiv på kvalitet dominerer i deltakende observasjon 5:

Her ser vi en blanding av *Barnehagejungelen* og *Barnehagetempelet*.

5.4 Presentasjon av løpende protokoll

Løpende protokoll 1

I barnehage E (1) er det lek og vi observerer følgende trekk:

To jenter sitter ved bordet og tegner. «Hva hvis jeg tar oransje opp på blå, hvilken farge blir det?» «Ja husker du det?», «Samle på en bil, samle på en bil» En av jentene gjentar dette flere ganger mens de fargelegger. «Det går ikke med grønn og blå, men se det gikk», de kikker begge på arket. «Jeg tegner en blomst» sier en av jentene. «Yes, vil du ha den? spør hun den andre jenta». «Nei, det er en æsje bæsj». En assistent kommer til og spør: «Snakker dere stygt om tegningene? Hvorfor gjør dere det? Greit hvis dere tuller sammen, og hvis dere begge er med er det greit. Hvis ikke er det ikke greit, da kan noen bli lei seg og det er ikke greit.» Jentene verken svarer eller kikker på assistenten. Jentene fargelegger videre, den ene reiser seg for å hente en fargeblyant, «du kan ta bort hele boksen» sier assistenten. «Mia, Mia, Mia» sier den ene jenta mens hun fargelegger. «Spisse, spisse, spisse» spør assistenten og spisser fargeblyanter. «Hei Lise, vil du også være med å fargelegge» sier assistenten til et annet barn. «Bæsj, bæsj, bæsj» sier en av jentene. Den voksne sier: «Vi liker ikke sånt snakk, vil du være med Lise,? vi har nye fargeleggingsark».

For å strukturere løpende protokoll 1 inn i den teoretiske rammen til Bolman & Deal har vi laget følgende analysetabell som viser hva vi ser at barna opplever av kvalitet og vår egen opplevelse.

Tabell 1 - empirisk framstilling av løpende protokoll 1

Perspektiv på kvalitet:	Hva ser vi at barna opplever av kvalitet:	Ja	Nei	Opplevelse:
Barnehagefabrikken	Regler og rutiner som gir trygge rammer Tydelig ledelse En godt organisert dagsrytme Voksenstyrte aktiviteter som er godt planlagt og forberedt	x x	 x x	De voksne har tilrettelagt ved at det ligger tegneark og fargeblyanter klart på bordet. Barna starter opp aktiviteten selv.
Barnehagejungelen	Medvirkning Barna i sentrum Aktører i eget liv Tillit og forståelse	x x x x		Vi ser barneperspektivet, barna får bestemme om de vil starte opp aktiviteten eller ikke.
Barnehagefamilien	Engasjerte og tilstedeværende voksne Gode relasjoner God omsorg Aktiv deltakelse	 x x	x x	Barna klarer seg selv og er i god relasjon med hverandre. Bryr seg ikke om hva som skjer på avdelingen. Barna gir ingen respons eller interesse for den voksne som setter seg ved bordet.
Barnehagetempelet	Det er en «god duft» i bakeriet Det er en lekekultur Barna opplever mestring Gode vennskap mellom barn	x x x x		Vi opplever barn som trives i egen aktivitet. Vennskap og humor preger aktiviteten de har sammen.

Løpende protokoll 2

I barnehage E (2) er det snart frokost og vi observerer følgende trekk:

Assistenten sier rolig til de 7 barna som har kommet « Om en liten stund er det frokost, så nå må vi vaske hendene våre». Barna går og vasker hendene sine og henter matboksene og drikkeflaskene. Barna setter seg ved frokostbordet sammen med 2 assistenter. Den ene assistenten sier: «Nå må vi se på listen hvem som skal velge sang i dag. Det er deg Per, hvilken sang velger du?» spør den ene assistenten. «Jeg velger Ormen den lange» sier Per. Alle barna og de 2 assistentene blir med på Ormen den lange. Den ene assistenten sier: « I dag er vi heldige fordi «Stjernene» skal lage mat til oss. De skal lage pitabrød med fiskekaker, pesto og salat.» Aslak sier: « Jeg liker ikke salat». Da

svarer assistenten med en rolig stemme: « Vi kan jo ikke vite om vi liker noe før vi har smakt på det. Og vi må av og til prøve ting mange ganger før vi liker det. Tenk så heldige vi er som kan være mye ute å kose oss i dag i det fine været» sier assistenten. Barna ser på henne og smiler.

For å strukturere løpende protokoll 2 inn den teoretiske rammen til Bolman & Deal har vi laget følgende analysetabell som viser hva vi ser at barna opplever av kvalitet og vår egen opplevelse.

Tabell 2 - empirisk framstilling av løpende protokoll 2

Perspektiv på kvalitet:	Hva ser vi at barna opplever av kvalitet:	Ja	Nei	Opplevelse:
Barnehagefabrikken	Regler og rutiner som gir trygge rammer Tydelig ledelse En godt organisert dagsrytme Voksenstyrte aktiviteter som er godt planlagt og forberedt	x x x x		Formell organisering med gode rutiner.
Barnehagejungelen	Medvirkning Barna i sentrum Aktører i eget liv Tillit og forståelse	x	x x x	God opplevelse å være tilstede i måltidet. Rolige og trygge barn. Barneperspektivet.
Barnehagefamilien	Engasjerte og tilstedeværende voksne Gode relasjoner God omsorg Aktiv deltakelse	x x x x		Assistenten er trygg i rollen som voksen. Hun er vennlig med alle barn og ser alles behov.
Barnehagetempelet	Det er en «god duft» i bakeriet Det er en lekekultur Barna opplever mestring Gode vennskap mellom barn	x x	x x	Den voksne snakker rolig og barna småsnakker.

Løpende protokoll 3

Barnehage C er i svømmehallen og vi observerer følgende trekk:

Når barna har fått på seg svømmeklær sitter de klar på benken for å få litt informasjon om hva som skal skje. Pedagogisk leder sitter på huk og forteller om reglene de har i svømmehallen «dere må ikke springe fordi gulvet er glatt, og da kan dere slå dere». Et av barna blir litt urolig og vil reise

seg. Da tar den voksne rolig hånden på skulderen og sier: «Vi skal snart uti bassenget». Når de har kommet seg uti bassenget har de ulike aktiviteter. Den ene pedagogen leder aktivitetene og den andre pedagogen passer på at alle får med seg beskjedene og har det greit. Denne pedagogen bekrefter med blick og nikk. Felleslek avsluttes med at de leker «epler og pærer». Når de skal ha frilek får de som vil gå over i det store bassenget, og det vil alle utenom ett av barna, da blir den ene pedagogen igjen med det barnet i det lille bassenget. Etterhvert vil også dette barnet over i det store bassenget. Begge pedagogene er aktive med barna og hiver barna «i luften», kaster ball eller ser når de hopper fra kanten.

For å strukturere løpende protokoll 3 inn i den teoretiske rammen til Bolman & Deal har vi laget følgende analysetabell som viser hva vi ser at barna opplever av kvalitet og vår egen opplevelse.

Tabell 3 - empirisk framstilling av løpende protokoll 3

Perspektiv på kvalitet:	Hva ser vi at barna opplever av kvalitet:	Ja	Nei	Opplevelse:
Barnehagefabrikken	Regler og rutiner som gir trygge rammer Tydelig ledelse En godt organisert dagsrytme Voksenstyrte aktiviteter som er godt planlagt og forberedt	x x x x		Tydelig ledelse og rolleavklaring mellom pedagogene. Forberedt og planlagt. Klare regler og rutiner på timen i svømmehallen.
Barnehagejungelen	Medvirkning Barna i sentrum Aktører i eget liv Tillit og forståelse	x x	x x	Barna viser tillit til de voksne og har det gøy sammen. Litt krav til barna men også fokus på lek i vann.
Barnehagefamilien	Engasjerte og tilstedeværende voksne Gode relasjoner God omsorg Aktiv deltakelse	x x x x		Pedagogene viser trivsel og er trygge i forhold til aktivitetene. Glade barn og aktive barn.
Barnehagetempelet	Det er en «god duft» i bakeriet Det er en lekekultur Barna opplever mestring Gode vennskap mellom barn	x x x	x	Barna får hele tiden gode tilbakemeldinger og bekræftelser.

5.5 Oppsummering av løpende protokoll

Løpende protokoll 1 sett ut fra tabell 1:

I utgangspunktet er det to jenter som sitter ved bordet og har sin egen tegnelek. De leker og tuller med ord, og ser ut til å ha det kjekt sammen de to. Assistenten avbryter samtalen og leken mellom jentene, og det ser ut til at assistenten tror at de er slemme med hverandre. Dette er med på å forstyrre jentene sin lek, fordi assistenten ikke setter seg inn i det de holder på med og misforstår humoren til barna. Jentene viser at de klarer seg fint uten en voksen, men assistenten toner seg fint inn ved å bli med på barnas premisser etter hvert. Samtidig så viser hun at hun ikke forstår barnas humor.

Ut fra dette mener vi at følgende perspektiv på kvalitet dominerer i løpende protokoll 1: Her ser vi en blanding av *Barnehagejungelen* og *Barnehagetempelet*.

Løpende protokoll 2 sett ut fra tabell 2:

Hvordan assistenten møter barna og snakker sammen med dem under måltidet, har en god effekt på barna og hele frokosten. Barna blir trygge og rolige, og vi forstår dette som at assistenten sin bevisste måte å snakke sammen med barna på er avgjørende for at måltidet skal bli en god opplevelse. Vi tenker at dette er hennes vanlige væremåte. Vi ser og hører at den voksnes vennlighet, varme og gode blick betyr mye for hvordan barna har det rundt denne frokosten.

Ut fra denne observasjonen mener vi at følgende perspektiv på kvalitet dominerer i frokosten: Her ser vi en blanding mellom *Barnehagefabrikken* og *Barnehagefamilien*.

Løpende protokoll 3 sett ut fra tabell 3:

Dette er en veldig kjekk aktivitet for barna. De koser seg i vannet og opplever mestring på hvert sitt nivå. Vi opplever at barna har ulike erfaringer i vannet, derfor er fordeling mellom pedagogene i de ulike rollene bra for barna. Variasjon mellom organisert og fri lek var en god kombinasjon, da vi så at barna ble trygge fra starten av da første økt dreide seg om vanntilvenning. Relasjonene mellom barna og pedagogene var gode, selv med de litt «uroelige barna».

Ut fra dette mener vi at følgende perspektiv på kvalitet dominerer i deltakende observasjon 3: Her ser vi en blanding av *Barnehagefabrikken* og *Barnehagefamilien*.

5.6 Konklusjon knyttet til hvilke kvalitetsperspektiver som er dominerende

Vi har brukt deltakende observasjon og løpende protokoll for å kaste lys på hvilke kvalitetsperspektiver vi ser er dominerende i barnehagen. Her er det et perspektiv som skiller seg ut fra de andre, og det er Barnehagefabrikken. I barnehagene ser vi gode regler og rutiner som preger hverdagen. Barna er trygge og dagsrytmen er forutsigbar. Vi ser barn som har det godt og viser trivsel og innretter seg på en god måte. De voksenstyrte aktivitetene så vi var godt planlagt og godt forberedt. Det er tydelig at barna opplever god service kvalitet i barnehagene.

6 Hvilke kvalitetsperspektiver fortrekker barna?

6.1 Innledning

I tillegg til observasjonene har vi hatt barnesamtaler for å få en dybdeforståelse av barna sine oppfatninger om hva de mener er kvalitet i deres hverdag. Vi vil nå presentere det empiriske materialet fra barnesamtalene. Vi har sortert barnesamtaleguiden inn i de fire ulike metaforene Barnehagefabrikken, Barnehagejungelen, Barnehagefamilien og Barnehagetempelet. Som følge av dette kommer ikke spørsmålene og svarene i stigende rekkefølge.

Vi vil presentere vår empiri gjennom sitater fra barnesamtalene, og sitatene representerer barnas syn på kvalitet. Vi har valgt og ikke å etterstrebe svar fra enkeltbarnet, men vi vil se på alle de 26 femåringene samlet. Det vil være variasjon i hva de legger i kvalitet, og vi vil trekke frem sitater jevnt over fra barnesamtalene.

6.2 Barnas svar på samtaleguiden

6.2.1 Barnehagefabrikken

Spørsmål i samtaleguiden:

5. *Hva gjør dere i Språktimen/Førskoleklubben?*

Barna svarer litt forskjellig og mye peker i en retning av at det var variasjon i barnas oppfatning i de fem ulike barnehagene.

I tre av barnehagene forteller barna at de lærer alle bokstavene, leser Albin bok, og peker på ordene. De forteller videre at de lærer å skrive navn, og at de får oppgaver og lekser. Mange barn forteller at de synger ABC sang, og noen synes denne er litt vanskelig.

I de to andre barnehagene forteller barna at de lager ting, leker og går på tur. De synger ulike sanger og tegner. De lærer også første bokstav på alle i språktimen og spiser navn med chips.

Ingen av barna uttrykker i samtalene at språktimen er noe de liker eller ikke liker å gjøre i barnehagen, de bare beskriver innholdet i timene.

Noe av det barna trekker frem er:

- *«Læreren i språktimen heter, Mia»*

- «Vi øver til skolen»
- «Vi ser film med lesekorpsset»
- «I språktimen leser vi bok, ser på bokstaver og må være stille»
- «De voksne bestemmer»
- «Vi tar bilder av firkanter»
- «Vi går tur til Museumshagen»
- «Og av og til har vi bro, bro brille»

Barna forteller hva de gjør i språktimen/førskoleklubben på en beskrivende måte. De forteller om innholdet og vi hører at de har en opplevelse av at det er de voksne som styrer og bestemmer. De er opptatt av at de snart skal begynne på skolen og i tre av barnehagene er barna veldig opptatt av bokstaver.

6.2.2 Barnehagejungelen

Spørsmål i samtaleguiden:

1. *Hva liker du å gjøre i barnehagen?* Alle barna svarer at de liker å leke i barnehagen og de fleste svarer at de liker aller best å leke med vennene sine. De forteller hvilke aktiviteter de liker, og det som er mest populært blant barna er utelek som å sykle og disse. Skog og naturområder er også nevnt som en kjekk plass å leke for mange barn.

Noe av det barna trekker frem er:

- «Disse eller lage kake ute i sandkassen»
- «Leke politistasjon og tyv»
- «Lage noe i sjørøverskuten»
- «Bygge hus og leke med dinosaurer»
- «Leke med bestevennen min»

- «Leke med alle vennene mine»

Disse sitatene forteller oss at barna liker aller best å leke ulike typer lek og at vennskap med andre er viktig for dem.

5. Fortell meg hva du ikke liker å gjøre i barnehagen?

Barna svarer litt forskjellig og mye peker i en retning av at det å bli uvenner eller når noen ødelegger i leken går igjen. Noen barn forteller at de liker alt i barnehagen. Andre barn svarer at de ikke liker at noen erter og er slemme i leken. De liker heller ikke å slå seg og få sår.

Noe av det barna trekker frem er:

- «Det er ikke gøy å bli uvenner»
- «Jeg liker alt i barnehagen»
- «Liker ikke når Ole tøyser med meg»
- «Hans erter oss når vi leker i treet»
- «En gang fikk jeg en pinne i leppa, da fikk jeg trøst»
- «Espen er litt slem, han sier stygge ting og spør ikke. Han bare ødelegger leken».

Barna understreker her at de ikke liker å bli uvenner, bli ertet eller å slå seg. Sitatene forteller at dette skjer i barnehagen og at ikke alle er snille med hverandre. Når barna forteller at de liker alt i barnehagen forstår vi det slik at de har det bra og ikke savner noe. Vi vet at dette kan bety at barn er «her og nå» og har gode erfaringer og opplevelser før de kom inn på samtalen med oss.

6. Kan du fortelle noe du selv får bestemme i barnehagen?

Barna svarer litt forskjellig på dette spørsmålet men det peker i en retning av to tema: de fleste får bestemme i leken, og de får bestemme når de er ukens barn og ryddesjef.

Noen få barn forteller at de ikke får bestemme i barnehagen, og at de andre barna bestemmer i leken.

Noe av det barna trekker frem er:

- «Jeg får bestemme når det er ryddetid»
- «Jeg får bestemme når jeg er ukens venn»

- «Hvor jeg vil være å leke, hvem jeg får leke med og hva jeg vil gjøre»
- «Ingenting, det er Nancy som bestemmer»
- «Kommer ikke på noe, men Lise er sjefen og jeg får bestemme litt»
- «Raymond gjør det jeg sier»
- «Jeg får aldri bestemme, kun når jeg er politimester»
- «Jeg vil være Grusomme Gabriel, men må bare være Kaptein Sabeltann. Preben og Olai bestemmer, da leker jeg alene»

Vi ser at det er noen av barna som forbinder det med å bestemme som noe som er organisert av de voksne, eks ryddesjef. Sitatene viser at det er noen barn som opplever at det er andre barn som bestemmer over dem. Videre kan vi se og høre at noen barn får lov å dominere i lek sammen med andre, og at barna godtar dette ved å innfinne seg eller finner andre løsninger. Noen av barna opplever selv at de er sjefen i leken.

8. Hører de voksne på deg når du snakker?

Barna svarer litt forskjellig på dette spørsmålet men flertallet svarer at de voksne hører på dem. Barna forteller at de voksne hører og lytter på dem, og at de voksne kommer når de trenger dem. Noen få barn svarer at de voksne ikke hører på dem fordi de gjør andre ting.

Noe av det barna trekker frem er:

- «De voksne hører på meg»
- «De hører på oss og gir fart på dissene»
- «Ja, de hører når jeg sier det inn i ørene»
- «De voksne hører på meg når jeg forteller noe»
- «Nei, de er opptatt på kjøkkenet»

Dette forteller oss at de voksne er tilgjengelige for barna når de trenger dem, og at de voksne lytter når barna vil fortelle noe. Ut fra sitatene ser vi også at barna opplever at de voksne er opptatt med andre ting enn å være sammen med dem.

6.2.3 Barnehagefamilien

Spørsmål i samtaleguiden:

9. Gjør de voksne noe gøy sammen med barna?

Her er det litt variasjon i svarene men det peker i en retning mot at de aller fleste barna synes at de voksne gjorde noe gøy sammen med dem. De trakk frem aktiviteter som politi og tyv, lese bok, fisken i det røde hav, sparke fotball, spille spill og perle. Noen få barn svarte nei på dette spørsmålet.

Noe av det barna trekker frem er:

- «Maren er ny, hun leker med meg og alle i barnehagen»
- «De leker ofte masse med oss»
- «Nora og Vilde er mest med, de andre lager mat og sånn»
- «Lone spiller spill og Tuva er med og perler»
- «Det vet jeg ikke, fordi jeg liker best å leke med barna»
- «Ja de leker fotball med oss, det er gøy»
- «Nei de voksne gjør ikke noe gøy, bare oss barn»

Sitatene viser oss at barna trekker frem de voksne som er aktive, og deltar sammen med dem i lek og andre aktiviteter. Vi ser også at barna har en opplevelse av at det er noen voksne som bare gjør andre praktiske ting. Sitatene viser oss også at det er noen barn som ikke er så opptatt av de voksne. Vi ser at barna er mer opptatt av vennskap med de andre barna, og gjøre kjekke ting sammen med dem.

Dette viser at barna opplever mest glede når de er sammen med barn, det er det som er gøy.

10. Er det noen voksne du liker godt å være sammen med? 12. Hvilke voksne vil du ha med på busstur?

Barna velger de samme voksne på disse to spørsmålene, derfor har vi valgt å presentere empirien under ett.

Barna kunne velge tre av de voksne de likte best å være sammen med, og hvem de ville ha med seg på «bussturen». De samme voksne gikk igjen i hver enkelt barnehage. 9 av barna valgte bare 2

voksne. Barna valgte 18 assistenter og 8 pedagoger på første valg, 16 assistenter og 10 pedagoger på andre valg og 12 assistenter og 5 pedagoger på tredje valg.

Noe av det barna trekker frem er:

- «Tale er mest med og leker, det er gøy»
- «Karen, elsker henne best»
- «Mia fordi hun gir kos til meg»
- «Eli hun leker alt mulig»
- «Tilla er snill, men hun leker ikke så ofte»
- «Jeg vil ha med Torunn på bussen, men hun er ikke flink til å leke»
- «Benedicte finner pokemon»

Sitatene forteller at barna liker når de voksne er engasjerte og aktive i det barna holder på med.

Barna er ikke så opptatt av at de er flinke til å leke, men at de voksne er varme og tilstedeværende for dem. Sitatene viser også at barna er veldig glade i noen av de voksne i barnehagen.

11. Hvorfor er det gøy å leke med akkurat den/disse voksne?

Det er litt variasjon i svarene, men det var tre egenskaper hos de voksne som går igjen hos barna.

Egenskaper som barna setter pris på er: 1. de voksne som er snille, 2. de voksne som leker og 3. de voksne som sier at de liker dem.

Noe av det barna trekker frem er:

- «Mari, fordi hun er så snill»
- «Tora, fordi hun er snill og hjelpsom»
- «Tarald, vet ikke hvorfor»
- «Karl leker med oss»
- «Tina fordi jeg kjenner henne så godt, hun er snill og leker av og til»
- «Mia, hun finner dyr sammen med meg»

- «Miriam fordi hun liker meg så godt»
- «Jeg liker Emilie, hun er snill og lager så fin lyd»
- «Jeg liker Sofie fordi hun blir så glad når jeg kommer».

Ut fra sitatene ser vi at barna liker de voksne som ser dem, og får dem til å føle seg betydningsfulle i barnehagehverdagen. Dette forteller oss hvor viktig det er at barna blir møtt ut fra den de er og at de voksne ser behovene til hvert enkelt barn. Vi ser og hører at barna liker voksne som møter dem med smil, glede og interesse.

6.2.4 Barnehagetempelet

Spørsmål i samtaleguiden: 2. *Hva gjør du i barnehagen når du har det bra?* og 3. *Fortell meg hva du synes er kjekt i barnehagen?* Vi har valgt å presentere empirien på spørsmål under ett fordi når vi kom til spørsmål 3 hadde de ikke mer å tilføye. Alle barna svarer ulike type lekaktiviteter når de svarer på dette, men det varierer i de ulike typene lekaktiviteter. Flertallet liker best en eller annen form for uteaktivitet og noen barn liker best inneaktiviteter. Forskjellige uteaktiviteter de liker er å gå i trehytte, gå i sjørøverskuta, gå i skogen, gå på fjellet, klatre, sykle og disse. Barna som svarer at de har det best i inneaktiviteter svarer perle, tegne, leke med kitt, lese bok og være på puterom.

Noe av det barna trekker frem er:

- «Gå i skogen å finne mark»
- «Liker alt i barnehagen»
- «Når jeg kan disse og klatre»
- «Har det best når jeg kan leke i sandkassen med Rasmus»
- «Det er kjempegøy i barnehagen»
- «Danse til musikken til Lego friends»
- «Det er kjekkest å være i klubben»
- «Vi plukker kongler såne med barnåler, som vi bruker til walkie talkie»

- «Liker å sykle alene rundt barnehagen veldig fort»
- «Gøy på puterommet og lage bobil»

Sitatene viser at barna foretrekker variasjon i leken, og at barnehagen trenger varierte lekemiljøer og læremateriell. Barna liker å være aktive og få tid til å leke.

7. Hvem leker du med i barnehagen?

Her er alle barn entydige i svaret. Alle barna svarer andre barn, noen benevner de med navn og andre svarte vennene mine.

Noe av det barna trekker frem er:

- «Leker med vennen min»
- «Leker med bestevennen min»
- «Leker med Karoline»
- «Leker med alle vennene mine»

Ut fra disse sitatene ser vi at det som betyr noe for barna er å kunne leke med hverandre og ikke med de voksne. Dette viser at det å ha en venn/venner i barnehagen betyr mye for barn.

6.3 Oppsummering av barnesamtaler

Barnehagefabrikken

I samtaleguiden hadde vi bare et spørsmål som omhandlet barnehagefabrikken. Vi var interessert i å høre hva de mente om den voksenstyrte aktiviteten språktimen/førskoleklubben. Svarene til barna viser at det var forskjell på organiseringen av dette tilbudet i de kommunale barnehagene. Det varierer ifra at de måtte sitte stille og rekke opp hånden til lek og tur. Det er ingen barn som fremhever språktimen/førskoleklubben som noe de liker eller ikke liker.

Det de fleste barna forteller oss forstår vi som om at barna innretter og tilpasser seg strukturen gjennom en barnehagehverdag. I barnesamtalene fremstår barna som både trygge og tilfredse med måten barnehagen er strukturert på. Barna liker selv best den uformelle organiseringen, det kommer frem når vi spør hva de foretrekker. Typiske voksenstyrte aktiviteter som samlingsstund, språktime

og språkgruppe er ikke noe barna trekker fram i barnesamtalene. Et barn sier blant annet: «På språktimen øver vi til skolen».

Barnehagejungelen

Det barna liker aller best i barnehagen er å leke med vennene sine. Med dette forteller de oss at de helst foretrekker uformell organisering i barnehagen. Det kommer ikke frem lek/aktiviteter barna ikke liker å gjøre i barnehagen. Det barna liker minst i barnehagen er å bli uvenner eller at noen er slemme med hverandre. De var mer opptatt av det sosiale og miljøet de er del av. Barna har en opplevelse av at de får bestemme i barnehagen, og kobler dette til lek og oppgaver som for eksempel ryddesjef. Barna er mest opptatt av hvem av barna som får bestemme i leken, og hvem som er sjefen i leken. De fleste barna opplever å bli hørt av de voksne i barnehagen. Vi får inntrykk av at det er viktigere for barna hvem de er sammen med enn hva de leker med. De viser til mange ulike leker og aktiviteter, men det er hele tiden vennskapet og det å være sammen med vennene som blir trukket fram. De setter tydelig pris på felleskapet, være sammen med jevnaldrende og drive med det som er viktigst for dem, lek. Det at de liker best å være ute i barnehagen, tror vi kan ha en sammenheng med at det er naturlig for barn å være fysisk aktive, de føler seg frie, har god tid og god plass. Dette tror vi kan føre til at det blir mindre avbrudd og konflikter i leken, de får mer rom å utfolde på seg på. Vi ser at de fleste femåringer har gode vennskap med hverandre i alle barnehagene våre. Vi møter også to-tre barn som føler at det er de andre barna som bestemmer. Det virker som om at barna synes dette er litt vanskelig, og er litt lei seg for dette.

Barnehagefamilien

Barna virker som de er fornøyde med de voksne i barnehagen, og de trekker frem mange ulike aktiviteter som de voksne gjør sammen med dem. Det var ikke alle barna som var så opptatt av de voksne, og hva de gjorde. Når vi spør barna hvem de liker å være sammen med er de opptatt av tre egenskaper hos de voksne. De er opptatt av de voksne som er snille, de voksne som leker og de voksne som liker dem. Ut ifra det barna forteller oss gjennom barnesamtalene forstår vi hvilke «typer» voksne barna foretrekker i barnehagen. Vi forstår det slik at barn liker voksne som er tilstede og er engasjerte sammen med dem. Vi får inntrykk av at barna liker voksne som støtter opp om, og er med dem i leken. Barna trekker også frem de voksne som er snille. Disse voksne forstår vi som

om at de bry seg om barna, viser omsorg, og møter barnas behov. Når de voksne «liker meg», tror vi at dette er voksne som ser barna og er genuint interessert i dem.

Grunnen til at barna liker typiske «fangeleker» kan ha en sammenheng med at de voksne er aktive, gir barna mye oppmerksomhet, og at barna syntes dette er spennende. Når barna velger 18 assistenter og 8 pedagoger til det første ledige setet i bussen gir det oss noen tanker om dette kan ha kausalitet til hvem som er mest sammen med barna, hvem som møter dem om morgenen når de kommer, menneskelige egenskaper, tilgjengelighet og interessen for barna.

Barnehagetempelet

Når barna får leke har de det bra i barnehagen. Flertallet av barna sier at de foretrekker utelek fremfor innelek. De foretrekker å leke med barn fremfor å leke med voksne, og de er svært opptatt av vennskap. Det er vennskap og felleskap med de andre barna som er det viktigste.

Vi forstår ut fra det barna sier at de ønsker mye tid og rom til lek i barnehagen, først og fremst med hverandre. Vi ser også at barna har behov for sin egen barnekultur uten voksne. Ut fra samtalene oppfatter vi at dette gjelder barn som har et godt etablert vennskap og gode lekerutiner. Uten gode lekerutiner tror vi at barna ikke hadde klart seg fullt så godt uten støtte fra voksne, og at de hadde vært mer opptatt av dem. Derimot oppfatter vi at de barna som ikke får bestemme i leken er mer avhengige av at de voksne er mer tilstede og er støttende for dem. I barnesamtalene påpeker de fleste barn at de ikke liker å bli uvenner. Det å være uvenner er for barna å være i uenighet, i konflikt, krangle og oppføre seg dårlig med hverandre.

6.4 Konklusjon knyttet til hvilke kvalitetsperspektiv barn foretrekker

For å belyse hvilke kvalitetsperspektiver barna foretrekker i barnehagen har vi gjennomført barnesamtaler. Det kvalitetsperspektivet som barna preferer mest til er Barnehagetempelet. Dette betyr at barna foretrekker å være aktør i eget liv, og at barna ønsker å oppleve en kultur for lek i barnehagen. Vennskap og det å tilhøre et godt felleskap har stor betydning for barnas trivsel og glede.

7 Oppsummering, implikasjoner og avslutning

7.1 Innledning

Problemstilling som vi reiste innledningsvis handler om det vanskelige spørsmålet

Hva er 5 åringens syn på kvalitet i barnehagen? For å avdekke dette har vi utviklet en teoretisk modell knyttet til kvalitetsvurdering som vi presenterte i kapittel 3, *Figur 1: Servicekvalitet og livskvalitet i barnehagen*. Vi har anvendt Bolman & Deal sine fire perspektiver på atferd i organisasjoner som utgangspunkt for å si noe om kvalitet. På bakgrunn av perspektivene til Bolman & Deal utviklet vi fire metaforer for barnehagen: Barnehagefabrikken, Barnehagejungelen, Barnehagefamilien og Barnehagetempelet.

Vi har hatt to forskningsspørsmål i forhold til problemstillingen vår. Det ene spørsmålet er hva vi kan finne ut ved bruk av observasjon ute i barnehagene, og det andre er at vi vil spørre barna selv hva de synes.

Av de fire perspektivene trakk de frem høyre side av modellen vår som går på de myke kvalitetene i barnehagen: Barnehagetempelet og Barnehagefamilien. Det kvalitetsperspektivet som kommer i første rekke blant alle barn er Barnehagetempelet. De er opptatt av kvalitetsfaktorer som befinner seg her. Dette er de helt klare på.

7.2 Kvalitetsperspektiver barna preferer mest til sett i sammenheng med våre observasjoner og barnas preferanser på kvalitet

7.2.1 Barnehagetempelet

Lek

I følge femåringenes stemme må lek være kjerneaktiviteten i barnehagen og må komme i første rekke.

For at barna skal ha det bra og trives trenger de å leke. Vi forstår godt at barna liker best å leke i barnehagen. Når barna er i lekens verden blir de engasjerte og opplever noe som er meningsfullt. I leken opplever barna en høy grad av motivasjon og lykke, de er her og nå og glemmer tid og sted.

Dette så vi tydelig i deltakende observasjonen 1 på side 55-56. Når vi inviterte barna inn i romskipleken var de ikke vanskelige å be. Vi opplevde en forvandling av stemningen blant barna. Da så vi at uttrykket for kvalitet endret seg fra voksen perspektivet til barneperspektivet, og det ble en lekekultur på utelekeplassen. Fra å være tilfreds og fornøyde med den uteleken som var, så vi barna ble mer engasjerte, viste mer glede og tok lekeroller. Alle ble veldig tiltrukket av leken og det så ut som om de ble motivert og fikk lyst til å delta, og vi la merke til at de fleste barna gikk inn i lekens magiske verden. Barna viste her at de foretrekker å være sammen med de voksne som er interesserte i dem, leker med dem og legger til rette for lek. Barna ble tiltrukket romskipleken, og flere barn strømmet til underveis. I utgangspunktet opplevde barna allerede servicekvalitet i uteleken, men vi ser tydelig at når voksne deltar bevisst i leken stimulerer dette til glede og lykke for barna som igjen kan gi en følelse av økt livskvalitet.

Vennskap

I følge femåringens stemme må tilrettelegging for vennskap ha en stor plass i barnehagen. Vennskap står høyt hos femåringene. Når barna forteller om lek knytter de dette til vennene sine. De er opptatt av ulik lek og aktiviteter som de gjør sammen i barnehagen. Det er viktig for femåringene å oppleve tilknytning/tilhørighet. Vi tror at årsaken til at barn trekker frem det med vennskap er at de føler en tilhørighet til de andre barna og til barnehagen. Det føles godt å møte og vente på noen de gleder seg til å treffe. Barn kan bli skuffet og lei seg hvis ikke vennene kommer i barnehagen. Vi ser at når barna kommer i barnehagen spør de etter, og oppsøker vennene sine først. Når vi snakker med barna om vennskap viser de tydelig glede når de snakker om vennene sine og vi hører og ser sterke vennskapsbånd der barna har tilknytning til hverandre. Ut fra både barnesamtaler og observasjoner forstår vi det slik at det er viktigere for barna å være sammen med vennene sine enn selve lekaktiviteten. Dette så vi tydelig i løpende protokoll 1 på side 64-65 der vi så to jenter som var opptatt med å tegne sammen. De hadde en egen interne barnekultur med gode blikk og humor dem imellom, og brydde seg ikke om alt det andre som skjedde rundt dem.

Inkludering og felleskap

Det å kunne få være i et lekende felleskap med jevnaldrende barn fremmer de sosiale relasjonene og er sentralt for hvordan barna opplever barnehagen. I deltakende observasjonen 5 «venneklubben» side 60-61 kommer dette tydelig frem. Her møter vi tre jenter som ivrig forteller om klubben sin. De

er stolte over å ha eget rom med egne hemmeligheter. De er selvstendige og vi ser at de er gode venner på grunn av det fine samspillet de viser. Her merker vi en gjensidighet mellom jentene og at de har en sterk «vi-følelse». Vi ser tydelig at dette er venner som har funnet hverandre i leken. Vi ser også at vennskapet er preget av humor og glede, og at vennskapet ikke har oppstått utfra at «alle skal ha en venn» prinsippet. De har funnet hverandre. Dette bekrefter jentene senere i barnesamtalene. Denne observasjonen viser oss viktigheten å beskytte og verne om vennskap blant barn. Vi ser at femåringen har dannet seg gode vennsksrelasjoner over tid, og de ser ikke på de voksne som «lekekamerater» men mer som tilretteleggere og støttespillere. Barn som har gode vennsksrelasjoner med andre barn virker mer selvstendige og er ikke så opptatt av å ha med voksne i leken. I de ulike barnehagene legger vi merke til at personalet møter barna i leken veldig ulikt, og har forskjellig tilrettelegging av det fysiske miljøet til barna. Samtalene viser at det er viktig for barna som strever å ha likeverdig plass i leken og føle seg inkludert. Dette kom tydelig frem i en barnesamtale der et barn hadde følgende sitat på side 73: *«jeg vil være Grusomme Gabriel, men må bare være Kaptein Sabeltann. Preben og Olai bestemmer, da leker jeg alene»*.

Videre er inkludering noe barna er opptatt av. Når vi snakker med barna om det å være uvenner bruker de begreper som det å være slem, når noen slår, når noen biter og sier stygge ting. Noen av barna sier at de ordner opp selv og ikke trenger voksne til å hjelpe dem. Et barn sier følgende sitat på side 72 som vi tenker er oppfatning for flere barn: *«Espen er litt slem, han sier stygge ting og spør ikke. Han bare ødelegger leken»*. Dette kan bety at når barna ikke har venner eller blir uvenner opplever de det motsatte. De mister den gode trygge følelsen og kan kjenne på følelsen av og ikke bli akseptert av de andre barna som igjen kan gå ut over mestringsfølelsen. Hvis ikke barna mestrer å være sammen med de andre barna i et godt felleskap, og de mangler lekekompetanse og sosiale ferdigheter så kan dette være med å redusere barnas engasjement, mening og lykke. Vi ser at mestring er en viktig byggestein for at barna skal ha et «lykkelige liv» i barnehagen. Å være uten gode venner i barnehagen kan gi barna en følelse av ensomhet, og de kan bli mer sårbare som kan føre til at de får problemer i forhold til tilpasninger i det stor felleskapet.

7.2.2 Barnehagefamilien

Snille og lekende voksne

I følge femåringen er det aller viktigst at de voksne er snille, ser dem og viser omsorg. Dette er de verdier som har størst betydning for barna i relasjoner med de voksne i Barnehagefamilien. Når vi er ute i observasjonene ser vi igjen personalet som barna velger å ha med seg på bussen som vi bruke i forbindelse med vår barnesamtale guide. De voksne som barna forteller er snille ser vi er de voksne som er vennlige, varme og har det gode blikket. I barnesamtalene i en barnehage ville alle barna ha med seg samme assistenten på bussen. Vi kjenner igjen det barna forteller oss i løpende protokoll 2 side 65-66. Assistenten gikk og nynet når hun utførte de praktiske gjøremålene under måltidet. Under selve måltidet bekreftet hun også barna med å ta på dem og være tilstede i «værelset». Vi så på barna at denne assistenten gjorde frokosten til mer enn bare et måltid. De fikk så mye mer enn bare mat, de fikk en perfekt start på dagen. Vi så barn som smilte, spiste og hygget seg i lag. Dette er et godt eksempel på at barn får oppleve livskvalitet i barnehagen. I deltakende observasjonen 3 på side 58-59 blir viktigheten av disse kvalitetene belyst. Ved dette måltidet er det mer fokus på gjennomføringen av måltidet og lite fokus på barneperspektivet. Her ser vi ikke den varme voksne som barna selv preferer til. Barna i dette måltidet er mer usikre og er ikke i den gode dialogen med de voksne. Her får barna oppleve servicekvaliteten.

Vi både ser og hører at barn også liker voksne som leker. Mange barn valgte de voksen som leker på bussen under barnesamtalene. Dette så vi også i deltakende observasjon 4 side 59-60. Her er den voksne aktiv i leken og bruker lekestemme, og barna får en opplevelse av å være i magisk lek. Barna er glade, ivrige, øynene stråler og det oser av livskvalitet.

7.2.3 Barnehagejungelen

Medvirkning

Det er bare en ting barna er opptatt av når det gjelder Barnehagejungelen, og det er at de får bestemme i leken. Det er i leken barna føler at de bestemmer og har medvirkning. De får bestemme hvem, og hva og hvor de skal leke. Noen få av barna er ikke helt fornøyd med rollen sin i leken med andre barn. De har et ønske om å ha mer medvirkning i vennskap relasjonene. Noen få av de barna vi ser og hører har mer makt i lek og vennsksrelasjoner enn andre barn. Dette viser sitatet på side 73 under spørsmål nr. 6 fra samtaleguiden: «*Raymond gjør det jeg sier*». Barna er tydelige på at det er

de voksne som bestemmer i «språktimen». Ut over dette var ikke barna så opptatt av å få bestemme i barnehagen.

7.2.4 Barnehagefabrikken

Trivsel og trygghet

Når vi var ute i de fem barnehagene så virket det som om femåringene var fornøyd med den strukturen som er i dag. Alle sa at de likte å være i barnehagen. Vi ser og hører at femåringen ikke er opptatt av regler og rutiner, organisering av dagsrytmen eller hvem som er leder på de ulike avdelingene. Dette er de trygge rammene som ikke barna tenker over i sin barnehagehverdag. Ut fra deltakende observasjon 2 side 56-57 så ser vi tydelig fokus på Barnehagefabrikken. Denne observasjonen viser at det ikke er noen av barna som mistrives, alle innretter seg og følger instruksene gitt fra voksne. I løpende protokoll 3 side 66-67 ser vi at når pedagogen bestemmer innholdet i første del av timen i svømmehallen så er det ingen barn som protesterer på det. De godtar at det er den voksne som bestemmer innholdet. Barna innretter seg etter det de voksne bestemmer. De kommer ikke på at det skulle vært annerledes. Dette viser hvor lett femåringene tilpasser seg eksisterende rammer og betingelser i barnehagen uten å være kritiske.

I kapittel 3 som handler om teoretiske tilnærming har vi på side 29 utarbeidet vi modellen service kvalitet - livskvalitet i barnehagen. Denne modellen viser oss at barnehagen trenger både de «harde» kvalitetsperspektivene med NPM tenkningen, og de «myke» kvalitetsperspektivene med Hallowells 5 steg mot lykke. Barna syn på kvalitet ligger på de «myke» kvalitetsperspektivene Barnehagetempelet og Barnehagefamilien. Dette betyr ikke at vi kan legge fra oss de «harde» kvalitetsperspektivene Barnehagefabrikken og Barnehagejungelen. Vi trenger også disse kvalitetsperspektivene for og sikrer oss at de strukturelle rammene og barneperspektivet blir ivaretatt slik at den totale kvaliteten i barnehagen blir komplett. Det er kombinasjon av alle disse kvalitetsperspektivene vi må bruke for å oppnå kvalitet i barnehagen. Det blir styrers oppgave å balansere disse kvalitetsmodellene på en best mulig måte.

7.3. Implikasjoner for videre arbeid med å få frem barnets stemme

Vi har nå gjort et begrenset utvalg i de kommunale barnehagene i Eigersund. Svarene vi fikk i forskningen vår gjelder ikke for alle barnehager, men barna hadde ensidige svar for hva som er kvalitet for dem: Lek og vennskap.

7.3.1 Implikasjoner for struktur og ledelse

For å møte 5 åringenes stemme og ta dem på alvor må vi som ledere i barnehagene bringe følgende budskap videre til omgivelsene rundt oss: «*i barnehagen vil barna leke med vennene sine og møte voksne som er snille og lekende*». Skal vi få dette til må vi for det første forske litt i egen organisasjon og se på hvilken kultur og praksis som preger barnehagene i dag.

I løpet av de besøkene vi hadde rundt i de kommunale barnehagene i Eigersund la vi merke til at praksisen og perspektivet på lek og vennskap er tilrettelagt og vektlagt på forskjellige måter i dag. Vi som ledere må bruke lek som kompass for alle i barnehagen hvis vi skal klare å møte barnas stemme og sammen gå i den riktige retningen.

Skal vi få til en endring og utvikling i barnehagene må vi forankre arbeidet i alle ledd i fra politikere til hver enkelt ansatt. Vi må sette i gang en kompetanseutvikling som bidrar til økt profesjonalisering innen lek og vennskap med fokus på voksenrollen i alle barnehagene. Da kan vi utvikle et profesjonsfellesskap der alle får være med å delta i utviklingen mot mer «lekekloke barnehager og lekesterke barn»

Vi som ledere må i samhandling med barnehageeier og PPT lage en strategisk plan for hvordan vi ønsker å utvikle barnehagene i en felles retning der det er stor plass for lek og vennskap, og der vi har fokus på voksenrollen. Det må skapes en grunnholdning og pedagogisk plattform der lek og vennskap står i fokus. Denne grunnholdningen må gjenspeiles i vår visjon og våre sentrale mål for de kommunale barnehagene i fremtiden.

Den strategiske planen bør presenteres for politikerne i kommunen for at barnehagestyrerne skal oppnå innflytelse og makt i diskusjonen om barnehagens innhold og arbeidsmåter.

Strategiprosessen bør bestå av:

1. Strategisk analyse ved hjelp av SWOT metoden i forhold til hva vi må gjøre for å nå vår nye visjon og målsetting, og for å få en oversikt over barnehagens styrker og svakheter i forhold til arbeid

med lek og vennskap. Alle ansatte må være med på dette arbeidet og vi bør analysere følgende opprettholdende faktorer:

- Rammeverket
- Kunnskap om lek
- Organisering og tilrettelegging av lek og vennskap
- Fysisk lekemiljø
- Lekemateriell
- Voksenrollen
- Språk for lek

2. Vi må ta strategiske valg ut fra vår SWOT analyse og bestemme oss for hvilken vei vi skal gå for og nå målene om å bli «lekekloke barnehager».

3. Hver barnehage må lage en implementeringsplan som viser hvordan vi skal komme dit vi vil og ta beslutninger om hva vi skal satse på, og hvordan vi skal gjøre det. Hva har dette å si for oss ute i barnehagen helt konkret? Her er det viktig å få med seg alle i personalgruppen slik at vi får et kollektivt kompetanseløft i forhold til lek, vennskap og betydningen av voksenrollen. Vi kan sammen lage en beskrivelse av ønsket praksis i forhold til lek og vennskap slik at vi kan danne oss et fremtidsbilde av hvordan det skal se ut. Etterpå kan vi lage tiltak i en handlingsplan. I dette arbeidet blir det viktig å involvere foreldregruppen i hver barnehage.

4. Vi må etablere lærende nettverk på tvers av barnehagene som består av flere lekeombud som skal kvalitetssikre at lek og vennskap blir prioritert i alle barnehagene.

7.3.2 Implikasjoner for hvordan vi kan utvikle barneperspektivet

Vi som ledere må sørge for at barns medvirkning står i sentrum, og at barns behov går foran de voksnes behov. Vi må ikke glemme hvem vi er til for i barnehagen. Barns egenstyrte lek og barns lekenhet kommer til syne i alt de gjør, og bør ha hovedrollen i barnehagen. Det er ikke barna som skal tilpasse seg de voksnes arbeidsmiljø, det er de voksne som skal tilpasse seg barnas lekemiljø. Vi voksne må være nysgjerrige og spør barna hva de trenger i leken og vise at vi er interessert i leken. Det er en tradisjon som vi ser i mange barnehager som handler om at voksenperspektivet kommer foran barneperspektivet. Dette må vi snu slik at barnets stemme og medvirkning kommer i fokus. Vi som profesjonsutøvere må bruke faget vårt som makt for å skape et felles språk for lek. Dette handler

også om å verne om barnas rettigheter i forhold til leken. For at barna skal kunne mestre livet på best mulig måte og kunne bære sin egen bagasje trenger vi barnehageansatte som kan stå opp for barna, stille kritiske spørsmål og være reflekterende. Barna trenger voksne med faglige muskler og de riktige verdiene i de styrende dokumentene våre.

7.3.3 Implikasjoner for den voksnes rolle

Vi som leder må ta ansvar for å skape en god tilbakemeldingskultur i barnehagene, for å sikre oss at vi beveger oss i samme retning på en kollektiv måte. Vi må jobbe for at det er flere voksne i barnehagen som møter barna med vennlighet og det gode blikket, og som er genuint interessert i barna. Vi som voksne må oppdaterer oss på aktuell kunnskap og ny forskning om barns utvikling. Dette må hele tiden sees i sammenheng med samfunnsutviklingen og nye komplekse oppgaver. Det må jobbes aktivt med utvikling av relasjonskompetansen som handler om å ta barns perspektiv, lytte og observere. Barna må erfare og møte trygge ansatte som er sensitive, tilgjengelige og som responderer på barnas behov. Det må skapes en bevissthet om forhold til metalliseringsbegrepet, det er viktig å kunne forstå seg selv for og for å forstå andre. Som profesjonelle omsorgspersoner må vi reflektere over hvordan vi bruker tiden i barnehagen. For å kunne ivareta hvert enkelt barn og deres behov må vi legge til rette for at hverdagen ikke blir for hektisk og travel. Hvis vi organiserer oss for mye og det er for mange ting som skjer så kan det fort gå ut over samspillet mellom voksne og barn. Derfor er det viktig å bruke systematisk observasjon slik at vi kan reflektere og lære for og stadig kunne være i endring og utvikling.

Videre må alle som jobber i barnehagen se, anerkjenne og forstå den livsviktige leken. De voksne må være tett på for og kunne «lese» leken, for så å kunne være med å bringe leken videre sammen med barna. Vi må være beviste på at vi ikke hindre barna i leken, men gjør de rette tingene. Det er de voksnes tilstedeværelse og kompetanse som er sammen med barna som avgjør om barna får leke, hvem de får leke sammen med og hva de leker. Vi må ha personalgrupper som «drar» i samme retning og har fokus på sin rolle som profesjonelle lekere. Dette har stor betydning for hvordan de voksne støtter barna i leken. Barna utsettes for oss voksne hver dag, men de har ikke noe valg om hvem de vil ha. Derfor må vi må tørre og «røske» ut de voksne som ikke har den rette «gjøre kompetanse» for å kunne møte barnas behov.

7.3.4 Implikasjoner for hvordan vi som ledere må jobbe med kulturen

Vi som ledere må finne ut hvor vi står i forhold til at vi skal ha en barnehage som er mest preget av lekekultur. Vi må kartlegge vårt syn på lekekulturen nå og fremover i tid. Videre må vi vurdere om våre lederkompetanser stemmer med det kulturbildet som møter oss. Det er viktig at vi har en selvbevissthet rundt dette og våre holdninger og verdier er i tråd med den kulturen vi skal lede i barnehagen. I dette arbeidet må vi ledere være villige til å endre oss selv for å kunne lede endringsprosessen mot en mer lekende barnehage.

Vi har stort fokus på voksenrollen i barnehagen og derfor har vi hatt for lite fokus på det fysiske miljøet. Vi må se nærmere på hva som kjennetegner leken og hvilke behov barna har i de ulike aldersgruppene. Hvis vi tilrettelegger det fysiske rommet ved å ta utgangspunkt i lek, får vi en mer lekevennlig kultur som inviterer barna til lek. Leken skal gjenspeiles i det fysiske miljøet og barna skal få anledning til å leke store deler av dagen uten avbrytelser. Derfor må vi ha et rikt lekemiljø med endringsvillige rom som legger til rette for ulik bruk av lekematerialer. På denne måte kan vi være på å anerkjenne barns lek og gi barna tillit til at de selv best vet hva de trenger i leken. Vi må ha et mål om at det fysiske miljøet skal være et inkluderende miljø som stimulerer til vennskap og fellekap.

7.3.5 Implikasjoner for videre forskning

Vi blir stadig presset til å forsvare lekens egenverdi samtidig som forskning viser at det er i leken barna lærer. Professor Dion Sommer konkluderer etter 400 forskningsprosjekt, at det er gjennom leken barn lærer. Videre viser forskning at det å starte med målstyrt læring tidlig ikke har noen god effekt på barna videre i skolelivet, heller det motsatte (Antonsen, 2015).

Vi ser at det er behov for videre forskning i forhold til hvor mye lek har å si for barns utvikling. Vi anbefaler forskere til å se nærmere på hvor mye kreative og fleksible lekemiljø har å si for barns utvikling. I tillegg bør en også se nærmere på hva kvaliteten på lekematerialer har å si for barns utvikling og læring. Det hadde også vært spennende å forske videre på hvor stor betydning det har for barns læring at de voksne deltar i leken på en støttende og utforskende måte. Denne forskningen kunne gi oss en utvidet forståelse som fører til økt læring om hvordan barnet utvikler seg til å bli et helt menneske gjennom lek med lekekloke voksne. I det komplekse samfunnet barnet vokser opp i,

tror vi at barn trenger voksne med mye kompetanse om lek slik at vi får livsglade barn som utvikler en robusthet, og mestrer utfordringer i møte med andre barn.

7.4 Sluttord

Nå har ekspertene talt og vist oss hva som er meningsfylt i deres barnehagehverdag. Vi ble ikke overrasket over barnas svar, vi ser jo barn hver dag som elsker å leke med hverandre. Nå må vi voksne snart forstå at leken skaper det gode liv for barna våre slik forskningen viser.

Jo da, vi har jobbet med lek i alle år, men hva er det som gjør at leken ofte kommer i andre rekke? Vi vet at leken i barnehagene er godt forankret i lovverk, så det står ikke på det. Vi tror at det kan ha noe med gamle tradisjoner å gjøre, og at vi som ledere i barnehagen ikke bruker vår faglige makt på riktig måte. Vi bør lede barnehagene våre med lek som kompass, og gjøre de endringer som er nødvendige for å møte barnas stemme. Vi tror også at dette kan komme av læringspress fra omgivelsene rundt barnehagene. Den instrumentelle retningen med lekbasert læring har «plantet» seg inn i barnehagen de siste årene, og den sosialpedagogiske retningen har vært mindre i fokus. Vi mener at denne utviklingen må snus, slik at de voksne kan møte de behovene barna trenger for å mestre livet i barnehagen og bli til seg selv gjennom leken. For å klare å snu fokuset på en best mulig måte, så har vi tro på at vi som profesjonsutøvere må ta utgangspunkt i Hallowells «lykkesirkel» slik at barna opplever livsmestring gjennom hele barnehagelivet.

I barnehagen har vi det ofte så travelt og organiserer så mye at vi nesten ikke har tid til å leke. Vi må ta tak i dette og heller prioritere leken hvor barna kan være selvstendige aktører og bruke sine sterke sider. I leken får de utvikle seg på godt og vondt gjennom de erfaringer de gjør i felleskapet med andre barn. Hvis vi bruker kvalitetsmodellen som vi har laget og jobber ut ifra kvalitetsfaktorene i de fire perspektivene, kan dette være et verktøy som er med på å systematisere og sikre kvalitet mot veien til flere lekende barnehager enn det vi har i dag. Vi som ledere må ha god kunnskap om lek og lage gode planer gjennom barnehagefabrikken, sikre at barnet har medvirkning i barnehagejungelen, å ha voksne som ser barnas behov i barnehagefamilien. Da kan vi sikre en god lekekultur i barnehagetempelet.

«Veien til å bære sin egen bagasje starter i leken. Sånn – nå kan leken begynne. Nå kan livet begynne.»

(Holte og Monrad-Hole, 2018)

Litteraturliste:

- Abrahamsen, G. (1997). *Det nødvendige samspillet*. Oslo: Tano Aschehoug,
- Baldersheim, H., Rose, L.E. (red.) (2014). *Det kommunale laboratorium. Teoretiske perspektiver på lokal politikk og organisering*. (3.utg) Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS
- Barne- og familiedepartementet. (1999). St. meld nr.27 (1999-2000). *Barnehagen til beste for barn og foreldre*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-27-1999-2000-/id133808/>
- Barne- og familiedepartementet. (2002). St. meld nr.24 (2002-2003). *Barnehagetilbud til alle. Økonomi, mangfold og valgfrihet*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no > dokumenter > stmeld-nr-24-2002-2003->
- Blikk for barn. (2017) Hentet fra <https://blogg.hioa.no > blikkforbarn>
- Bolman, L.G & Deal, T.E. (2010). *Reframing the Path to School Leadership. A guide for teachers and principals*. (2.utg.) USA: Corwin a sage company
- Bolman, L.G. & Deal, T.E. (2018). *Nytt perspektiv på organisasjon og ledelse. Struktur, HR, Politikk og symboler*. (6.utg.) Oslo: Gyldendal
- Bovaird, T. og Löfler, E, eds. (2009): *Public management and governance*. London: Routledge
- Brandtzæg, I., Torsteinson, S., Øiestad, G. (2013). *Se barnet innenfra. Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget AS
- Eide, B.J., Winger, N. (2017). *Fra barns synsvinkel. Intervju med barn-metodiske og etiske refleksjoner*. (6. opplag.) Oslo: J.W. Cappelens forlag AS
- Eigersund kommune. (2017). *Kvalitets og kompetanseplan for barnehagene i Eigersund 2017-2019*.
- Forbruker- og administrasjonsdepartementet. (1987). St meld nr. 8. (1987-1988). *Barnehagen mot år 2000*. Henter fra <https://stortinget.no > no > Stortingsforhandlinger > Lesevisning>
- GoBaN (Gode barnehager for barn i Norge) (2019). Hentet fra <https://goban.no > om-prosjektet>
- Gotvassli, K.Å., Vannebo, B.I. (2016). *Strategisk ledelse i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm AS
- Greve, A., Jansen, T.Thorsby, Solheim, M. (2017). *Kritisk og begeistret. Barnehagelærerens fagpolitiske historie*. Bergen: Fagbokforlaget
- Gunnestad, A. (1985). *Didaktikk for førskolelærere*. (2. utg.) Gjøvik: Tano

- Hasle, P., Thoft, E. Olesen, K.G. (2019). *Ledelse med social kapital i den offentlige sektor*. København: Akademisk forlag
- Hennum, B.A og Østrem, S. (2018). *Barnehagelæreren som profesjonsutøver*. Oslo: Cappelen Damm AS
- Heyerdahl-Larsen, L. (red.) (2015). *Femåringen – mellom lekende læring og undervisning*. Oslo: Pedagogisk forum
- Høsøien, U., Prytz, M. (2018). *Barnehagebasert kompetanseutvikling. En idebank*. Oslo: Pedlex
- Jacobsen, D.I. (2018). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?* (3. utg.) Oslo: Cappelen Damm as
- Johansson, K.R. (2011). *Modig ledelse i barnehagen*. Oslo: SEBU Forlag
- Jørgensen, P. Schultz. (2016). *Styrk barnas karakter. Et forsvar for barn, barndom og karakterdannelse*. Oslo: Pedagogisk forum
- Kjeldsaas, L., Ullmann, R. (2015). *Utviklende ledelse i barnehagen 1. Kompetanseutvikling, endring, utviklingssamtalen*. Oslo: Pedlex
- Kjeldsaas, L., Ullmann, R. (2016). *Utviklende ledelse i barnehagen 2. Organisasjonskultur, temaarbeid*. Oslo: Pedlex
- Lekhal, R., Zachrisson, H. Daae., Solheim, E., Moser, T., Drugli, M.B. (2016). *Dette vet vi om barnehagen: betydningen av kvalitet i barnehagen*. Oslo: Gyldendal Norsk forlag AS
- Lov om barnehage (2017). Hentet fra <https://lovdata.no> > lov
- Lund, I. (2015). *«De er jo bare barn». Om barnehagebarn og mobbing*. Oslo: Pedlex
- Lund, I. (2016). *Mobbing i barnehagen. Anerkjennelse som forebygging*. Oslo: Pedlex
- Løkken, G., Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen*. (4.utg.). Oslo: Universitetsforlaget
- Melaas, T. (2013). *Med blikk for lek i barnehagen. Starte – verne – videreutvikle*. Oslo: Kommuneforlaget
- Melvold, L. (red.) (2018). *Livsmestring i barnehagen. Å bære sin egen bagasje*. Oslo: Kommuneforlaget AS
- Melvold, L. (red.) (2019). *Barn er budbringere. En veiviser til psykisk helsefremmende barnehager*. Oslo: KF

Moen, K. Hoås, Gotvassli, K.Å., Granrusten, P.T. (red.) (2016). *Barnehagen som læringsarena. Mellom styring og ledelse*. Oslo: Universitetsforlaget

Nicolaysen, K. Green. (2016). *Barnekonvensjonen. FNs konvensjon om barns rettigheter*. Oslo: Pedlex

Pape, K. (2013). *Jakten på den gode barndom. Lekende og inkluderende miljøer i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget AS

Kunnskapsdepartementet. (2006). St.nr.16. (2006-2007). *Og ingen sto igjen*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no › dokumenter › stmeld-nr-16-2006-2007->

Kunnskapsdepartementet. (2008). St.nr.41. (2008-2009). *Kvalitet i barnehagen*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no › dokumenter › stmeld-nr-41-2008-2009>

Kunnskapsdepartementet. (2012). St. meld 24. (2012-2013) *Framtidens barnehage*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no › dokumenter › meld-st-24-20122013>

Kunnskapsdepartementet. (2014). *Kompetanse for fremtidens barnehage (2014-2020)*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no › kompetanse for fremtidens barnehage 2013>

Kunnskapsdepartementet. (2015). *St. meld 19. Tid for lek og læring, bedre innhold i barnehagen*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no › dokumenter › meld.-st.-19-20152016>

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen*. Hentet fra <https://www.udir.no › rammeplan>

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Ny forskrift om pedagogisk bemanning*. Hentet fra <https://lovdata.no › dokument › forskrift>

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Kompetanse for fremtidens barnehage. (2018-2022)* Hentet fra <https://www.regjeringen.no › dokumenter › kompetansestrategi-for-kompe...>

Kunnskapsdepartementet. (2018). *Flere barnehagelærere i barnehagen*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no › aktuelt › flere-barnehagelarene-i-barnehagen>

Kunnskapsdepartementet. (2019). *St.meld nr.6. Tett på – tidlig innsats og inkluderende felleskap, barnehage, skole, SFO*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no › dokumenter › meld.-st.-6-20192020>

Roald, K. (2010). *Kvalitetsvurdering som organisasjonslæring mellom skole og skoleeigar*. Hentet fra http://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/3849/Dr.thesis_Knut%20Roald.pdf;jsessionid=A3BA878425421EB9C64AAD8D18FB92DE.bora-uib_worker?sequence=1

Røyseland, A., Vabo, S.I. (2016). *Styring og samstyring- governance på norsk*. (2. utg.) Bergen: Fagbokforlaget

Stortinget. (2002). Barnehageavtalen. Hentet fra <https://www.regjeringen.no › dokumenter › otprp-nr-76-2002-2003- › sec2>

Størksen, I. (red.) (2018). *Livsmestring og livsglede i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm as

Thorsen, I. Tveter. (2016). *Barnehagelæreren profesjon, politikk og forskning*. Oslo: Cappelen Damm AS

Utdanningsnytt. (2019). Barn fra barnehager med god kvalitet for et års forsprang på skolen. Hentet fra <https://www.utdanningsnytt.no ›>

Utdanningsnytt. (2019). Professor vil gi smilefjes til gode barnehager <https://www.utdanningsnytt.no ›>

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Oslo: Pedagogisk forum

Østrem, S.(red.) (2018). *Barnehagen som samfunnsinstitusjon*. Oslo: Cappelen Damm as

Vedlegg 1: Informasjonsbrev til foreldre med samtykke skjema og samtaleguide

Informasjonsbrev til foresatte

”Hva legger 5 åringene i kvalitet i barnehagen, og hvordan skaper vi gode rammer for barns livsmestring»?

Vi vil med dette informere dere om at vi over en 4 årsperiode har studert ved universitet i Agder der vi tar en master i ledelse – erfaringsbasert med spesialisering innenfor barnehageledelse. Dette er et studie som er i tillegg til vår daglige jobb som styrere i Grøne Bråden og Slettebø barnehage.

Det neste halve året skal vi fullføre masteroppgave knyttet opp mot kvalitet i de kommunale barnehagene i Egersund. Temaet i oppgaven er knyttet opp mot barns oppfatning av kvalitet og de voksnes rolle i barnehagen. Dette vil bli sett i sammenheng med hva vi som personalgruppe setter fokus på i barnehagen, og hvilken betydning dette har for barnas opplevelser av den gode barnehagen.

Dette informasjonsbrevet er et spørsmål til dere foresatte om deres barn kan delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne ut hva barna legger i kvalitet i barnehagen. I dette skrevet gir vi dere informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deres barn.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitet i Agder ved professor Morten Øgård er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får deres barn spørsmål om å delta?

Vi ønsker å velge ut 13 jenter og 13 gutter født i 2014. Disse barna har lengst erfaring i barnehagen og har best forutsetning for å delta i forskningen vår. I Grøne Bråden, Hellvik, Husabø og Rundevoll barnehage velger vi ut 5 barn i hver barnehage. I Slettebø barnehage vil antallet være 6 barn.

Hva innebærer det for deres barn å delta?

Vi skal gjennomføre barnesamtaler, deltakende observasjon og observasjon ved bruk av løpende protokoll i alle barnehager. Intervjuguide til barnesamtaler er vedlagt. Vi ønsker å følge barna i ulike situasjoner gjennom hverdagen i barnehagen.

Barnesamtaler blir registret på lydopptak og notater. Observasjonene blir også registrert ved bruk av notater.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis dere velger å la deres barn delta, kan dere når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om barnet vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for barnet hvis dere ikke vil at han/hun skal delta eller senere velger å trekke dere.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deres barn til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun vår veileder professor Morten Øgård og vi som Masterstudenter som har tilgang til materialet vi samler

inn. Lydopptak og notater fra ulike observasjoner vil bli anonymisert og innelåst i arkiv. I tillegg vil vi bruke en kode for hvert barn. Barna vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 15.12.2019. Alle personopplysninger, notater og lydopptak blir slettet etter sensur januar 2020.

Dine rettigheter

Så lenge barnet deres kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om barnet,
- å få rettet personopplysninger om barnet,
- få slettet personopplysninger om barnet,
- få utlevert en kopi av barnets personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av barnets personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om barnet?

Vi behandler opplysninger om barnet basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitet i Agder har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitet i Agder ved professor Morten Øgård, på epost morten.ogard@uia.no eller telefon: 38 14 17 71.
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Irene Sæveland Rasmussen
Styrer og Masterstudent
47269403

Marianne Skailand
Styrer og Masterstudent
95224640

irene.saeveland.rasmussen@eigersund.kommune.no marianne.skailand@eigersund.kommune.no

---

Samtykkeerklæring

Vi har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Hva legger barna i kvalitet i barnehagen og hvordan skape det «pedagogiske lykkehjulet»?», og har fått anledning til å stille spørsmål.

Vi samtykker til:

- og la barnet vårt delta i barnesamtaler
- og la barnet vårt bli observert i barnehage hverdagen

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet i januar 2020.

(Signert av begge foresatte til prosjektdeltakere, sted og dato)

SAMTALEGUIDE:

Vi har lyst til å høre hvordan du har det i barnehagen. Fortell!

1. Hva liker du å gjøre i barnehagen?
2. Hva gjør du i barnehagen når du har det bra?
3. Fortell meg hva du synes er kjekt i barnehagen
4. Fortell meg hva du ikke liker å gjøre i barnehagen
5. Hva gjør dere i Språktimen/Førskoleklubben?
6. Kan du fortelle noe du selv får bestemme i barnehagen?
7. Hvem leker du med i barnehagen?
8. Hører de voksne på deg når du snakker? Fortell
9. Gjør de voksne noe gøy sammen med barna? Fortell
10. Er det noen voksne du liker godt å være sammen med? Fortell
11. Hvorfor er det gøy å leke med akkurat den/disse voksne?
12. Hvilke voksne vil du ha med på busstur? Fortell

Vedlegg 2: Informasjonsskriv til kommunalsjef

Til kommunalsjef for Kultur og Oppvekst i Eigersund kommune Eivind Galtvik

I forbindelse med vår masteroppgave i erfaringsbasert ledelse ved Universitet i Agder, trenger vi ditt samtykke for å kunne starte vår forskning.

Prosjektittel: Kvalitet i barnehage

Prosjektbeskrivelse: Kvalitet i barnehagen er et omdiskutert tema. Mange ulike instanser har forskjellige meninger om hva kvalitet i barnehage er, men har noe spurt barna? Vi ønsker å finne ut hva kvalitet er for barna i barnehagen, og hvordan vi forbereder barna våre best mulig på fremtidens verden.

Vi har valgt kvalitativ metode med fokus på 5 åringen i de kommunale barnehagene. I

praksis vil dette bety:

1. Et informasjons utvalg av 26 femåringer i Grøne Bråden, Hellvik, Husabø, Rundevoll og Slettebø barnehage.
2. Utføre barnesamtaler og observasjon av respondentene i alle barnehagene.

Vi har fått godkjenning fra NSD til å starte forskningen. I tillegg trenger vi en godkjenning fra deg som Kommunalsjef slik at vi kan starte forskningen så fort som mulig.

Mvh

Marianne Skailand og Irene Sæveland Rasmussen

Styrere og Masterstudenter

Jeg godkjenner oppstart av forskning i de kommunale barnehagene i Eigersund kommune.

Sted/tid

.....

Eivind Galtvik

Kommunalsjef Kultur og Oppvekst

Vedlegg 3: Informasjonsskriv til styrerne

Til Hellvik, Husabø og Rundevoll barnehage v/ Aud Harriet Sleveland Olsen og Margrethe Seim

I forbindelse med vår masteroppgave i erfaringsbasert ledelse ved Universitet i Agder, vil vi nå informere om oppstart av forskningen i de kommunale barnehagene.

Prosjekttittel: Kvalitet i barnehage

Prosjektbeskrivelse: Kvalitet i barnehagen er et omdiskutert tema. Mange ulike instanser har forskjellige meninger om hva kvalitet i barnehage er, men har noe spurt barna? Vi ønsker å finne ut hva kvalitet er for barna i barnehagen, og hvordan vi forbereder barna våre best mulig på fremtidens verden.

Vi har valgt kvalitativ metode med fokus på 5 åringen i de kommunale barnehagene. I praksis vil dette bety:

1. Et informasjons utvalg av 26 femåringer i Grøne Bråden, Hellvik, Husabø, Rundevoll og Slettebø barnehage. Vi ønsker 13 jenter og 13 gutter.
2. Utføre barnesamtaler og observasjon av respondentene i alle barnehagene.

Vi har fått godkjenning fra NSD og Kommunalsjef Eivind Galtvik til å starte forskningen. Vi tar nærmere kontakt for å avtale tidspunkt for barnesamtaler og observasjon. Vedlagt ligger informasjonsskriv til foreldre/foresatt som vi ber dere levere ut til foreldrene så raskt som mulig. Vi ber dere også om å ta bilder av de voksne som jobber på avdelingen der 5 åringene går. Disse bildene må skrives ut i samme størrelse.

Med hilsen
Marianne Skailand og Irene Sæveland Rasmussen
Styrere og Masterstudenter

Vedlegg 4: Godkjenning fra NSD

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Kvalitet i barnehage

Referansenummer

809355

Registrert

15.06.2019 av Irene Sæveland Rasmussen - irener15@student.uia.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Agder / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for statsvitenskap og ledelsesfag

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Morten Øgård, morten.ogard@uia.no, tlf: 38141771

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Irene Sæveland Rasmussen, irene.saeveland.rasmussen@eigersund.kommune.no, tlf: 47269403

Prosjektperiode

01.08.2019 - 01.01.2020

Status

21.08.2019 – Vurdert

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

Vurdering (1)

21.08.2019 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 21.08.2019, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 01.01.2020. LOVLIG GRUNNLAG Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: - lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen - formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål - dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet - lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20). NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon. OPPFØLGING AV PROSJEKTET NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Kajsa Amundsen Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

